Milliyet
YAYINLARI

ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ

29

İsmail SİVRİ

KARINCA DOSTLAR

Milliyet
YAYINLARI

ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ

İsmail Sivri

KARINCA DOSTLAR

"KARINCA DOSTLAR" romanımız küçük okurlarımıza yepyeni ve olağanüstü bir dünyayı tanıtacak. Karıncaların şaşırtıcı nitelikler taşıyan yaşayışları, "KARINCA DOSTLAR"da bütün sevimliliği ve baştan başa heyecanla dolu serüvenlerle veriliyor.

"KARINCA DOSTLAR", Çocuk Kitapları Dizimizin en ilgi çekici romanlarından biridir.

10 lira

İSMAİL SİVRİ

KARINCA DOSTLAR

— Roman —

Milliyet
YAYINLARI

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK BİR KARINCANIN HİKÂYESİ

BU HİKÂYE, küçük bir karıncanın hayatını anlatır. Sözünü edeceğimiz Küçük Karınca, bütün karıncalar gibi, toprak altındaki bir karınca yuvasında dünyaya geldi. O da bütün çocuklar gibi, hayata gözlerini açtığında hiçbir şeyin farkında olmadı. Her şeyi sonradan gördü ve öğrendi... Hele yemyeşil tarlalar altındaki yuvasından yeryüzüne ilk çıkışında pek şaşkına döndü.

MİLLİYET YAYIN LTD. ŞTİ. YAYINLARI
Çocuk Kitapları Dizisi: 29

●

Yayın Hakkı (Copyright): Milliyet Yayın Ltd. Şti.

●

Birinci Baskı: Ocak 1972

Bu kitap ÖZAYDIN Matbaası'nda dizilmiş
MİLLİYET Tesislerinde basılmıştır

İlk gördüğü, kendisi gibi bir karınca ve ilk duyduğu ses de karınca sesiydi. İlk besinini bir karıncanın ağzından almıştı. Bebekler nasıl ana sütüyle besleniyorsa o da karınca sütüyle beslendi.

Dünyaya gelmenin ilk sevincini, bir karınca olduğunu anlayınca hissetti. Sonraları da, hiçbir şey onu bir karınca oluşu kadar sevindirmedi. Hayatı boyunca, bu, onun hem sevinci, hem de gururu oldu.

İlk günü çok iyi hatırlıyordu. Bir yerlerde duramamış, zıplamış, koşturmuş; ana babasıyla kardeşlerinin çevresinde dönüp durmuştu. Sonra bu oyuna bütün kardeşleri de katılmıştı. Onlar da öylesine sevinç içindeydiler ki işte o zaman kardeşleri olduğunu öğrendi. Ne kadar da çok kardeşi vardı. Aileleri, kalabalık bir ordu gibiydi. Böyle bir aileden olmak ne güzeldi! Daha sonraları bütün bu kardeşlerinden ve ailesinden başka daha birçok

yakınlarıyla yuva içinde binlerce karınca bulunduğunu öğrendi.

O gün büyüklerine ilk sorusu şu oldu:

— Ben de kardeşlerim gibi güzel miyim?

— Evet, dediler. Çok güzelsin.

Bu sözler onu çok sevindirdi. Büyükleri kendisine gülerek, sevgiyle bakıyorlardı. Sonra hepsi onu sırayla öptü. Küçük Karınca, içinde tatlı tatlı birşeylerin kımıldadığını hissetti ve hemen yanındaki büyüklerinden birine yaslandı. Mutluluk içinde

— Ah, dedi. Ne kadar iyi, beni çok sevindirdiniz!

Büyüğü gülerek:

— Sevinmek, çok güzel birşey! dedi. Hep böyle olmalısın. Her şey seni sevindirmeli ve mutlu etmeli.

— Çok mutluyum, dedi Küçük Karınca.

— Her zaman mutlu olursun, diye bir karşılık aldı.

Çevresindeki bütün büyükleri kendisine bakıyordu. Küçük Karınca, bütün büyüklerinin kendisine bakmasına şaştı. Bu sözlerdeki gerçek payının ne olduğunu henüz tam bilmiyordu. Şimdi bildiği tek şey, içindeki sevinçti. Sevinç ve mutluluktan başka birşeylerin var olduğunu bilemezdi .

Ama büyüklerinin bakışlarında ne olduğunu kavrayamadığı gizli parıltılar vardı. Yine de içinde bir soru belirdi. Fakat o sorunun ne olduğunu da bilemiyordu. Büyüklerine sorarmışçasına;

— Hep mutlu olacağım, dedi.

— Evet, dedi büyükleri. Mutlu olacaksın...

— İçim sevinçle dolu.

— Karıncalar her zaman sevinçlidirler.

— Ne güzel şey bu!...

— Yaşamak güzeldir, dedi büyükleri.

Yaşamak, gerçekten güzeldi. Küçük Karınca da hayatın bu güzelliğini her gün biraz daha iyi anlayacaktı. Güçlük ve üzüntülere rağmen, bu ilk sevinci hiçbir zaman yitirmeyecekti. Yeryüzünü kaplayan yaratıkları henüz tanımıyordu. Büyüdükçe her şeyi öğrenecekti. Şimdi bildiği tek gerçek, bir karınca oluşuydu.

Sonraları, yeryüzünün bu en küçük yaratıklarının çok çalışkan varlıklar olduğunu öğrendi. Çalışmak, hem kendisine, hem de bütün karıncalara büyük zevk ve neşe veriyordu Bütün canlıların dostuydular. En çok da insanları seviyorlardı. Bütün canlılara ve özellikle insanlara yararlı olmaya çalışıyorlardı. Bunun görevleri olduğunu biliyorlardı. Her karınca, bunu çok iyi bilir ve hayatı boyunca da durmaksızın çalışırdı.

Tatlı oyunlar ve konuşmalar bitince, kardeşleriyle büyükleri küme küme oda-

dan ayrıldılar. O, babasının yanında kaldı. Babası görünce sordu:

— Ne var, ne istiyorsun?

Birşey yoktu. Ne istediğinin de farkında değildi. Şaşkındı... Nereye gideceğini de tam bilmiyordu. Babasının sorusuna bir karşılık veremedi. Öylece bakıyordu... Babası da kendisini süzüyordu. Sonra eliyle gelmesi için işaret etti. Zıplaya zıplaya yanına vardı.

Babasının kucağına oturuverdi. O da bu sevimli yavrunun ellerini tuttu ve yüzünü okşadı. Bunun bütün kardeşlerinden daha akıllı, daha meraklı olduğu belliydi.

— Sana bir karınca masalı anlatayım mı? diye sordu babası.

Küçük Karınca, masalın ne demek olduğunu bilmiyordu. Ama güzel birşeydi herhalde. Heyecanla baktı, ellerini çırparak;

— Evet, dedi. Anlat!..

Babası, onu öptü, anlatmaya başladı.

Hikâyesi bir gün içinde küçük bir karıncanın yeryüzünde başından geçen olayları anlatıyordu. Babası anlattıkça, merakı ve heyecanı artmıştı. Masal bitince durmadan sorular sordu.

Küçük Karınca'nın en çok ilgisini çeken, yeryüzü olmuştu. Yeryüzü ne demekti? Başka canlılar ve bitkiler nasıl şeylerdi? Her anlatılan onu heyecanlandırmış ve meraklandırmıştı. Bir gün içinde ne kadar da çok şey öğreniyordu.

Babasının anlattıklarından bir karınca yuvasında oturduklarını, bu yuvanın büyük bir karınca şehri olduğunu, içinde binlerce karıncanın yaşadığını; şehirlerine komşu karınca yuvalarında da böyle karıncaların bulunduğunu; bu yuvaların bütün yeryüzü toprağını kapladığını ve karınca dünyasının bütün canlılardan daha kalabalık olduğunu öğrendi.

Aklına binlerce soru birden geliyordu. Her sorunun sonunda, babası gülerek;

— Büyüdüğünde öğrenirsin, dedi.

Bu yüzden hemen büyümek istiyordu. Şimdi çok mu küçüktü? Yalnız büyük olmadığını biliyordu. Babasına ansızın şu soruyu sordu:

— Ben kaç yaşındayım?

— Bir karınca yaşındasın.

Bir karınca yaşının ne olduğunu bilmiyordu. Ama, bir yaşında olmak hoşuna gitmiş, yavru karıncalara göre daha büyük oluşu onu sevindirmişti.

— Bir karınca yaşı ne demek?

Babası, tatlı tatlı ona baktı:

— Henüz küçük bir karıncasın, ama yavru karıncalardan daha büyüksün. Her şeyi anlar, her şeyi duyar ve her şeyi görebilirsin!

— Bu ne demek?

— Bu, okula gidecek bir çocuk demek...

Bu sözler, onu oldukça heyecanlandırdı.

— Ben çocuk muyum?

— Evet, dedi babası. Bir çocuk karıncasın.

— Güzel midir, çocuk olmak?

— Hayatın en güzel günleri, çocukluk günleridir.

—Neden?

— Büyüyünce anlarsın.

— Küçük Karınca'nın gözleri ışıldadı.

— Ben, hemen büyümek istiyorum!..

— Elbette, büyüyeceksin...

— Ne zaman

Babası gülmeye başladı. Küçük Karınca, babasının gülmesine aldırış etmeden:

— Büyümeyi istemek ayıp mı? diye sordu.

— Hayır, dedi Baba Karınca.

— Peki, neden öyleyse?

Babası, verecek karşılık bulamamış gibi Küçük Karınca'nın yüzüne baktı.

Sonra küçüğün yüzünü elleri arasına alarak:

— Ah! dedi. Bilsen, çocukluk ne bulunmaz bir hazinedir!

Küçük Karınca, babasının bu sözlerinden sonra başka birşey demedi. Onun kucağından indi. Önce yerinde bir iki zıpladı. Sonra da babasının çevresinde dönmeye başladı. Baba karınca, hoşnutlukla onu seyrediyordu. Küçük Karınca durup babasına baktı:

— Okul ne demek?

— Okul, bilgi öğrenilen yerdir.

— Bilgi nedir?

— Yaşamak için gerekli her şey bilgidir.

— Ben, her şeyi öğrenmek istiyorum.

— Elbet öğreneceksin.

Küçük Karınca tekrar sordu:

— Bizim okullarımız nerededir?

— Bütün yeryüzü bir okuldur, dedi babası.

— Bütün yeryüzü mü?

— Evet... Yalnız karıncalar değil, bütün canlılar... Orada her şeyi görür ve öğrenirler.

— Peki, ne zaman yeryüzünü göreceğim?

— Çok yakında...

— Yakında mı?

— Yuvamızı, yuvamız içindekileri ve bütün kardeşlerini görüp tanıdıktan sonra sen de yeryüzüne çıkacaksın.

Küçük Karınca sevinçle ellerini çırptı.

— Benim ne kadar küçük kardeşim var?

— Çok, dedi babası. Her karıncanın sayısız kardeşi vardır. En çok karıncaların kardeşi olur...

— Peki, kardeşlerim neredeler?

— Hepsi burada, yuvamızda.

— Onları görebilir miyim?

— Elbette.

— Ne zaman görebilirim?

— İstersen, hemen şimdi.

— Şimdi görmek istiyorum!

Bunun üzerine babası küçüğün elinden tuttu. Birlikte odadan çıktılar. Önce birkaç kapı ilerdeki büyükçe bir odanın içine girdiler. Burada binlerce karınca yavrusu vardı. Ama hepsi de daha yavruydu. Henüz bir karınca yaşına, okul çağına gelmemişlerdi. Çevreleri bir sürü bakıcıyla doluydu. Daha ne birşey anlıyor, ne de birşey duyuyorlardı. Bebekler gibi bakılıyordu bunlara...

Küçük Karınca, bütün bu yavru karıncalara sevgiyle baktı, babasına döndü:

— Hepsi kardeşlerim mi?

— Evet, dedi Baba Karınca. Bunlar, küçük kardeşlerin. Senin yaşındakileri biraz önce, oynarken gördün.

— Aman ne güzel, ne güzel birşey!

Küçük Karınca'nın bu çocuksu sevinci onu da sevindirdi. Baba Karınca içinden 'Bu küçük ne tatlı şey.' diyordu.

Küçük Karınca, babasına sordu hemen:

— Benim yaşımda olan kardeşlerim neredeler?

— Şimdi de oraya gideceğiz, dedi babası.

Koşar gibi, odadan çıktılar. Birkaç karınca yolunu geçtikten sonra bahçe gibi bir yere geldiler. Orada, aynı yaşlarda binlerce karınca vardı. Hepsi küme küme toplanmışlar; çeşit çeşit karınca oyunlarına dalmışlardı. Küçük Karınca bir an onlara baktı. Sonra koşa koşa kümelerden birine girdi.

Baba Karınca, uzun süre bu karınca bahçesi içinde oynayan çocuklarını seyretti. Sonra içi sevinç ve mutlulukla dolu, oradan ayrıldı. Yol boyunca içinden şunları geçiriyordu:

«Bu küçük çok akıllı şey! Her şeyi öğrenmek istiyor. Her öğrendiği şey onu mutlu ediyor.»

Evet, Küçük Karınca, gerçekten de hikâyesi anlatılmaya değer bir karıncaydı.

İKİNCİ BÖLÜM

YUVA İÇİNDE BİR GEZİNTİ

ERTESİ SABAH Küçük Karınca'nın ilk işi yuvayı dolaşmak oldu. Büyük kardeşlerinden biri onu gezdirirken bilmediği şeyleri de anlattı. Küçük Karınca o zaman yeraltını kaplayan yuvalarının ne kadar geniş olduğunu gördü. Sonra, ne kadar da çok şey öğrendi...

O sabah önce büyük karıncaların, grup grup yuvalarından yeryüzüne çıkışlarını seyrettiler. Yeryüzüne giden karıncaların hepsi neşeliydi. Küçük Karınca

onlara imrenerek baktı. Kendisi de neşelenmişti. Büyük karıncaya sordu:

— Bu neşe ve sevinçlerinin nedeni nedir?

— Yeryüzünde bütün gün çalışacaklar. Çalışmaya gitmek onlara sevinç veriyor.

— Çalışmak neşe mi verir?

— Evet, dedi büyüğü. Çalışmayanı hiçbir şey sevindirmez.

— Anladım, dedi Küçük Karınca.

Sonra yuvanın koridoru andıran büyük caddelerinden birinden aşağı doğru inmeye başladılar. Caddenin iki yanındaki evler, binalar ve odalar içinde, daha birçok karınca vardı. Kimi içeri giriyor, kimi de dışarı çıkıyordu. Hemen herkes bir işle uğraşıyordu. Bu kadar çok karıncanın yuvada kaldığını gören Küçük Karınca, hemen sordu:

— Bu büyük karıncalar neden dışarı gitmiyor?

— Onların yuvada işleri güçleri var.

— Ne gibi?

— Dışarı giden karıncalar bütün bir gün çalışarak yiyecek topladıkları gibi, yuvada kalanlar da buradaki işleri görürler. Bazıları da yuvada yiyecek yetiştirmeye çalışır. Mantar ve bitki bahçelerinde bahçıvanlık ve çiftçilik de yaparlar. Yuvaya getirilen böceklerin ballarıyla sütlerini sağanlar da vardır.

Küçük Karınca, başını sallayarak;

— Anladım, anladım, dedi.

Büyüğü devam etti:

— İşler bununla bitmez. Sanatkâr ve usta karıncalar, odaların, binaların, yol ve caddelerin yapımıyla uğraşırlar. Çünkü yuvanın sürekli olarak bakılması, temizlenmesi gerekir. Birçok karınca da yavruların bakımıyla görevlidir. Bu, yuva için çok önemli bir iştir. Kimi karıncalar askerdir. Asker karıncalar, yuvanın, karınca ülkesinin güvenliğiyle savun-

masından sorumludur. Her karıncanın yapacağı bir iş vardır mutlaka...

Küçük Karınca, birşey sormak istedi ama, büyüğü daha önce davranarak anlatmasını sürdürdü:

— Yuva içindeki en önemli işlerden biri de yavru karıncaların bakımıdır. Yuvadaki karınca yumurtaları ve bunlardan çıkan yavrular da sürekli bakım ister. Yumurtalar, özel odacıklarda saklanır. Sonra yumurtadan çıkan yavruların titizlikle korunması gerekir. Yumurtadan çıkan yavrular, hiçbir şey bilmezler. Kımıldayamazlar bile... Onları beslemek hem çok zor, hem de yorucudur. Bütün yavrular temizlenip ısıtılmak ve korunmak ister.

Küçük Karınca, büyüğüne bakarak:

— Güç bir iş bu, dedi.

Büyüğü şöyle karşılık verdi:

— Her şey, isteyerek, severek yapılır. Sevgi olmazsa, hiçbir şey olmaz.

— Ben her şeyi seviyorum.

— Güzel, çok güzel!..

Büyük Karınca, bir süre sustu. Küçük Karınca da ona birşey sormadı. Öylece konuşmadan yürümeye başladılar. Küçük Karınca, her oda ve dehliz içinde birşeylerle uğraşıp duran karıncaları dikkatle inceliyordu. O zaman büyüğü gururla kendisine baktı ve şöyle dedi:

— Görüyorsun, her karıncanın bir işi var...

— Çok güzel!

— Çalışmayan, karınca olmaz.

Büyüğün sözleri Küçük Karınca'yı heyecanlandırdı. Olduğu yerde durarak;

— Ben de çalışmak istiyorum, dedi.

— Doğru bir söz, dedi büyüğü. Karınca olmak, çalışmak demektir.

— Peki, ne zaman çalışmaya başlayabilirim?

— O gün de gelecek, diye karşılık verdi Büyük Karınca.

— Ne zaman?..

— Önce, her şeyi öğreneceksin. Bilmeden çalışma olmaz!

— Peki, dedi Küçük Karınca.

Ama çok üzülmüştü. Büyüğü, Küçük Karınca'nın bu halini fark etmemiş gibi davrandı:

— Şimdi yuvamızı, karıncaların yeraltı dünyasını görmeli, tanımalısın. Sonra da sıra, o güzel yeryüzüne gelecek. Bu arada, bir karıncanın ne olduğunu tam olarak bileceksin. O zaman yeryüzüne çıkmaya, çalışmaya hak kazanacaksın.

Küçük Karınca, büyüğünün konuşmasını yarıda kesiverdi; hemen sordu:

— Yeryüzü çok mu güzel?

— Evet, dedi büyüğü; yeryüzü çok güzeldir. Bir ışık, bir renk dünyasıdır yeryüzü...

Küçük Karınca heyecanından yerinde duramıyordu şimdi; durmadan zıplı-

yordu. Yardım ister gibi büyük kardeşine baktı.

— Ne güzel birşey. Anlatsana biraz.

— Çok güzel, çok...

— Ama, nasıl birşey?

— Yeryüzü, gerçek dünyadır...

— Gerçek dünya ne demek?

Büyük Kardeşi, bu soruya bir karşılık vermeden yuva içinde yürümeye başladı. Küçük Karınca bir süre durduktan sonra onu izledi. Böylece uzun süre yürüdüler. Aşağılara gittikçe yuva daha büyüyor, genişliyordu. Şaşkın şaşkın çevresine baktı. En şaşkın anında, büyüğü söze başladı:

— İşte, yol boyunca gördüğün evler ve dükkânlar, bu şehrin ancak bir semtidir. Böyle daha birçok semtlerle mahalleler vardır. Bütün bu yollar, evler ,odalar ve dükkânlar, birbirlerine geçitli koridorlarla bağlanmıştır.

— Çok büyük... dedi Küçük Karınca.

— Öyle, dedi büyüğü. Burası bir yeraltı şehridir.

— Böyle başka şehirler de var mı?

— Evet. Bütün yeryüzü toprağının altı, böyle büyüklü küçüklü karınca şehirleriyle kaplıdır.

Küçük Karınca'nın şaşkınlığı gittikçe artıyor; aklı iyice karışıyordu. Sonra birşeyler sormaktan da çekiniyordu. Bu yüzden, büyük kardeşinin yüzüne daha da anlatmasını isteyerek baktı. Büyük Karınca, bunun üzerine yeniden:

— Bütün karınca şehirleri, şehrin kurulduğu yerin durumuna göre, az ya da çok bir derinlikten başlar, dedi. Bu, karınca ölçüsüne göre oldukça büyüktür. Ama, insanların ölçüsü olan metreye vurulursa, bazan yarım, bazan da bir metreyi ancak geçer. İnsan ölçüleri, karıncalara göre çok büyüktür. Gerçekte yuva ile yeryüzü arasındaki anayolun uzunlu-

ğu, insanlara göre kısa, karıncalara göre yeterlidir.

Büyüğü durunca, Küçük Karınca hemen bir soru sordu:

— Karınca şehirlerinin yeryüzüne açılan kapıları nasıldır?

— Her karınca şehrinin kapısı, bulundukları yere göre değişik şekillerde olur. Genellikle, her yuvanın bir ya da birkaç giriş kapısı vardır.

— Bu kapılar kapalı mı, yoksa açık mı durur?

— Yaz ayları boyunca kapılar açık kalır. Kış aylarında, bütün bir karınca dünyası uykuya yatınca, kapanır. Şehrin ana kapısıyla giriş yolundan sonra, karınca şehirleri başlar. Bundan sonra aşağıya inildikçe, karınca şehri genişler ve yayılır. Bazan, bir şehir, yüz metrekarelik alan kaplar. Şehrin bittiği yerde de başka bir karınca şehri başlar. Bu şehirler arasında bağ kurulduğu ve toprağın altının bir

karınca ülkesi halini aldığı da olur.

Küçük Karınca dikkatle dinliyordu. Büyüğü, anlatmaya devam etti:

— Gerçekte, bu karınca yuvaları ve içlerinde binlerce karıncanın barındığı karınca şehirleri, insan ölçüsünde ele alınmış olsaydı, dünyanın en büyük ve en geniş şehirleri, karınca şehirleri yanında köy gibi kalırdı. O zaman, New York, Londra, Paris, Tokyo ve İstanbul gibi şehirlere, birer köy gözüyle bakılacaktı. Ayni türdeki karıncaların yuvalarıyla yurtları birbirleriyle birleşerek yeraltında, büyük ülkeler meydana getirirler. Böylece, bir karınca ülkesi, 5 bin ya da 500 bin nüfuslu ikiyüz kadar karınca yuvasının birleşmesinden meydana gelir. Hatta bazı karınca ülkeleri iki bine yakın büyük ve küçük yuvayı içine alır.

Küçük Karınca, yuva içinde ilerledikçe karınca dünyasının ne büyük, ne geniş olduğunu anlamaya başlamıştı. Bu,

içine daha büyük bir sevinçle gurur doldurdu. Fakat, aklına bir soru takılmıştı. Büyüğü yuvayı anlatırken, kış uykusunun sözünü etmişti. Hemen:

— Kış uykusu da ne demek? diye sordu.

Küçük kardeşinin dikkatli ve meraklı oluşu, büyüğü çok sevindirdi. Gülerek şu karşılığı verdi:

— Kış uykusu, karıncalar dünyasının bir gerçeğidir. Kış aylarında bütün karıncalar toprak altındaki yuvalarında uykuya yatar ve kış ayları boyunca donmuş gibi uyurlar. Yuva, yaz sıcaklarıyla birlikte uyanmaya başlar. Böylece, karıncalar havaların ısındığı ilk günlerde yine yeşil tarlalar ve bahçeler içinde görünürler.

Bu anlatılanlara Küçük Karınca'nın pek aklı ermemişti. Ama birşey de sormak istemedi. Ömürlerinin yarısını uykuda geçireceklerdi. Bu iş pek hoşuna gitmedi. O, uyumak değil, yeryüzüne çıkmak, her şe-

yi görmek, öğrenmek ve çalışmak istiyordu. Yine dayanamadı:

— Karıncalar neden kış uykusuna yatarlar?»

— Havalar soğumaya başlayınca...

— Soğuk ne demek?

— Yaz ayları boyunca dünya ısınır; yaz sona erince de artık dünya soğumaya başlar. Karıncalar soğuklara hiç dayanamazlar.

— Sıcakları mı sever?

— Evet, dedi büyüğü.

Yeni ve daha geniş bir caddeye girdiler. Caddenin her iki yanında da geniş dehlizler, yollar ve odacıklar vardı. Buralarda hiçbir karınca görülmüyordu. Bu arada, Küçük Karınca;

— Bu odalardan birine bakabilir miyim? diye sordu.

Büyüğü, hiç karşılık vermeden onu odalardan birine soktu. Burası oldukça geniş bir evdi. Genişlik hoşuna gitti. İçer-

de, hiç karınca yoktu. Demek ki bu evlerde kalan bütün karıncalar işe gitmişler, yani yeryüzüne çıkmışlardı.

— Çok güzel bir ev, dedi Küçük Karınca.

— Bütün bu yol boyunca böyle binlerce ev var...

Sonra Büyük Karınca, her şehirde çeşitli ve değişik şekillerde odacıklar yapıldığını söyledi. Ayrıca, yuvalarının girişi krater (yanardağ ağzı) şeklinde olan karıncaların, bu tepelerde de odacıklar yaptıklarını anlattı. Bütün bu evlere, odalara dikkat etmesini, hepsinin çok dikkatle ve pürüzsüz yapılmış olduğunu söyledi.

İki karınca cadde boyunca yürüyorlardı.

— Bütün bu işleri, hangi karıncalar yapıyor?

— Usta karıncalar, zanaatçı karıncalar, dedi büyüğü.

— Nasıl yaparlar?

Büyük Karınca ona gururla baktı.

— Karıncaların yapışkan bir madde çıkaran salgı bezleri vardır. Bu yapışkan maddeyle toprak tanecikleri bir araya getirilir. Böylece, yuvanın yapılması için kullanılacak karınca tuğlaları elde edilmiş olur. Bu tuğlalar her çeşit işte kullanılır. Sonra bu evler, yollar, caddeler, geçit ve koridorlar, özel olarak yapılan çimento gibi bir toprakla, düzgün hale getirilir.

— Bu işleri nasıl yaparlar?

— Usta karıncalar, çenelerini, duvar işçilerinin kullandıkları malalar gibi çok rahatlıkla kullanırlar.

— Peki, dedi Küçük Karınca; ben ne iş yapacağım?

— Her karınca, en iyi ne yapabiliyorsa, o işi görür. Her karıncaya, bildikleriyle, başarısına göre iş verilir.

Bu sözler Küçük Karınca'yı bir an düşündürdü. Sonra sevinçle bağırdı:

— Ben yeryüzünde çalışmak isterim.

Büyüğü, birşey demeden yürüyordu. Küçük Karınca, yeniden sordu:

— Başka? Daha neler var?

— Şimdi sana mantar bahçelerini göstermek istiyorum. Onun için biraz daha aşağılara doğru ineceğiz.

— Peki, gidelim, dedi Küçük Karınca.

Epeyce ilerleyip karınca bahçelerinin bulunduğu yere geldiler. Bir süre çiftçi karıncaların buradaki çalışmalarını, ekin ve mantar yetiştirmelerini seyrettiler. Küçük Karınca'nın artık eski şaşkınlığı azalmıştı. Şimdi, karıncaların bu başarılarını gördükçe içini bir sevinç ve gurur kaplıyordu.

Büyük Karınca, dönüşte onu evlerine başka yollardan götürdü. Şimdi, çok daha değişik yerleri, yol ve caddeleri görüyorlardı. Epeyce yol aldıktan sonra büyüğü sordu:

— Yoruldun mu?

— Hayır!

— Birşeyler yemek ister misin?

Küçük Karınca ses çıkarmadı. Bunun üzerine büyüğü yanına geldi. Ağzını onunkine yaklaştırdı ve içindeki depo yiyeceklerden bir kısmını verdi. İkisi de ağızlarındakini yiyerek yürümeye devam ettiler.

Sonra Küçük Karınca, karınca dünyasının bu özelliğini sorup öğrendi. Gerektiği zaman karıncalar birbirlerini beslemekten geri kalmıyorlardı. Bu beslenme işi, her karınca yuvasında tam birlik sağlıyordu. Bu duygusal bağ, karıncaları birbirine bağlıyor ve böylece topluca yaşama imkânı kazanmış oluyorlardı. İnsanlar dünyasında da böyleydi, ana ve baba yavrularını besliyordu.

Küçük Karınca, karnını doyurunca bir kat daha neşelendi.

— Karıncaların bütün yiyecekleri, böyle ekin tarlalarında mı yetiştirilir?

— Hayır, dedi büyüğü. Bu kadarcık ekin, hiçbir karınca yuvasına yetmez. Bir karınca yuvası için çok daha fazla yiyecek gereklidir. Yeryüzüne çıkan bütün karıncalar sabahtan akşama kadar durmadan yiyecek toplarlar.

— Nasıl yiyecekler?

— Karıncalar, hem ot, hem de et yerler. Bu yüzden hem bitki parçaları toplanır, hem de böcekler...

— Böcekler mi?

— Evet! Bu böceklerin balları ve sütleri çıkarılıp sağılır. Bunlar bizim için çok önemli besinlerdir.

— Ya... dedi Küçük Karınca.

— Yeryüzüne çıkan karıncalar durmadan böcekleri ve çeşitli sinekleri toplamaya çalışırlar. Bizim yuvamızda bulunan kırkbin karınca için her gün en azından yirmibin kadar böcek ve sinek toplanması gerekir.

— Ya... dedi yine Küçük Karınca.

— Fakat böcekler de yetmez. Birçok karınca, durmadan tohum ve bitki parçaları toplarlar. Bütün karıncaların çeneleri çok kuvvetlidir. Bir makas gibi her şeyi keser. Böylece, yapraklarla tohumları parçalayıp yuvaya taşırlar.

— Bu tohumlar ne yapılır?

— Yuvada ambarlara, kilerlere depo edilir. Bunların içindeki şeker ve başka maddeler, karıncaların besinidir. Bazı karıncalar, hem katı, hem de sıvı besinleri yerler. Bazıları, katı besinleri yiyemezler. Onlar, katı besinleri ağızlarına alıp sıkarak suyunu içerler.

— Anladım, dedi Küçük Karınca.

Fakat yine de şaşkın şaşkın büyüğüne bakıyordu. Evlerine kadar hiçbir şey konuşmadan yürüdüler. Büyük Karınca, ayrılırken kardeşini öptü. Küçük Karınca, büyüğüne teşekkür etti, sonra da evlerinin kapısından içeri girdi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNSANLAR ve KARINCALAR

ÜÇÜK KARINCA, birkaç gün yuva içinde tek başına dolaştı. Her yere girdi çıktı. Her şeyi görmek, bilmek, öğrenmek istiyordu. Oysa bu süre içinde yuvalarını az çok öğrenmişti.

Evlerinden çok uzaklara kadar gidip geliyor; çeşitli yollardan geçerek her şeyi görmeye çalışıyordu. Yeni şeyler gördükçe merakı daha da artıyor ve yeni şeyleri, yeni yerleri görmek istiyordu.

Bu dolaşmalarıyla gezileri sırasında

birçok küçük karıncanın da kendisi gibi yuva içinde durmadan dolaştığını; görmeye ve öğrenmeye çalıştıklarını farketti. Bu, çok hoşuna gitti. Gezileri sırasında bir süre birkaçıyla arkadaşlık etti. Aynı yaşlardaki bir karınca ile arkadaşlığı çok hoşuna gitti. Sonra öbür kardeşlerini buldular, onlarla birlikte oyunlara daldılar.

O sabah yine beraberce, gezmek, dolaşmak ve oyun oynamak için arkadaşlarını aramaya gittiğinde, onlarla bütün kardeşlerinin bir yerde toplanmış olduklarını gördü. Ne vardı, ne oluyordu? Olağanüstü birşeyler geçiyordu herhalde. Birden meraklandı ve soran gözlerle çevresine bakındı. Yanındaki bir karıncaya sordu:

— Ne var, ne oluyor?

Çevresindeki karıncaların birkaçı birden karşılık verdi:

— Bir büyük karınca gelecek.

Bir başkası;

— Bir bilgin karınca, dedi.

Üçüncüsü;

— Bilgin karıncalar, diye ekledi.

Küçük Karınca birşey sormadan onlara baktı. Ne olduğunu henüz anlamamıştı. Bu sırada yanlarından geçen bir büyük karıncaya seslendiler:

— Ne var, ne oluyor? Nereye gideceğiz?

Büyük, gülerek onlara baktı:

— Okula, dedi. Karınca okullarına gideceksiniz.

Hepsi birden

— Okula mı? diye bağırdılar.

Büyük karınca gülerek uzaklaştı. Hepsi de şaşırmışlardı. Okul ne demekti? Nasıl birşeydi, nasıl bir yerdi? Meraktan deli olacaklardı. Ama, çok geçmeden her şeyi öğrendiler. Okul, her çeşit bilginin öğrenildiği bir yerdi. Her şey, her bilgi, gerçek bilgiler orada öğrenilirdi. Karıncalar da, insanlar gibi okullar kurmuşlar-

dı. Bütün insanlar, küçük yaşlarda okullara gidip her şeyi oralarda öğrenmiyorlar mıydı? Karıncalar, karınca dünyasını, yeryüzünde olan biteni, yurtlarını, tarihlerini, karınca hayatını işte bu okullarda öğreneceklerdi.

Az sonra odanın orta yerine gelen büyük bir karınca konuşmaya başladı. Onlara bugün okula başlayacaklarını, iyi bir karınca olmak ve dünyayı tanımak için gerekli bilgileri orada öğreneceklerini söyledi. Sonra da karınca okullarının özel durumunu belirtti. Bu okullarda, bilgin karıncalar her şeyi anlatır; küçük karıncaların bütün sorularına karşılık verirdi. Küçüklere, öğrenmek istedikleri bütün konuları bu bilgin karıncalara sormalarını istedi.

Hepsi birden;

— Olur! diye bağırdılar.

Hepsinin de o kadar çok sorusu var-

di ki... Sonra sormadan, merak etmeden birşeyler öğrenilemezdi. Küçük karıncalar, karınca olduklarını anladıkları günden beri bu gerçeği çok iyi anlamışlardı. Bu sözlerden sonra okulu merak etmeye başladılar. O arada büyükleri onları gruplara ayırdı. Her ayrılan grup, bir büyüğüyle birlikte dışarı çıkıyordu. Uzun yollardan geçip oldukça büyük bir binanın önünde durdular. Burası okuldu. Birer ikişer içeri girdiler.

Her grup bir ayrı sınıfa girdi. Hepsinin ortasında büyük bir kürsü vardı. Küçük Karınca'nın arasında bulunduğu grup, burada bir süre bekledi. Sonra içeriye, üç büyük karınca birden girdi. Üçü de kürsüye çıkıp oradaki yerlerine oturdular. Ortadaki karınca konuşmaya başladı. Bu büyük bilgin, önce;

— Günaydın, karıncalar!.. dedi.

Hep birden;

— Günaydın! diye bağırdılar.

Sonra Bilgin Karınca konuşmaya başladı. Ne güzel ve tatlı konuşuyordu!. Şaşkınlık, hayranlık içinde dinliyorlardı onu. Karıncalardan, karınca olmanın gururundan ve erdeminden söz ediyordu. İlginç, önemli şeyler anlatıyordu...

— Karınca, çok küçük bir canlıdır. Yeryüzünün en küçük canlılarından biridir ama, çok önemli bir yaratıktır. Bütün canlıların yaratıcısı Tanrı ona, çok önemli bir görev vermiştir. Bu, bütün karıncaların, gururu, sevinci, mutluluğudur...

Hepsi can kulağıyla dinliyordu. Bilgin Karınca;

— Karınca, erdemli bir yaratıktır, dedi.

Bu söz, hepsinin hoşuna gitmişti Bir süre alkışladılar. Alkışlar durunca, Bilgin Karınca şunları söyledi:

— Hayatınız boyunca göreviniz, her gün biraz daha fazla erdemli olmaktır.

— Görevimiz! diye karşılık verdiler.

Bilgin Karınca, sesini biraz daha yükselterek şöyle dedi:

— İlk görevimiz, çalışmaktır. Çalışmak, her şeyin başında gelir. Çalışmak, çalışmak, çalışmak!..

Küçük karıncalar hep bir ağızdan bağırdılar:

— Hepimiz çalışmayı seviyoruz.

Bilgin Karınca ayağa kalktı;

— Çalışmayı sevdiğiniz gibi, dünyadaki bütün canlıları da sevmelisiniz.

— Seveceğiz!.. dediler.

— Her şeyin başında sevgi gelir. Sevgisiz hiçbir şey olmaz. Gerçekte, dünya, bir sevgi dünyasıdır. Bu sevgi dünyasında karıncanın yeri çok önemlidir. Çünkü, karınca, bütün canlıları sever. En çok da insanları sever. İnsanlar da bizleri sever. İnsanlar, bizlere iyilik ve sevgiyle bakar. Bütün bir karınca dünyası da insan sevgisiyle doludur. Bu sevgi, insanlara çok yararlı olur.

Dersliğin içini bir uğultu kapladı. Bütün karıncalar:

— İnsan nedir? İnsan kimdir? diye bağırdılar.

Büyük Bilgin Karınca, eliyle «susun» der gibi yaptı:

— Karınca, küçük, çok küçük bir canlıdır. Karıncalar, insanlar yanında bir nokta, bir soru işareti gibi kalır. Biz karıncaların boyları, insan ölçülerine göre, dört milim ile sekiz milim arasındadır. Daha iri olanlarımız da vardır. Onlar, ancak iki santimle beş santim arasındadır. Fakat hiçbiri insanlarla ve öteki büyük yaratıklarla oranlanamaz. Ama gerek yeryüzünde gerekse yeraltında bizlerden küçük canlılara da rastlanır.

Bilgin Karınca durdu, hepsine tek tek baktı:

— İnsan çok akıllı bir yaratıktır. Gerçekte, dünyanın en akıllı yaratığı odur. İnsanı tanımlarken başta, akıllı oluşu be-

lirtilir. O, aklıyla yeryüzündeki her şeye egemen olmuştur.

Küçük karıncalar, korkar gibi bakıyorlardı. Bilgin Karınca, onların bu halini görünce şöyle dedi:

— Sakın korkmayın. İnsanlar, sizlerin en yakın ve en gerçek dostlarınızdır. O, bütün yararlı canlıların dostudur.

Küçük karıncalar;

— Yaşasın insanlar!.. diye bağırıp alkış tuttular.

Bilgin Karınca alkışlar bitinceye kadar bekleyip konuşmasına devam etti:

— İnsan, karıncalara göre, büyük, çok büyük bir canlıdır. Yeryüzünde insandan büyük canlılar da vardır. Ama insanın yanında karınca çok küçük kalır.

Küçük karıncalar bu sözler üzerine hep önlerine baktılar Büyük dersliği sessizlik kapladı. Bilgin Karınca da bu sessizliği bozmak istemiyormuş gibi onlara

bir süre öylece baktıktan sonra gür sesle konuşmaya başladı:

— Karıncanın gerçek büyüklüğü, bu kadar küçük bir yaratık olmalarındadır. Eğer karıncalar böyle küçük yaratıklar olmasalardı, kendilerine düşen görevlerin hiçbirini yerine getiremezlerdi. Gerçek büyüklük, ne ufak, ne de iri olmaktadır. Bunu iyi bilmenizi isterim. Bir de, hiçbir şeyi ufak diye küçümsemeyiniz.

Küçük karıncalar hep birden:

— Hiçbir şeyi küçümsemeyeceğiz! dediler.

Bilgin Karınca'nın konuşmasına fırsat bırakmadan da hemen sordular:

— Karıncaların görevi nedir?

— Her canlının en önemli görevi, yaşamaktır. Her canlı, hayatı boyunca çevresine ve öteki canlılara yararlı olmalıdır. Gerçek mutluluk, ancak böyle olur. Bunu bilenler, mutlu bir ömür sürerler.

Bilgin Karınca sözlerinin burasında bir an durdu:

— Hepinize mutlu bir ömür dilerim!. dedi.

Okul, alkışlardan çınlamaya başladı. Alkışlar bitince, Büyük Karınca;

— Karıncaların görevi şudur, dedi. Karıncalar, yaz mevsimi boyunca bütün canlılara hayat veren yeryüzü toprağını altüst ederler. Böylece, yeryüzü toprağı havalandırılmış; yeraltındaki yeni, taze ve canlı toprak yerüstüne çıkarılmış olur. Böylece toprak daha verimli bir hal alır. Bu verimli toprak, bütün canlıların ve insanların yiyeceklerini yetiştirir; bitkilerin daha olgunlaşmasını sağlar. Sonra, bu topraklar üzerinden alınan ürüne zarar veren böcekleri bizler yok ederiz. Bu zararlı böcekler bütün karınca dünyasının en güzel ve tatlı yiyecekleridir.

Bilgin Karınca, sözlerinin burasında durdu ve küçük karıncalara sordu:

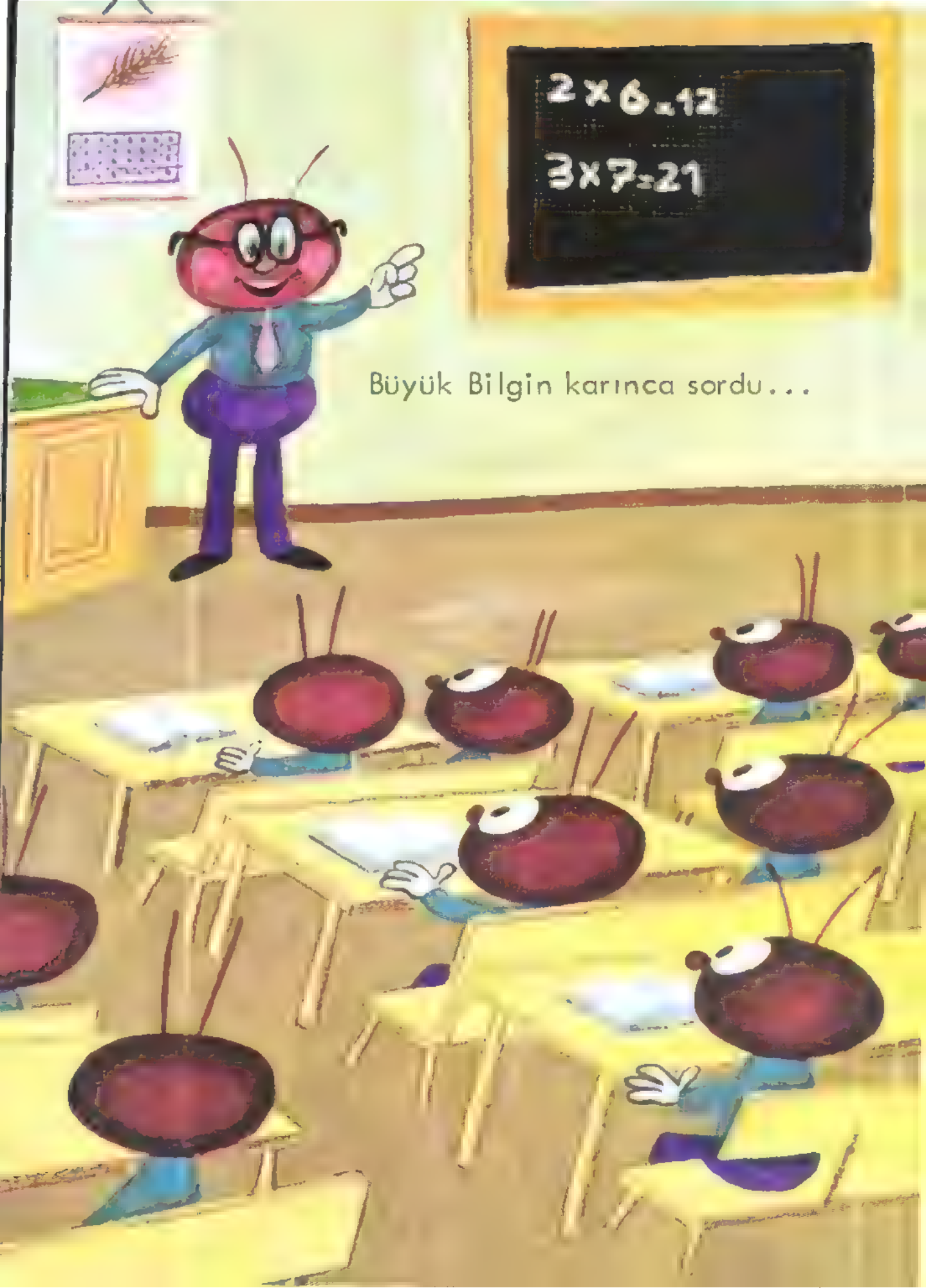

Büyük Bilgin karınca sordu...

— Söylediklerimi iyi anlıyor musunuz?

Hepsi birden bağırdılar:

— Evet, anlıyoruz!..

— Çok güzel... Bunları iyi anlamaya çalışınız! Çünkü iyilik ve sevgiden uzak bir dünya olmaz. Karıncalar, hayatın bu büyük gerçeğini çok iyi bilmelidirler. Yeryüzünde olsun, yeraltında olsun, hemen hemen her yerde ve her zaman, çalışma, iyilik ve sevgi gerçeğiyle karşı karşıya geleceksiniz. Zararlı değil, yararlı olmayı amaç bilmelisiniz!

Bilgin Karınca bir süre sustu. Sonra ayağa kalkarak bütün çocuk karıncalara baktı ve şöyle dedi:

— Şimdi, dünyanın, hayatın önemli gerçeklerini tekrar edelim...

Hiçbir konuşmaya ve soruya meydan vermeden yanında oturan büyük karıncalardan birine döndü:

— Hayatın ilk gerçeği nedir?

Birinci yardımcı hemen ayağa kalktı:

— Sevgidir. Her şeyi her zaman sevmek!

Büyük Bilgin;

— Evet, sevgi... dedi.

Bütün karıncalar hep bir ağızdan bağırdılar:

— Bizim dünyamız sevgi dünyasıdır!

Bu sözler, bir uğultu gibi çınladı. Büyük Bilgin Karınca ikinci yardımcısına döndü:

— Öteki gerçek nedir?

İkinci yardımcı ayağa kalktı ve bağırdı:

— İyiliktir! Her zaman ve her yerde iyi olmalıyız.

Bütün küçük karıncalar;

— Hep iyi olacağız! diye bağırdılar.

Büyük Bilgin Karınca, yeniden birinci yardımcısına sordu:

— Sonra?

Birinci yardımcı;

— Çalışmak! dedi. Çalışmak, en güzel şeydir. Çalışmayan, yaşamamış demektir. Çalışmayan, karınca olamaz!

Bütün karıncalar bağırdılar:

— Çalşmayı çok seviyoruz!.

Sesler sona erince Büyük Bilgin Karınca sözlerine şöyle son verdi:

— Çalışmayan, mutlu olmaz! Çalışmak, mutluluktur!..

Sonra bilgin karıncalar kürsüden inip derslikten çıktılar. Küçük karıncalar bir an öylece kaldılar yerlerinde. Sonra bir gürültü koptu. Okuldan ayrılıncaya kadar da bu neşeli gürültülerini sürdürdüler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AKILLI KARINCALAR

ÜÇÜK KARINCALAR okula gidip gelmeye başladılar. Her gün yeni yeni şeyler öğreniyorlardı. Böylece, yavaş yavaş yeryüzünü, karıncalar dünyasını ve öbür canlıları tanıyorlardı. Her derse ayrı bir karınca bilgini geliyordu. Her bilgin, çeşitli bilgiler verdikten başka hayatın değişmez gerçeklerini de öğretmeye çalışıyor; her geçen gün bilgileri biraz daha artıyordu.

Bir gün, bir bilginler grubunun okul-

da kendilerini beklediğini gördüler. O gün çok önemli bir ders verilecekti herhalde. Hemen büyük dersliği doldurdular. İçerde çıt çıkmıyordu. Bu sessizlik, bilginler içeri gelinceye kadar sürdü. Küçük karıncalar ayağa kalkıp onları selâmladılar. Bu bilginlerin en yaşlı olanı, ağır ağır kürsüye çıktı, ilk sözü şu oldu:

— Bugünkü dersimiz, karıncalardır. Karıncalar nedir, ne değildir? Sizlere, sizi anlatmaya çalışacağım. Bu dersimize ülkemizin büyük bilginleri de yardım edeceklerdir.

Dersliği dolduran karınca bilginlerini selâmladı.

— Karıncalar, akıllı yaratıklardır, dedi.

Bir an durdu...

— Her canlı, akıllıdır. Bütün canlıların en akıllısı da insandır. İnsan, her şeyi bilir, görür ve anlar. Onun yeryüzünde

bilemeyeceği hiçbir şey, hiçbir sır yoktur. O, bilemediklerini, bilinmeyen her şeyi anlamaya, bilmeye çalışır.

Derslikte çıt çıkmıyordu.

— Her canlı, aklı, yeteneği ölçüsünde insanı taklit etmeye çalışır. Ama insan, üstün zekâlıdır. Bu aklı ve zekâsıyla, her şeyi bilmeye çalışırsa da bazı şeyleri yapmaya gücü yetmez. Onun da birçok akıllı yardımcıları vardır.

Büyük Bilgin, bir an durup sordu:

— Kimdir, bu yardımcılar?

Bilginler grubu, hep birden karşılık verdi:

— Karıncalar!.

Büyük Bilgin

— Evet, doğru dedi. En akıllı ve üstün zekâlı varlığa, yani insana yardımcı ve yararlı olan her canlı, akıllıdır. Çünkü, her akıllı yaratık, insana yararlı olması gerektiğini bilir. Bu, dünyanın önem-

li bir gerçeğidir.

Küçük karıncalar:

— Ya... diye bağırdılar.

Büyük Bilgin, yüksek sesle;

— Bunu unutmayın, dedi.

— Unutmayacağız!.. diye bağırdılar küçük karıncalar.

— İşte bu, akıllı olmak demektir, dedi Bilgin Karınca.

Sonra bir bilgini çağırdı ve ona şunları söyledi:

— Şimdi sıra sizin. Bize, bizim aklımızı anlatınız.

Kürsüye çıkan Genç Bilgin anlatmaya başladı:

— Biz karıncalar, akıllıyız. Çünkü, akıllı olmak demek, öğrenmek demektir. Her şeyi çok kolaylıkla öğreniriz. Yoksa, bu sözlerimi anlamaz, bundan önce anlatılanları da unutmuş olurdunuz. Sonra, yeryüzüne çıkan karıncalar, izleri süre-

mez, yiyecekleri bulamaz, gidecekleri ve gelecekleri yerleri bilemezlerdi. Çevreyi tanıyamayan ve hatırlamayan karıncalar, yuvadan çıktıktan sonra geri dönemezlerdi.

Bütün küçük karıncalar dikkat kesilmiş, ses çıkarmadan dinliyorlardı.

— Akıl, bir canlının bütün hayatı boyunca daha mutlu olmasını, her çeşit tehlikeden kurtulmasını, işlerini daha kolayca görmesini sağlar. Ayrıca, hafızamız oldukça kuvvetlidir. Özellikle hatırlama yeteneğimiz... Bütün canlılarda var olan ve yaşamamızı sürdürmemiz için çok gerekli olan içgüdülerimiz de çok gelişmiştir. Yalnız, karıncalar birer otomat gibi hareket etmezler. Yalnızca tepki gösteren makineler değildir onlar. Dahası, her şeyi, istediğini yapar. İstediği için birşeyi yapan karınca, gerektiği kadar da düşünmekten geri kalmaz. Karıncaların yeteri kadar gelişmiş bir zihinsel dünyası vardır.

Genç Bilgin bu sözlerden sonra, hepsini selâmlayıp Büyük Bilgin'den izin alarak kürsüden ağır ağır indi. Bunun üzerine, Büyük Bilgin tekrar konuşmaya başladı ve ilk sözleri şunlar oldu:

— Şimdi, karıncaların vücut yapısını ve duygu dünyasını inceleyeceğiz. Karıncaların vücudu, üç kısımda incelenir: Baş, gövde ve ayaklar. Üstün zekâlı insanlar da vücut yapılarını bu şekilde incelerler. Yalnız, onların hem ayakları, hem de elleri vardır.

Sonra kürsü yanındaki bilginlerden birini daha kürsüye çağırdı. Bu, orta yaşlı bir bilgindi. Kürsüye çıkınca Büyük Bilgin'e teşekkür edip konuşmaya başladı:

— Şimdi, karıncaların başını ele alalım. Her karınca yanındaki karıncaya bakarak benim sözlerimi dinlesin.

Karıncaların kafaları, gördüğünüz gibi, vücut yapımıza göre oldukça iridir. başka canlılarla karşılaştırınca da, epey-

ce büyük bir başımız vardır. Bu, karıncaların akıllı olduğunu gösterir.

Bilgin durdu:

— Anlaşıldı mı? diye sordu.

Hep birden;

— Evet! dediler.

— Gördüğünüz gibi, başımızda, ağzımız, çenemiz, gözlerimiz ve duyargalarımız vardır. Bizleri yöneten beynimiz, başımızın içindedir. Başımızda bulunan en yararlı organlardan biri de çenemizdir. Bilimadamları, karıncaların bu her işi gören organlarına, **«Mandibula»** derler.

— **Mandibula!** diye bağırdı küçük karıncalar.

— Mandibulalar, karıncaların kafalarının önünde bulunur. İşte, bu gördüğünüz organımız, bildiğiniz gibi, ısırmaya, kesmeye, çimdiklemeye, koparmaya, delmeye ve taşımaya yardım eder. Sonra, bilirsiniz zıp zıp zıplarken, bu organlarımız bize yardım eder. Her karınca cinsinde

değişik şekiller alır. Yaprak kesen karıncalarda makas gibi olur. Asker karıncalarınki sivridir. Bazı türlerde ise testeremsidir.

Küçük karıncalar çenelerini iyice gördükten sonra Bilgin Karınca:

— Ya gözlerimiz? diye sorup yine kendisi karşılık verdi:

— Gözlerimize gelince, biz karıncaların gözleri bileşik bir gözdür; birçok gözlerden meydana gelmiştir. Karıncaların yan gözleri de vardır. Karınca, her şeyi, ama her şeyi görür. İnsanların göremediği X ışınları da görülür.

Kürsüdeki bilgin, Büyük Bilgin'i selâmlayıp kürsüden ayrıldı. O da bir başka karınca bilginini kürsüye çağırdı. Bu, oldukça yaşlı bir bilgindi. Hepsini selâmlayıp hemen konuşmaya başladı:

— Koca kafalı karıncanın gövde yapısı oldukça incedir. Gövdemiz, karın, göğüs ve **pedikul** ile **toraks**'tan meydana ge-

lir. Pedikul, karıncanın karnı ile toraksı birleştiren kısımdır. Sindirim sistemi, kalp, soluk boruları ve sinir zincirleri, hep karıncanın pedikulundan geçer. Belimiz şaşılacak derecede incedir.

Yaşlı bilgin, sözlerinin burasında durarak şöyle dedi:

— İncecik belinize, dikkatle bakınız.

Gerçekten belleri çok inceydi; kopacak gibiydi. Buna rağmen çok sağlamdı. Bellerinin bu inceliği, bütün karıncaları güldürdü. Bilginler de gülüyordu.

— Şimdi, midemizi anlatalım. Karıncaların üç midesi vardır. Birinci mide, karıncayı besleyen sıvılar için, emici pompa görevi görür. İkincisi, bütün yiyeceklerin sindirildiği gerçek midedir. Üçüncü kısım ise, kursaktır. Burası bir sıvı kabı gibidir. Depo edilen besinler burada biriktirilir. Bu çok önemlidir. Karıncalar, gerektiğinde, bu besinlerle açlığını giderirler.

Sonra kürsüye genç bir bilgin çıktı. Heyecanlı bir sesle şöyle dedi:

— Büyük bilgine ve bütün karınca bilginlerine saygılar, küçük karıncalara sevgiler sunarım.

Hemen bir alkış koptu.

— Bütün yeryüzünü ve yeraltını karış karış gezen ayaklarımız, her şeyimizdir. Onlarsız ne yapabilirdik? Hiçbir şey! Ayaklarımız olmasaydı, ne yeraltında gezebilir, ne de yeryüzününün güzelliklerini görebilirdik. Yiyeceklerimizi nasıl arayabilir ve nasıl bulabilirdik!

Bu sözler üzerine, bir alkış daha duyuldu. Sonra da küçük karıncalar, sevinçle ayaklarını yere vurmaya başladılar. Genç Bilgin, gürültüler arasından konuşmasını duyurabilmek için sesini yükseltti:

— İşte, hızla yere vurduğunuz bacaklarınız, çok sağlam ve kuvvetlidir. Bildiğiniz gibi, üç çift bacağımız vardır. Bunlar göğsümüze bağlıdır. Her bacağımız üç

eklemlidir. Son eklem, taraklıdır. Karıncalar, gerektiğinde ayaklarını, insanların elleri gibi de kullanırlar. Ayrıca bunlarla bütün temizlik işlerini de görürler.

Genç Bilgin, sözlerinin burasında bir an durdu ve daha heyecanlı bir sesle şunları söyledi :

— Bizim bacaklarımız, gerçekten çok sağlam ve kuvvetlidir. Biz karıncalar çok hızlı yürüyüp, çok hızlı koşabiliriz. Bize hiçbir canlı yetişemez.

Genç Bilgin'in söyledikleri doğruydu. Bir insan, karıncaya olan büyüklüğü oranında karınca kadar koşabilseydi, yarış atlarını geçerdi. Böylece, insanın bir saattaki hızı altmış kilometreyi bulurdu. Karıncalar, hele çok sıcak havalarda, uçar gibi giderler. Sonra, karıncaların erkeklerinde kanat vardır. Günü gelince, kanatlanır ve uçarlar.

Genç Bilgin, bu gerçekleri de söyledikten sonra hemen kürsüden indi. Bü-

yük Bilgin, yeniden söze başladı:

— Bilginlerimiz, her şeyi sizlere açıkça anlattılar. Ama karıncanın dünyası bu kadarla bitmez. Aklımız gibi duyu organlarımız da gelişmiştir. Bu organlarımız ve aklımız, gerek yeraltı, gerekse yerüstü hayatımızı kolaylaştırmaktadır.

Bütün küçük karıncalar, Büyük Bilgin'i saygıyla dinliyordu. O, konuşmasına devam ediyordu.

— Duyu organlarımıza gelince... Gözlerimiz, bütün dünyayı görecek kadar kuvvetlidir. Ayrıca bütün sesleri duyar, çeşitli sesleri birbirinden ayırırız. Hele kokuları bizim kadar duyan azdır. Dünyadaki bütün yiyeceklerin tadını biliriz. Belki, insanlar gibi konuşmayız ama, kendi aramızda çok kolay anlaşırız. Karıncaların, zengin bir duygu dünyası da vardır. Acı duyarız, seviniriz. Ağladığımız ve güldüğümüz de olur. Sık sık kızdığımız da... Ama kavgacı değilizdir.

Büyük Bilgin yeniden durdu ve şöyle dedi:

— Her karınca, bir dünyadır. Gerçekte dünya, evren içinde kapladığı alanı düşünürsek, bir karıncadan bile küçüktür.

Küçük karıncalar bu son cümleyi anlamamışlardı. Ama konuşmanın bittiğini görünce, şiddetle alkışlamaya başladılar. Küçük karıncaların alkışları bitmeden, bütün karınca bilginleri, dersten çıktılar.

Küçük karıncaların bilginleri arttıkça, kafalarında çeşitli sorular belirmeye başlıyordu. Hepsi de daha çok öğrenmek, görmek ve anlamak istiyordu. Bilgileri arttıkça, yeryüzünü daha çok merak eder olmuşlardı.

Küçük Karınca, okuldan çıktıktan sonra yavaş yavaş geniş cadde boyunca yürüdü. Niyeti evlerine gitmek değildi. Şöyle bir çarşıyı gezmek istiyordu. Ama, dalgındı. Yol boyunca, bilgin karıncaların

anlattıklarını düşünüyordu. Akıllı olmak, ona hem sevinç, hem de gurur vermişti. Bundan olacak, cadde boyunca, ıslık çalarak gidiyordu.

İşte tam bu sırada, yanında bir karıncanın yürüdüğünü farketti. O zaman ıslığını kesip başını çevirdi. Yeni arkadaşı, gülerek şöyle dedi:

— Çok güzel, devam etsene...

Küçük Karınca tekrar ona baktı. Yeni arkadaşı:

— Rica ederim, dedi. Sizi rahatsız ettim.

— Hayır, dedi. Küçük Karınca.

Tam bu sırada önlerinden hızlı hızlı işe giden bir sürü karınca geçti. Sonra birlikte yürümeye başladılar. Yeni arkadaşı, Küçük Karınca'ya;

— Akıllı olmak çok iyi, dedi.

— Evet, dedi. Küçük Karınca.

— İnsanlar bizden daha akıllı...

— Öyle... Ama, insanın daha akıllı

oluşu, her canlının yararınadır. Çünkü insan iyilikseverdir.

Sonra ikisi de iyi olmanın akıllı olmak kadar önemli olduğunu düşündüler. Biraz daha konuştular; birbirlerine, iyilikler dileyip ayrıldılar. Küçük Karınca biraz daha dolaşıp evlerine döndü.

BEŞİNCİ BÖLÜM

HER KARINCAYA BİR İŞ

BİZİM Küçük Karınca'mız o sabah biraz geç uyandı. Bütün kardeşleri gitmişlerdi.. Önce yattığı yerden bir doğruldu, gerindi. Uykunun ağırlığını atmak için bir süre esnedi. Kalkıp tuvaletini yaptı. Vücudunu temizledikten sonra da kendine bir çeki düzen verip süslendi. Artık günlük hayatına başlamaya hazırdı. O gün okul yoktu. Bu yüzden yuva içinde tek başına dolaşacaktı.

Yeni bir gün başlıyordu. Eğer büyük

bir karınca olsaydı, şimdi o da ya yeryüzüne çıkacak ya da yuvadaki işinin başında olacaktı. Bütün küçük karıncalar çalışmak istiyorlardı ama, daha ne ona ne de kardeşlerine bir iş veriliyordu. Çünkü bir karınca için gerekli olan öğrenimleri bitmemişti. Önce okul bitecekti. Ondan sonra da çalışmaya başlayacaklardı.

Evlerinden çıktığında, dışarıya ya da işleri başına giden karıncalara rastladı. Yeryüzüne ve işleri başına gitmek için acelece ediyorlardı hepsi de.. Yollardaki trafik hiç aksamadan akıp gidiyordu. Bir süre, bu akışı seyretti. Sonra da yola çıktı; yuva içinde dolaşmaya başladı. Bu, çok hoşuna gidiyordu.

Önce küçük karıncaların oynadığı çocuk bahçesine yöneldi. Daha bahçeye varmadan çocuk karıncaların tatlı seslerini duydu. Bu sesler onu heyecanlandırdı. Koşar gibi bahçeden içeri girdi. Hemen kardeşleriyle birlikte oyuna daldı.

Bir süre çeşitli oyunlar oynadılar. Daha sonra birbirleriyle şakalaştılar, epeyce güldüler. Oldukça eğlenmişti. Ama sonra canı sıkıldı; bir köşeye gidip oturdu. Az sonra da bahçeden çıkıp gitti.

Yuva içinde ağır ağır aşağılara doğru inmeye başladı. Büyük cadde üzerindeki yeni yapıyı ve çalışan karıncaları seyre daldı. Hayranlık içinde çalışmaları seyrederken bir ağabey karıncanın kendine baktığını gördü. Utanır gibi oldu. Büyük Karınca gülerek yanına geldi, sordu:

— Ne yapıyorsun, böyle?

— Hiç. Yapıya bakıyorum.

— Ne var yapıda?

— Çalışmalara bakıyorum.

Büyüğü gülerek ona baktı:

— Sen de çalışmak ister misin?

Küçük Karınca birden heyecanlandı:

— Evet.

Titreyerek büyüğüne baktı. Büyük

Karınca, ağır ağır şunları söyledi:

— Çalışmayan karınca olmaz. Ama, şimdilik ne iş yapacağın belli değil. Okul bitince sana da bir iş verilecek.

— Ben yeryüzünde çalışmak isterim.

— Her karıncaya, isteğine göre iş verilir. Sonra, her karınca, yeteneklerine göre iş alır. Ama, her karınca bir başka işi yapar. Bu yüzden karıncalar arasında büyük bir işbölümü yapılmıştır.

— Anladım, dedi Küçük Karınca.

— Yeryüzüne çıktığında, daha iyi anlarsın. İnsanlar da, karıncalar gibi çeşitli işlerde çalışırlar. Bu işbölümü, işlerin aksamadan devamını sağlar.

— İnsan nasıl bir yaratıktır?

Büyüğü, bu meraklı küçüğü kırmamak için anlatmaya başladı:

— O, bütün yaratıkların en akıllısı, en güzeli ve en iyisidir. Bir karıncaya oranla dev gibidir. Ama o kimseyi korkutmaz. Yeryüzünde büyük bir uygarlık kur-

muştur. Yeryüzü uygarlık ve kültürü, onun eseridir. Onun bütün çalışması ve hayatı bizlere örnek olmuştur.

Küçük Karınca, ellerini çırparak:

— Çok güzel! dedi.

— Biz karıncaların çalışkanlığı da, insanlara örnek olmuştur. İnsan, her zaman ve her yerde karıncaların çalışkanlığını övmüştür, hâlâ övmektedir.

Bu sözler, Küçük Karınca'nın gözlerini parlattı. Çok sevinmişti. Bir süre büyüğüne baktı. Büyük Karınca, gitmeye hazırlanmıştı. Bu hali gören Küçük Karınca, büyüğüne;

— Gitme n'olur... dedi.

Büyüğü, aşağıda işi olduğunu söyledi. Küçük Karınca da onunla birlikte yürümeye başladı.

— Yeryüzünde ne iş yapılır?

— Yeryüzüne çıkan karıncaların en önemli görevi, yiyecek toplamaktır. Sabah, güneşle birlikte yuvadan dışarı çı-

kan karınca, uzun yaz günleri boyunca güneşin batışına kadar, durmadan yiyecek arayacaktır.

— Başka iş yapan karıncalar da var mıdır?

— Yeryüzünde avcı karıncalar da vardır. Her karınca, az çok avcılık yapabilir. Yalnız, geçimlerini avcılıkla sağlayan karıncalar vardır. Bu gibi karıncalara, bizim ülkemiz dışındaki ülkelerde rastlanır. Bunlar, Afrika'nın çeşitli bölgelerinde yaşarlar. Sık ormanlar içinde sürüler halinde ilerler ve geçtikleri bölgeyi bütün zararlı böceklerden temizlerler. Bu yüzden, avcı karıncalar oralardaki yerlilerin sabırsızlıkla beklediği dostlardır. Arada bir zarar verdikleri de olur. Çünkü, bazan başka kuşları ve canlıları yedikleri de olur.

Küçük Karınca hemen sordu:

— Avcı karıncalardan başka?..

— Çiftçi karıncalar vardır, dedi büyüğü.

— Onlar ne yaparlar?

— Bu karıncalar, türlerine göre, hasatçı, bahçıvan ve mantar yetiştirici olurlar. Karıncaların yiyecekleri çeşitli bitkileri yuva içinde yetiştirmeye çalışırlar. Çiftçi karıncalara sıcak iklimlerde ve çoğunlukla, Türkiye, Yunanistan, Filistin, İtalya, Cezayir gibi sıcak Akdeniz bölgelerinde rastlanır.

— Çiftçilik nasıl yapılır? diye sordu Küçük Karınca.

— Bitki yetiştirme ve mantar üretme işi yuvada olur. Karıncaların tükürükleriyle ıslattıkları yumuşamış yaprak parçalarında, az zamanda, süngerimsi bir madde meydana gelir. İşte böylece mantar gelişir ve bu, karıncalarla karınca yavruları için önemli bir besin olur.

İki karınca, yuvanın oldukça aşağılarına inmişlerdi ama, küçüğün soruları

bitmek bilmiyordu.

— Başka ne gibi işleri vardır karıncaların?

— Bir de dülgerlik, marangozluk yapan karıncalar vardır. Bunlara, bazı karınca toplumlarında rastlanır. Bu işleri yapanlar, bizlerden daha iri ve büyüktür. Eski kütüklerin ve ağaç gövdelerinin içinde yuva kurarlar.

— Buna şaştım, dedi Küçük Karınca.

Büyüğü, ciddi ciddi

— Haklısın, dedi. Karıncalar dünyası, bitmez tükenmez... Karıncalar, bulundukları bölgenin iklimine ve durumuna hemen uyar; o bölgede yaşamak için gereken düzenini kurarlar.

Küçük Karınca, önce;

— Çok güzel, dedi. Sonra da sen, ne çok şeyler biliyorsun... diye ekledi.

Büyük karınca, bir bilgiçlik havasından uzaktı:

— Gün gelecek ,sen de her şeyi, daha çok şeyleri bileceksin.

İkisi de gülmeye başladılar.

— Daha başka neler var?

— Bir de asker karıncalar vardır. Her toplumda asker karıncalara rastlanır. Asker karıncalar, yuvanın güvenliği ve savunmasında görev almışlardır. Asker karıncaların kafaları daha büyükçedir. Böylelerinin ülkenin savunması dışında da çeşitli görevleri vardır. Bal sağarlar, tohumların sert kabuğunu kırarlar ve birçok çetin işlerde görev alırlar.

Büyüğü durdu.

Küçük Karınca'ya bakarak sordu:

— Hiç «Dev karınca» adını duydun mu?

— Hayır!

Ben de yalnız adlarını duydum. Yeryüzünün bazı bölgelerinde, bilimadamlarınca bulunmuş. Bizlerden yüz defa daha büyük olduğu söyleniyor.

— Bunları hiç bilmiyordum!

— O kadar çok bilinecek şey var ki...

— Her şeyi öğrenmeye çalışacağım, dedi Küçük Karınca.

— Çok güzel! Bir karınca her şeyi öğrenmeli, bilmelidir.

Sonra Küçük Karınca'ya ayrılması gerektiğini söyledi. O da;

— Her şey için teşekkür ederim, dedi.

Vedalaşıp ayrıldılar. Küçük Karınca, hiç geçmediği yollardan geçerek evlerine dönmeye karar verdi. Birkaç büyük caddeyi arkada bırakıp çok büyük bir meydana çıkıvermişti. Bu meydanın karşısında, geniş bir bahçenin ortasında çok büyük bir yapı vardı. Şimdiye kadar böylesini hiç görmemişti. Her yanı pırıl pırıl parlıyordu.

Orada şaşkın şaşkın durup hayranlıkla bakmaya başladı. Bahçe içinde ve

bina kapısında nöbet bekleyen karıncalar vardı. Yoldan geçen her karınca, oraya saygıyla bakıyordu. Bir süre sonra yanından hızla geçen bir karıncaya sordu:

— Burası ne böyle? dedi.

Karınca birden duruverdi. Onu şöyle bir süzdükten sonra gülerek;

— Kraliçemizin sarayı... dedi.

Küçük Karınca böyle birşeyi ilk olarak duyuyordu. **Kraliçe** kimdi? **Saray** da ne demekti? Büyük bir merakla evlerine doğru yürümeye başladı. Aklına, birbiri ardısıra çeşitli sorular geliyordu.

Bunlara tek başına karşılık veremiyordu.

Evlerine varınca ilk işi büyüklerine «Kraliçe »yi sormak oldu. Kime sorduysa ondan hep sevgi ve saygıyla söz ettiler. Küçük Karınca'nın da içinde büyük bir sevgi ve saygı uyandı:

Bu yüzden, bir büyüğüne;

— Kraliçeyi görmek istiyorum, dedi.

Büyüğü tatlılıkla her istediği zaman Kraliçe'yi göremeyeceğini; onun hem Saray'da ,hem de saray dışında birçok işleri olduğunu, ülkenin çeşitli iş ve sorunlarının çok zaman alacağını anlattı Bu yüzden, Kraliçe'nin çok az vakti olduğunu söyledi.

Daha sonra da okulları bitince hep birlikte gidip, Kraliçe'yi göreceklerini müjdeledi. Bu sözler, Küçük Karınca'yı çok sevindirdi.

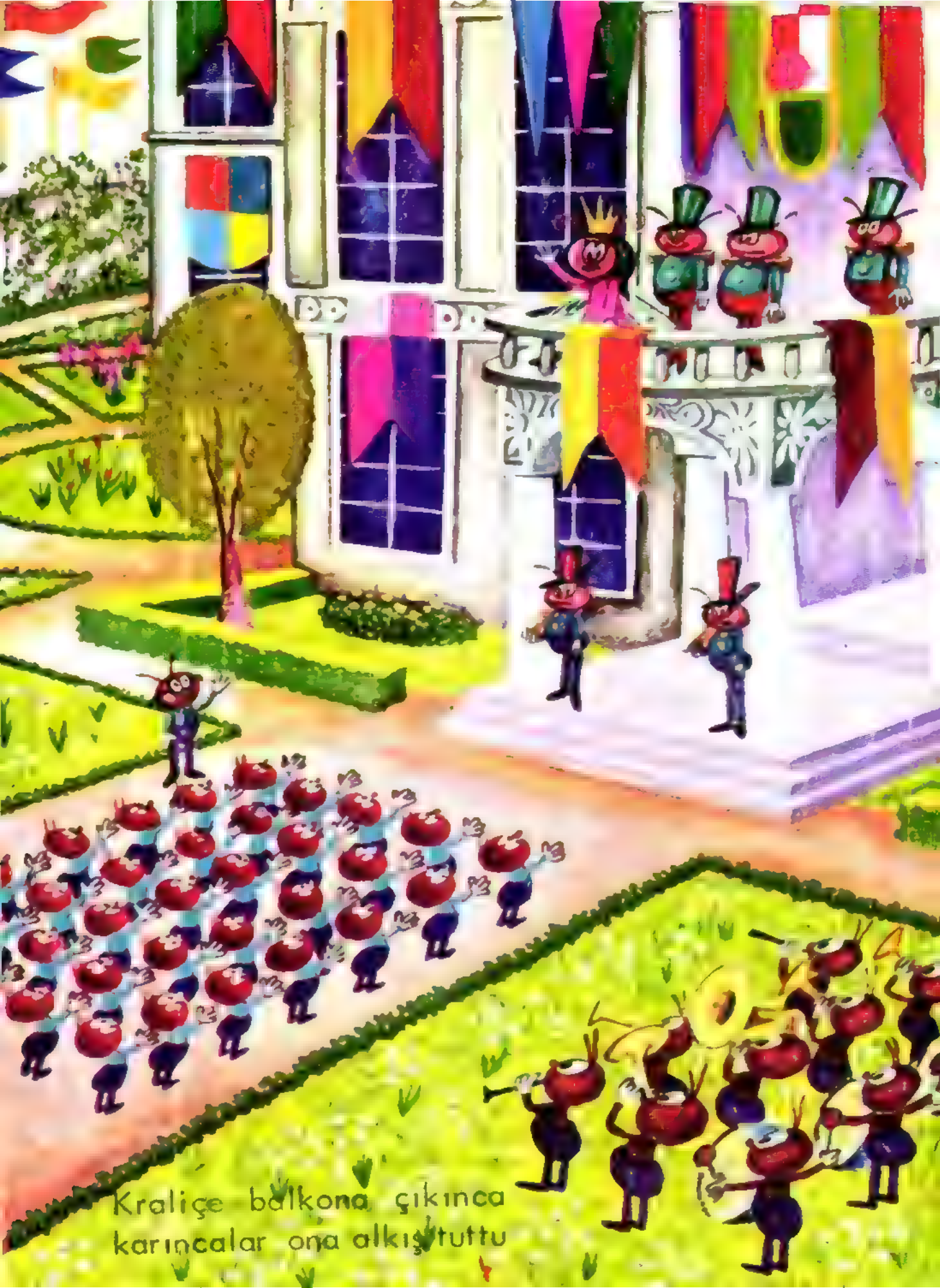

Kraliçe balkona çıkınca
karıncalar ona alkış tuttu

ALTINCI BÖLÜM

KARINCALAR KRALİÇESİ

GÜNDEN sonra her yerde ve her zaman büyüklerine Kraliçe'lerini sordu. Bütün büyükleri ona Kraliçe'yi anlatıyor ve o da hayranlıkla bunları dinliyordu. Kraliçe hakkında oldukça bilgi edinmişti. Yalnız bilgi yetmiyordu; onu görmek de istiyordu. Bu arada, karınca okulları bitince bütün okulla birlikte Kraliçe'lerini ziyarete gideceklerini öğrendi.

Artık okulun bir an önce bitmesini istemeye başladı. Bitmek üzereydi de za-

ten. Bir karınca için gerekli olan hemen hemen her şeyi öğrenmişlerdi. Her geçen günle sevinci bir kat daha artıyordu. Çünkü, yakında hem Kraliçe'lerini görecekti, hem de yeryüzüne çıkmalarına izin verilecekti. O günlerde okula hep heyecan ve sevinçle gidip geldi.

Böyle günlerin birinde, bir gece eve döndüğünde, ertesi sabah bütün küçük karıncaların, Kraliçe'yi ziyarete götürüleceklerini öğrendi. Sevinçten, oldukları yerde sıçramaya, zıplamaya başladılar. El ele tutuşarak birbirleriyle durmadan dans ettiler. Küçük Karınca, o geceyi bütün kardeşleri gibi yarı uykulu, yarı uykusuz geçirdi. Ne de çok düş gördü. Düşlerinde hep Kraliçe'nin sarayı çevresinde dolaşıp durmuştu.

O sabah, çok erken uyandı. Uyanır uyanmaz yatağından fırladı. Temizlenip süslendi. Dışarı çıkarken büyük kardeş-

lerinden birine rastladı. Büyüğü, ona şöyle dedi:

— Ne bu şıklık böyle?

Büyük kardeşine tatlı tatlı bakarak:

— Nereye gideceğiz, biliyor musun? dedi.

Büyüğü, bilmezmiş gibi sordu:

— Nereye gidiyorsunuz?

— Kraliçe'mize gideceğiz!

— Ya... dedi büyüğü. Çok sevindim.

Küçük Karınca, büyüğünü başıyla selâmlayıp hemen evlerinin odalarından birine girdi; ana babasına göründü. Her ikisi de onu öptüler. Bütün kardeşleri birer birer odaya girip ana ve babalarını gördüler. Sonra, gruplar halinde, koşar adım okulun yolunu tuttular. Okulun bahçesi, şenlik yeri gibiydi. Bütün küçük karıncalar sevinçlerinden yerlerinde duramaz olmuşlardı. Derse giriş zilleri çalmaya başlayınca, bütün karıncalar okulun büyük konferans salonunda toplandılar.

İçeriye yine birçok karınca bilgini girdi. Bunlardan biri ağır ağır kürsüye çıktı:

— Bugün sizlere Kraliçe'mizden söz edeceğim!...

Şiddetli bir alkış koptu.

— Sonra, bütün okulla birlikte Kraliçe'mizi görmeye gideceğiz.

Bu kez daha şiddetli bir alkış sağnağı oldu. Alkışlar bitince bütün karıncalar bağrıştılar:

— Yaşasın Kraliçe'miz!...

Alkışlar yeniden başladı. Bitince, bilgin ağır ağır konuşmaya başladı:

— Her karınca toplumunun bir kraliçesi vardır. O, bizim en büyüğümüzdür. Ülkemizin kurucusu ve başkanımızdır. Bütün karıncalar, kraliçelerine sonsuz bir saygıyla bağlıdırlar. Her karınca, kraliçesine sevgi duyar.

— Yaşasın Kraliçe'miz!...

— Her karınca ülkesinin bir kraliçesi vardır. Bazı toplumlarda birden fazla kraliçe vardır. Karınca ülkesinin büyümesiyle gelişmesi bu kraliçelere bağlıdır. Ülkelerimizin kurucuları onlardır.

Küçük karıncalar, Bilgin Karıncayı sessizce dinliyorlardı...

— Karınca yuvasının büyümesini, o sağlar. Her karınca, kraliçelerine gözü gibi bakar. Karınca yavrularının çıktığı yumurtaları kraliçeler meydana getirir. Hepimiz bu yumurtalardan meydana geldik. Tabiattaki birçok canlı, yumurtadan oluşur.

Böyle birşeyi ilk olarak duyan karıncalar büyük bir sessizlikle içinde büyük bilgine bakmaktaydılar. Bilgin, saygıyla ekledi:

— Hepinizin gerçek anası odur.

Salonda çıt çıkmıyordu. Büyük bilgin de bir süre bekleyip bu sesizliği bozmadı. Sonra:

— Ülkemizin kuruluşu sırasında, Kraliçe'miz, yalnız yavruları ile bir aradadır, dedi. Yavrularına bir barınak aramaktadır. Yeni kurulacak yuvanın yerini o seçer, bulur. Bütün tehlikelerden uzak bir yerde kurulması için, toprak üzerinde güvenilir bir yer arar. Genellikle yuvalar, ısıyı alacak yerlerde kurulur. Çünkü yavruların yetişmesi için sıcaklık gerekir.

Küçük karıncalar hep birden;

— Sonra?... diye bağırdılar.

— Güvenilir bir yer bulan kraliçe, orada yuvayı kurmaya başlar. İlk işi, toprağı kazmak; orada yavrularıyla barınacağı bir odacık yapmaktır. Kazılan toprak, odanın çevresine yığılır. Yuvanın yapılmasından sonra, yavrularını çevreden topladığı yiyeceklerle besler. Bu besleme dönemi oldukça uzun sürer.

— Ne kadar sürer bu?...

— Birkaç karınca yılını bulur. Yav-

rular büyümeye başlayınca, onlar da çalışır. Bu ilk yavrular, işçi karıncalardır. Yavrular da, yuva içinde yeni odacıklar kazar. Bunları geçitler, dehlizler ve yollarla birbirine bağlarlar. Yeni odalar açılıp yollar yapıldıkça yuva daha derinlere iner. Bizim bu büyük ülkemizi Kraliçe'miz işte böyle kurmuştur.

— Kraliçe'mize saygılar!...

— Kraliçe'mize sevgiler!...

— Kraliçe'mize selâmlar!...

Bütün bu bağrışları uzun süren bir alkış izledi. Alkışlar bitince, büyük Bilgin şöyle dedi:

— Şimdi, beni iyi dinleyin!...

— Dinliyoruz! diye bir gürültü koptu.

— Okuldan, hep birlikte, sessizce ve sıra halinde dışarı çıkacağız. Okulumuzun bütün bilgin karıncaları başta olmak üzere, yürüyeceksiniz. Hep birlikte

Kraliçe'mizin sarayına gideceğiz.

Kürsüden indi; bütün bilginler dışarı çıktılar. Küçük karıncalar da onları izledi. Uzun yollardan geçerek Kraliçe'nin sarayının bulunduğu geniş meydana geldiler. Büyük bir kapıdan sarayın bahçesine girdiler. Bahçenin her yanı çiçekler ve bayraklarla süslenmişti. Sarayın duvarlarında da bayraklar asılıydı. Bütün kapılarında da askerler bekliyordu. Ansızın bir müzik duyuldu. Sarayın bandosu marşlar çalmaya başlamıştı. Az sonra da, büyük balkonda Kraliçe göründü. Görünür görünmez, şiddetli bir alkış koptu; bir süre devam etti.

Kraliçe, hepsine sevgiyle bakıyordu. Oldukça heybetli bir görünüşü vardı. Yanında bulunanlar daha küçük görünüyordu; hepsi de onun arkasında duruyorlardı. Bahçeye bir göz gezdirdikten sonra konuşmaya başladı:

— Hepinizi, birer karınca olduğunuz için, kutlarım! Karınca olmak bir erdemdir. Karıncalar, önemli ve mutlu yaratıklardır. Bunu iyi bilin, karınca olmanın önemini hiç aklınızdan çıkarmayın.

Derin bir sessizlik içinde, Kraliçeyi dinliyorlardı. Çok tatlı bir sesi vardı.

— Sizlere üç öğüdüm var. Üçünü de hiçbir zaman unutmayın! İlk öğüdüm şudur: Karınca olmak, sizi her zaman gururlandırsın. İkincisi, atalarımızın çalışkanlığını devam ettirmenizdir. Bütün canlılarca, söylenen «karınca çalışkandır» sözünü asla yalancı çıkarmayın. Hayatın gerçek zevki, çalışmadadır. Bunu unutmayın!. Atalarınıza lâyık olun! En son öğüdüm şudur: Her zaman ve her yerde iyi olunuz!

Bu sözlerden sonra bahçeyi dolduran küçük karıncaları eliyle selâmladı. İşte, o zaman, çok şiddetli bir alkış koptu. Hem de nerdeyse kulakları sağır edecek ka-

dar... Kraliçe, alkışlara eliyle teşekkür etti. O zaman bütün karıncalar hep birden bağırdılar:

— Kraliçe'mize selâm!...
— Kraliçe'mize sevgi!...
— Kraliçe'mize saygı!...

YEDİNCİ BÖLÜM

YERYÜZÜ ÖZLEMİ

RALİÇEYİ ziyaretlerinin ertesi gecesi Küçük Karınca doğruca, babasının odasına gitti. Orada daha önce gelmiş küçük kardeşleri vardı. O arada birçok kardeşi daha geldi. Hepsi de babalarına Kraliçe'yi anlatmak istiyorlardı. Babaları, uzun süre onları dinledi. Kraliçe'yle ilgili çeşitli sorunlarına karşılıklar verdi.

Küçüklerin en çok sordukları soru şuydu:

— Yeryüzüne ne zaman çıkacağız?

Babalarının karşılığı hepsini heyecanlandırdı. Odanın içinde zıplamaya, sıçramaya başladılar.

— Pek yakında... karşılığını almışlardı.

— Pek yakında ne demek?

— Belki yarın, belki de...

Küçük karıncalar hep birden:

— Yarın sabah, yarın sabah!... diyerek bağrışmaya başladılar.

Sonra birçoğu sevinçten odadan dışarı fırladı. Büyük haber az bir zaman içinde bütün kardeşlere ulaştırılmıştı. Yuvayı bir bayram sevinci kapladı. Birçokları grup grup olmuşlar, hora tepiyorlardı. Babaları da onların bu oyunlarını zevkle seyrediyordu.

Az sonra, küçüklerin çoğu oradan ayrıldı. Yalnız bizim Küçük Karınca ile çok meraklı birkaç kardeşi kalmıştı. Babaları, onlara bakıp sordu:

— Ne var, ne istiyorsunuz?

Kardeşlerden biri, incecik sesiyle;

— Bize yeryüzünü anlatır mısın? dedi.

— Çok mu merak ediyorsun? diye sordu babaları.

Hep birden;

— Evet! diye bağırdılar.

Bunun üzerine babaları yeryüzünü, o güzel, ışıklı, renkli yeryüzünü anlattı. Küçükler, her şeyi merak ediyorlardı. Güneşi, yeryüzü toprağını, çiçekleri, bitkileri, kuş ve böcekleri gözlerinde canlandırmaya çalışıyorlardı. Dünyanın renklerini görmek, seslerini duymak istiyorlardı. Bilmeyen ve görmeyen için, dünya, bir cennet bahçesiydi. Bütün ömrü dünyayı görmekle geçen ve her şeyi bilen babaları bile, anlatırken ne kadar da heyecanlanıyordu.

Babaları yeryüzünden sevgi ve özlemle söz ediyordu. İnsanları anlatırken bu sevgisi daha artıyordu. İnsan, küçük

karıncalarda da büyük sevgi ve saygı uyandırmıştı. Nasıl olmasındı; yeryüzü denilir denilmez büyük karıncalar onlara hep insanlardan söz etmişler, insanı anlatmaya çalışmışlardı. Nedense, bu dev yaratıklar, onlara korku vermiyordu. Korku değil, daha çok güven veriyordu.

Küçük kardeşlerden biri, babasının sözünü keserek:

— Bir sorum var, dedi.

— Nedir?

— İnsanlar nasıldır?

Bizim Küçük Karınca, bu soruyu çok sormuş ve karşılığını büyüklerinden çok dinlemişti.

— İnsanlar, çok büyüktür!

— Ne kadar?

— Bir dev kadar.

Soruyu soran küçük kardeş, korkuyla baktı. Babası, gülerek;

— Korkma, sakın korkma! dedi. İnsan, bütün canlıların en iyisidir.

Bir süre hepsi sustular. Küçükler, babalarının bu sözlerini düşünüyor ve içlerinden iyi olacaklarına ant içiyorlardı. Sessizliği yine en küçükleri bozdu. Babasına soracağı bir soru daha vardı:

— İnsanlar yeryüzünde ne yaparlar?

— Yeryüzünde insanın çok işi vardır. Bitmez tükenmez sorunlar, onu bekler. O tabiatla çatışmasını sürdürürken, hayatını devam ettirmek için durmadan çalışır. Her insanın yeryüzünde yapacağı bir iş vardır. En önemlisi, her canlıda olduğu gibi yiyecek ve beslenme işidir. İnsanlar, yeryüzü toprağını işleyerek tarım ve hayvancılık yapar. Bu işinde, yeryüzünün birçok canlıları ona yardım ederler. Çoğu da karşı gelir. Evcil olmayan bu canlılarla uğraşmak da ona düşer. İnsanların işleri hiç bitmez.

Küçükler şaşkın şaşkın bakıyorlardı.

— Toprağın işlenmesinde, biz karıncalar, insana yardımcı oluruz. Toprağın altüst edilmesi ve zararlı böceklerin yok edilmesi, çok önemli bir iştir. Bu iş için yeryüzündeki bütün karıncalar görevlidir.

— Bütün karıncalar mı? diye sordular.

— Evet! dedi babaları. Yeryüzü, çok büyüktür. Bu büyüklük, bitmez tükenmez. Bir karınca için, bu büyüklüğün sonu yoktur. Ama yeryüzünün her toprağında, her yerinde karınca vardır. Yeryüzündeki karıncalar da sayılmayacak kadar çoktur. Eğer, saymak gerekse, bütün canlıların toplamını geçer.

Bu sözler, çok hoşlarına gitmişti. Gülerek, babalarına bakıyorlardı.

— Dünyada en büyük nedir?

Babaları, tam bir karşılık bulamamış gibi;

— Gökyüzü, dedi.

— Gökyüzü, nedir? diye sordular.

— Gökyüzü, yerin üstündedir. Bütün yeryüzünü kaplar ve yeryüzünden çok büyüktür. Masmavi ve çok güzeldir. Gündüzleri, güneş ışığıyla pırıl pırıldır. Geceleri de yıldız yıldız olur. Bazı geceler, bulutsuz havalarda yeryüzünü ayın tatlı ışıkları aydınlatır. Ay ışıklarıyla aydınlanmış bir yeryüzünün seyrine de doyum olmaz. Böyle gecelerde tabiat bütün güzelliğini saçar.

Küçük karıncalar yine şaşkına dönmüşlerdi. Akıllarına, binbir soru geliyordu. Güneşi, ayı, yıldızları merak ediyorlardı. Küçükler birşey sormadan, babaları onlara ayla yıldızları anlattı. Hayranlıkla dinleyen küçüklere bakarak;

— Ya, toprak?... dedi.

— Toprak? dedi küçüklerde.

— Gerçekte, her şey topraktır ve toprak her şeydir. Toprak olmazsa, hiçbir şey olmaz. Hayat olmaz. Hiçbir can-

lı olmaz. Her şey topraktan gelir ve toprağa gider. Güneş ve su da toprak içindedir.

Küçükler, hep birden;

— Su, su... diye bağırdılar.

— Su, toprağın canı gibidir. Susuz, hayat olmaz. Susuz toprak, çatlar, kurur. Artık, ne bir ot, ne bir çiçek, ne de bir bitki yeşerir. Hatta bir böcek ya da en küçük bir canlı bile kalmaz. Yeryüzünü süsleyen o yemyeşil tarlalar, bahçeler görülmez. Taze ve güzel kokulu otlar, çiçekler yeşermez. Ne meyve veren ağaçlar, ne de yeşil yaprakları görünür. Her şey topraktan olur. Toprağı da güneş, su ve hava besler.

— Hava da ne? dedi küçükler.

— Hava, yeryüzünü kaplayan aydınlıktır. Bütün gökyüzü havayla doludur. Hava olmazsa, yeryüzünde ne ışık, ne sıcaklık, ne de su olur. Sonra, hava olmaz-

sa, hiçbir canlı ve hiçbir bitki yaşayamaz.

— Su havada mıdır?

Bu soru üzerine, babaları yeryüzündeki akarsuları, çayları, nehirleri, denizleri anlattı. Sonra da şöyle dedi:

— Su, hem yerde, hem göktedir. Yerden havaya, havadan yere gider gelir. Gökyüzündeki bulutlar, yere, suları yağmur olarak gönderir. Bu yağmurları toprak emer, sonra, yağmurlar dereleri, çayları, nehir ve denizleri doldurur. Oradan, sıcakla, tekrar gökyüzüne çıkar, bulut olur. Yağmurlu havalarda karıncalar toprak üstünde gezinmezler; yuvalarından dışarı çıkmazlar. Toprağın suyu emmesini, kurumasını beklerler.

— Yağmurlar ne zaman biter?

— Güneş yüzünü gösterince.

— Güneş mi?

— Evet. Yağmurlar sonunda güneş görününce yedi renkli gökkuşağı çıkar.

Babalarının bu sözlerinden sonra bü-

tün küçük karıncalar gökkuşağını, yeryüzünü ve insanları görme isteği içinde:

— Artık yeryüzünü görmek istiyoruz!... dediler.

Babaları, hepsinin yüzlerine bakarak:

— Peki, yarın sabaha hazır olun, dedi.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

GÜNEŞLİ BİR GÜNDÜ

YUVADAN yeryüzüne çıktığı ilk gün, şaşkına döndü. Yeryüzü ne kadar aydınlık ve güzeldi! Güneşli yeryüzü toprağına çıkan küçük karıncaların şaşkınlıkları görülmeye değerdi. Nereye bakacaklarını şaşırmışlardı. Yuvanın ağzında öylece duruyorlardı. Bütün büyük karıncalar, onların bu hallerini gülerek seyrediyordu. İlk gün onlar da böyle şaşkın ve sevinçli olmuşlardı.

Yuvanın ağzı dolunca, babaları iki kardeş karıncaya;

— Haydi, dedi, durmayın. Herkes sizi bekliyor.

Bizim Küçük Karınca ile yanındaki kardeşi de babalarını duyacak halde değillerdi. İkisinin de gözleri güneşten kamaşmıştı. Bu ne ışık, bu ne aydınlıktı! Bu aydınlık ve parlaklık her yanı kaplıyor; yeryüzünden yukarlara kadar uzanıyordu. Başlarını kaldırdıklarında gökyüzünün parlaklığını ve sonsuzluğunu gördüler. Onları orada bıraksalar, daha kalacaklardı. Ama babaları tekrar seslendi:

— Çocuklar, dedi. Yuvanın ağzını kapatmayın, yanıma gelin. Herkes sizi bekliyor!

Babalarının bağrışlarını duyan iki küçük karınca, hemen yuvanın ağzından dışarıya çıktılar; koşar gibi babalarının yanına gittiler. Öylece babalarına bakıyorlardı. Babaları gülerek:

— Ne bu haliniz? dedi.

Hiçbir şey diyemediler. Ama babaları onları sevgiyle süzüyordu.

— Nerede kaldınız?

İki küçük karınca buna da bir karşılık vermediler. Bizim Küçük Karınca korka korka sordu:

— Kardeşlerimiz nerede?

— Onlar gittiler. Büyük ağabeyleri götürdü onları...

En küçük karınca;

— Şimdi biz ne yapacağız? diye sordu.

İkisi de korkmuşlardı. Ama korktukları gibi olmadı. Babaları güldü:

— Siz benimle geleceksiniz!

Bu, ikisini de sevindirmeye yetmişti. Yanlarından geçen karıncalar iki küçüğe gülümseyerek bakıyorlardı Bir süre ikisi de yuvadan çıkan ve inci dizileri gibi giden karıncaları incelediler Her karınca dizisi dört yana dağılıyordu. Bizim

Küçük Karınca babasına sordu:

— Bu karıncalar nereye gidiyorlar?

— Çalışmaya... diye karşılık verdi babaları.

İkisi birden;

— Biz de gidelim çalışmaya...

Babaları tatlı bir gülüşle baktı ve şimdi, dünyayı görmeleri gerektiğini, yapacakları işin yeryüzünü görmek, tanımak olduğunu söyledi. Ancak her şeyi bilen ve öğrenen gerçek birer karınca olduklarında çalışacaklarını müjdeledi. İkisi de sevinçle el çırptılar.

İki küçük karınca, babalarının ardından yürümeye başladılar. Hep çevrelerine bakıyorlardı. Güneşi, gökyüzünü inceliyorlardı. Ama hiçbir şey sormuyorlardı. Yalnız, yeryüzünün toprağı onlara biraz yumuşak gelmişti. Sonra yollar, yuvadakiler kadar düzgün değildi.

Toprak yol bitince, yeşil çimli bir yol başladı. Sonra da oldukça geniş bir düz-

lüğe geldiler. Biraz yüksekçe bir yerdi. Önlerinde alabildiğine geniş tarlalarla bahçeler uzanıyordu. Her yer yemyeşildi. Mayıs ayı, bütün güzelliğiyle yeryüzünde hüküm sürüyordu. Çevredeki çiçek ve otların tatlı kokuları geliyordu. Her şey ne kadar da güzeldi... Nereye bakacaklarını şaşırıyorlardı. En çok renklere tutulmuşlardı. Çevreden çok tatlı kokular geliyor; tatlı sesler duyuluyordu.

Bir süre sağı solu seyrettikten sonra, babalarının arkasından yol boyunca yürümeye başladılar. Babaları her yeni gördükleri şeyi küçüklere gösteriyor ve adlarını söylüyordu. Durmadan şöyle diyordu:

— Bu çiçektir...

— Bu böcektir...

— Bu ottur...

— Bu taştır...

Böylece gerçek tabiatı öğrenmeye başlamışlardı. Gördükleri ve duydukları

arttıkça sevinçleri de artıyordu. Onlar için her şeyin bir önemi, bir güzelliği vardı. Hele güneşin tatlı sıcaklığına bayılmışlardı. Sonra gökyüzünün aydınlık ve parlaklığına hayran olmuşlar, sanki yeniden doğmuşlardı. Gerçekten de karıncanın yeryüzüne çıkışı bir yeniden doğuş gibiydi.

Artık, sevinç ve mutluluklarına son yoktu. En çok yeryüzünü dolduran karıncaların sesleri dikkatlerini çekiyordu. Ama bütün bu sesler, bazan tek bir ses halini alıyor; o zaman daha bir güzelleşiyordu. Bu, dünyanın, eşsiz yeryüzünün, tabiatın canlı ve hayat dolu sesiydi.

Babalarından izin alarak yüksekçe bir bitkinin üzerine çıkıp çevreyi doyasıya seyre başladılar. Üzerinde sarı, pembe çiçekleri olan bu bitki hafif hafif sallanıyordu. Bu, onlar için bir eğlence oldu. Babaları her şeyi birden görmek ve öğrenmek isteyen bu iki küçük karıncaya

hiçbir şey demeden bakıyordu. Aym şeyleri çok önceleri o da yapmıştı. Babasıyla yeryüzüne ilk çıktığı gün, o da böyle olmuştu. Şimdi bile yeryüzüne her çıkışında bir hayranlık duymaz mıydı? Her gün bu güzellik, aydınlık ve bolluk, onu da çileden çıkarmaz mıydı? Her yuvaya dönüşünde bu yeryüzü özlemi sarmıyor muydu onu?

İki küçük karınca da kendilerinden geçmişlerdi. Bu onların ilk görüşüydü güneşi. Gökyüzünü de ilk olarak görüyorlardı. Bu aydınlık, güneşin tatlı sıcaklığı ve parlak ışıkları içlerine bir rahatlık veriyordu. Çiçekler, otlar ve bitkiler güzeldi. Böcekler, renk renkti. Sabah güneşi, her şeyi daha çok güzelleştiriyordu. Üzerine çıktıkları bitkinin çiçekleri de güzeldi. Bu güzel kokulu çiçeğin içine oturdular. Çevredeki sesler, bir müzik gibi devam ediyordu. Her şeyiyle dünyayı sevmişlerdi.

Toprağa yeniden ayak bastıklarında, babaları gülerek onlara bakıyordu. İkisi de ona sokuldu:

— Dünya çok güzel... dediler.

Sonra bizim Küçük Karınca;

— Dünyayı çok sevdik... diye ekledi.

— Her gün biraz daha fazla seveceksiniz... Her gün bir başka güzellik göreceksiniz.

İkisi de bu sözü pek anlamadılar ama, babalarına birşey soracak durumda değillerdi. Şimdi onlar, dünyanın sihrine kapılmışlardı. Onlar sormadılarsa da babaları açıkladı:

— Dünya, karınca gözüyle, daha güzeldir.

— Niçin?

— Karıncanın gözünde her şey daha güzeldir.

Gerçekten öyleydi. Karıncanın gözleri çok gelişmişti Her şeyi tam olarak gö-

rürlerdi. Her ışık ve her renk, gözleri içine girerdi. İnsanların ve birçok canlıların göremedikleri güneşin «X» ışınlarını da görürlerdi. Böylece gözleri, her güzelliği, her sırrı yakalardı. Bütün dünya, karıncanın gözleri içine girerdi. Bu, çok küçük bir canlının gerçek büyüklüğü oluyordu.

İçlerinde karınca olmanın sevinç ve gururu bir daha ışıldadı. Bu hava içinde her şeyi daha dikkat ve merakla incelemeye başladılar. Çevreyi incelemeleri çok uzun süre devam etti. Bu arada yolları, çukurları, hendekleri öğrendiler. Toprak üstünde ne kadar da çok canlı vardı! Sonra babalarından, havada uçtuklarını gördükleri çeşitli böcekler üzerine bilgi aldılar. Kuşları öğrendiler. Dahası, su içinde yaşıyan balıkları duydular. Bu gezileri ve incelemeleri öğleye kadar sürdü.

Öğle sıcağı çok hoşlarına gitti. Bir ara babalarından izin alıp bir çiçek yap-

rağı üzerinde güneşe karşı yattılar. Neredeyse uyuyakalacaklardı. İçlerini tatlı bir miskinlik sarmıştı. Bu halden babalarının sesiyle uyandılar. Babaları onlara aşağıya inmelerini işaret ediyordu. Hemen yere atladılar.

Babaları öğle için çeşitli yiyecekler hazırlamıştı. Büyük bir iştahla karınlarını doyurdular. Her şey çok taze, çok lezzetliydi. Karınları doyunca kendilerini daha canlı hissettiler. Az sonra üçü birden tekrar yola çıktı. Bu kez tarladan ayrılmışlar; insanların gelip geçtiği bir araba yoluna çıkmışlardı.

Bu yol, oldukça tozlu geldi. Babalarının arkasından koşar gibi gidiyorlardı. Babaları;

— Bu yol, değirmene gider, dedi.

İkisi birden:

— Değirmen ne? diye sorunca da, baba karınca onlara değirmeni anlattı.

İnsanların yeşil tarlalarda yetiştir-

dikleri buğdayı değirmenlerde öğütüp un yaptıklarını, bundan insanlar için ekmek yapıldığını söyledi. Karıncaların da yollar boyunca dökülen tanecikleri toplayıp yuvalarına taşıdıklarını açıkladı

Sonra bu yoldan insanların devamlı olarak gidip geldiklerini, buralarda insanlara rastlayacaklarını belirtti. İkisi de heyecanlandılar. İnsanı ne kadar çok merak ediyorlardı. Acaba bu iyiniyetli dev yaratığı onlar da görebilirler miydi? Babaları görebileceklerini söyledi. Daha sonra da insandan hiç korkmamaları gerektiğini tekrarladı.

O zaman bizim Küçük Karınca;

- Ne zaman bir insan geçecek? dedi.

— Belli olmaz.

— Bekleyelim...

— Olmaz, dedi baba karınca.

Babalarının arkasından yürüyorlardı. Bir süre sonra durdular.

— Yol, buradan ayrılıyor.

— Nereye?

Babaları bir yolun değirmene, bir yolun harman yerine, bir yolunda tarlalara gittiğini söyledi. Harmana giden yol üzerinde, bir su kuyusu olduğunu belirtip su kuyularını anlattı.

— Burada biraz bekleyelim.

Bir süre beklediler. Bu onlara çok uzun geldi. Ama ne yaya, ne de arabasıyla geçen bir insan göründü. Vakit uzayınca sabırları kalmadı. Babaları, az sonra onlara;

— Peki, dedi Aşağıya inelim. Harman yerine doğru gidelim.

İki küçük karınca da babalarının önünden yürümeye başladılar. Koşar gibi gidiyorlardı. Babaları, onların bu haline gülerek bakıyordu. Bu yürüyüş, harman yolu üzerindeki su kuyusuna kadar sürdü. Kuyu çevresinde durdular. Uzaktan bağırışlar geliyordu. Babaları;

— Bir araba geliyor, dedi.

Az sonra, önlerinden çok hızla ve büyük gürültüyle dağ gibi birşey geçti. İkisi de çok korktular. Araba geçince, babaları;

— İşte... dedi. Arabasıyla bir insan geçti.

Küçükler, insanı görememişlerdi. Çok üzüldüler.

— Biz korkuyoruz, dediler.

Babaları, ikisini de kucaklayarak;

— Hayır, dedi. Sakın korkmayın!

Bizim Küçük Karınca;

— Arabanın arkasından hızla koşan canavar da ne? diye sordu. Kardeşi iyice ona sokulmuştu. Baba, kahkaha ile gülerek:

— O canavar değil, dedi:

— Ya ne?

— O insanların sadık bir bekçisidir.

— Adı nedir?

— Köpektir o.

Babaları ne ondan, ne de sesinden korkmamalarını söyleyip ekledi:

— O, insanlara ve insanların dostlarına dosttur.

— Karıncaların da mı? diye sordular.

— Evet, dedi babaları. Ondan karıncalara hiçbir zarar gelmez.

Biraz ferahladılar; yine çevreyi seyre daldılar. Bu sırada yanlarındaki bir bitkinin üstüne bir serçe kondu. Kanat çırpışlarından biraz ürktülerse de korkmadılar. Hatta hoşlarına bile gitmişti. Köpek gibi değildi; daha küçük ve sevimliydi.

— Bu ne? diye sordular.

— Kuş, dedi babaları. Adı serçedir.

Evet, serçeyi sevmişlerdi. Az sonra serçe uçup gitti. Arkasından hayran hayran baktılar. Bir ara çevrelerinde uçuşan kelebekleri seyrettiler. O renkli kanatları çok hoşlarına gitti. Babalarıyla

birlikte kuyunun çevresinde dolaşıyorlardı. Buraya insanların ve çeşitli canlıların gelerek su içtiklerini öğrendiler. Bu sırada kuyu başına bir kuzu geldi. Su içip gitti. Nedense kuzu, iki küçük karıncayı hiç korkutmadı.

Babaları, daha küçükler sormadan;

— Bu kuzudur, dedi.

— Kuzu mu?

Babalarına, tatlı tatlı bakarak:

— Kuzuyu çok sevdik, dediler.

— Kuzuları sevdiğiniz gibi canlıları da seveceksiniz... Yalnız, zararlı ve tehlikeli yaratıklardan da uzak durun.

İki küçük karınca yine korku içinde;

— Bize onları anlat, dediler.

— Sonra. Sırası gelince...

Baba karınca, küçüklerin içlerine hiçbir korkunun girmesini istemiyordu. Dünya, gerçekte karıncalara korku değil, güvenlik veriyordu. Sonra çocuklarına şöyle dedi:

— Karıncanın düşmanı yoktur.

Buna sevindiler.

— Hiçbir yaratık, kendine satışılmayınca zararlı olmaz.

İki küçük;

— Ya... dediler.

— Hiçbir canlıyı korkutmamak gerekir.

— Neden? diye sordular küçükler.

— Korkan, saldırır... Çoklukla...

İkindi vaktine doğru babaları önde, onlar arkada, kuyu başından yuvaya dönmek üzere ayrıldılar. Yuvalarına daha epeyce yol vardı. Yarısına varmadan yorulur gibi oldular. Artık ayakları gitmez olmuştu. Babaları yorulduklarını görünce, ikisini de ağzına alarak bir süre taşıdı.

Yuva çevresine geldiklerinde artık o güzel güneş, uzaklardaki dağların ardına gitmeye hazırlanıyordu. İkisi de güneşin gidişine çok üzülmüşlerdi. Fakat

akşamın dağlar ardındaki parlaklığına hayran hayran bakmaktan geri kalmadılar. Yalnız, artık öğle vaktinin ve sonrasının ışıkları, sıcaklığı yoktu. Güneş artık görülmüyordu ama, gökyüzü hâlâ aydınlıktı. Az sonra babaları onlara:

— Artık gidelim, dedi. Neredeyse gece olacak...

— Gece nedir? diye sordular.

— Yani, aydınlığın yerini karanlık alacak.

— Güneş yine gelmeyecek mi?

— Yarın sabah yine gelecek, dedi babaları.

— Güzel... diye sevinçle bağırdı küçükler.

DOKUZUNCU BÖLÜM

BABA KARINCANIN ÖĞÜTLERİ

BABA KARINCA o gece yeryüzüne ilk olarak çıkan bütün çocuklarını çevresine topladı, onlara çeşitli öğütler verdi; yaşadıkları yeryüzü parçasını ve çevrelerini anlattı.

— Yeryüzü bir güzellikler, iyilikler ve bolluklar cennetidir...

Küçük karıncalar, içlerinden, 'yeryüzü ne kadar övülse azdır,' diyorlardı. Babaları, hiçbirinin konuşmasına meydan vermeden devam etti:

— Yalnız karıncalar için değil, her canlı için yeteri kadar yiyecek vardır. Yeryüzü, bitmez tükenmez hazinelerle doludur. Her canlı yiyeceğini bulmak ve aramak zorundadır. Bunun için, bütün küçük ve büyük yaratıklar görevlerini yapmak, çalışmak zorundadır.

— Bizler de çalışmak istiyoruz!

Baba Karınca, kıvançla;

— Artık sizlerin de çalışma günleriniz yaklaşmıştır, dedi.

— Ne zaman?

— Pek yakında! Yeryüzüne çıktığınız bugünlerde, öncelikle yeryüzünü tanıyın. Orada her şeyi görün ve öğrenin. Yiyecek aramak için gidilen yollara ve izlere dikkat edin. Yuvanın kokusunu duyarak tek başına yuvaya dönmeyi öğrenin. Ondan sonra sizler de çalışmaya başlayacaksınız.

— Karınca okullarında her şeyi öğrendik. Bilginler bize her şeyi anlattılar.

Bütün bunları biliyoruz, dediler.

— Söylediklerinizi doğru. Bir karınca için yeterli öğrenimi gördünüz ve bilgileri aldınız. Yalnız... Bildiklerinizi görmeniz ve uygulamanız gerekir. Sizler, şimdi bu uygulama dönemi içindesiniz. Bu, karıncalara özgü bir öğrenim meselesidir. Gerçekte okul ve hayat iç içedir.

Bir karınca zekâsı, bu sözlerin değer ve önemi anlamaya yeterdi. Babalarını çok iyi anlayan küçükler hiç ses çıkarmadılar. Babaları konuşmasını sürdürdü:

— Sonra, yeryüzündeki yalnız ve beraber dolaşmalarınızda, dost ve düşmanları yakından görmeye çalışınız. Tehlikelerden sakınınız. Bütün canlılar karıncanın dostuysa da, yine de bizlere zararlı yaratıklar da vardır. İşte en güç ve zor iş budur. Dostu düşmanı tanıyıp tehlikeleri bilince çalışma, sizler için daha kolaylaşacaktır.

Bütün karıncalar merakla, hatta biraz da korkuyla sordular:

— Düşmanlarımız kimlerdir?

Baba, büyük bir güven içinde şöyle dedi:

— Canlıların hepsi, saygıya değer. Ama her yaratık, kendisini yok etmek isteyen ve zarar veren düşmanla uğraşmak zorundadır. Bu, tabiat yasasıdır. Yalnız, yararlı ve iyilikseve bir yaratık olan karıncanın düşmanları çok değildir.

— Kim onlar?

— Bunlar, karıncaları yiyen böceklerdir. Bazı kuşların da karıncaları yediği olur.

— Düşmanı nasıl bileceğiz?

— Bunun için zekânızı kullanacaksınız. Karıncalara özgü koku alma duyusu sizlere yardımcı olacaktır. Düşmanı daha sizin yakınınıza gelmeden çok önce, kokusundan tanırsınız.

Bu sözler, küçükleri oldukça rahat-

lattı. Babaları:

— Sonra, dedi. Tehlikelere ve düşmanlara karşı çeşitli silahlarımız vardır.

— Onlar nedir?

— Büyük küçük, bütün canlıların tehlike ve düşmanlarına karşı korunmaları için çeşitli silahları vardır. Bunları biliyorsunuz. En başta her şeyi ısırabileceğiniz çeneleriniz. Sonra, zehirli iğneleriniz de vardır. Günlerce aç kalabilirsiniz. Su içinde boğulma tehlikesi yoktur. Gerektiğinde, at gibi ayakta uyursunuz. Kendinize ölü süsü vererek düşmanlarınızı aldatabilirsiniz. Yere ve duruma göre çeşitli şeylerden yararlanırsınız. En büyük silahınız da iyiliksever olmak, hiçbir canlıya kötülük etmemektir.

Babaları bir süre konuşmadan durdu. Yüzü garip bir hal aldı. Konuşmak istemiyormuş gibiydi; sonra şunları söylemeye başladı:

— Karıncalar da bazan birbirlerine düşman olurlar.

Bütün küçük karıncalar, büyük şaşkınlık içindeydiler. Babalarının bu sözleri, onları oldukça şaşırtmıştı. Hiçbir şey demeden babalarını dinliyorlardı. Babaları şöyle dedi:

— Evet, çok garip birşeydir bu, ama gerçek!

Sonra anlatmaya başladı.

— Bir yuva ya da ülke içindeki karıncalar, birbirleriyle pek kavga etmezler. Ancak başka ülkelerin karıncalarıyla aralarında kavgalar olur. Bazan 'yuvanın genişlemesi, sınırı' gibi nedenlerle iki ülke arasında anlaşmazlık çıkar. O zaman, kavgaya tutuşulur. Bazan iki ülke arasında savaş bile olur.

— Savaş mı?

— Siz onu düşünmeyin. İnsanlar da öyledir.

— Akıllı ve iyiliksever insanlar da mı?

Babaları, üzgün üzgün;

— Evet, dedi. Akıllı yaratık insan doğuştan iyiliksever ve barışçıdır. Yalnız bazı güçlükler onu zaman zaman aksi ve huysuz yapar. Böylece içini bir hırs bürür. O zaman insanlar birbirleriyle tartışır ve kavga eder. Bu tartışmalar ülkeler arasında çıkınca, savaş patlar. O zaman silahlar konuşur. Böylece, yeryüzü uygarlığının sahipleri olan akıllı ve iyiliksever insanlar, birbirlerini öldürmeye başlar. O zaman yeryüzü bir cehennem halini alır.

Babalarının bu sözlerinden sonra uzun süre hiç kimse konuşmadı. İlk olarak kötü ve üzücü şeyler duymuşlardı. Böylece hayatın ve tabiatın ilk kaygısını içlerinde hissettiler. Artık babaları da konuşmuyor; öylece, sessiz sessiz çocuklarına bakıyordu. Konuyu değiştirmek

için birşey gerekliydi. Bunu bir süre daha bulamadılar. En sonunda babaları:

— Ama insanlar bize dosttur, dedi. Onlardan bize zarar gelmez. Onlar savaşta da, barışta da bizlere dost kalırlar. Gerçekte her canlı, kendisine dost olana dostça davranır. Bu, insanlar için de, öteki canlılar için de değişmez, temel bir yasadır. Sizlere birşey daha söyleyeceğim.

Küçükler öylece bakıyorlardı.

— İnsanlar konusunda... Onlar, karıncaları gerçekten severler. Bizleri korur, çokluk küçük zararlarımızı da hoş görürler. Bazı karınca cinsleri, insanların en sevdiği yiyeceklere, meyve ve sebze bahçelerine zarar verir. Sonra, insanların ailecek oturdukları evlere dadanan bazı karıncalar da çeşitli yiyeceklerle tatlılara zararlı olurlar. Ama insanoğlu yine de karıncaya kızmaz.

Hepsi birden;

— Bizler de insanları çok severiz! diye bağırdılar.

— İnsanlar, çok iyiler için, «karıncayı incitmez kişi» derler.

Bu söz küçük karıncaların çok hoşlarına gitti. Birkaç kere tekrarladılar:

— Karıncayı bile incitmez...

ONUNCU BÖLÜM

KARINCALAR DÜNYASI

KÜÇÜK KARINCA, yeryüzü gezilerinden oldukça geç döndüğü bir akşam, yuvada, kardeşlerinin kendisini beklediklerini gördü.

— Ne var, ne oldu?

Kardeşleri, gülerek;

— Heyecanlanma, dediler.

Sonra daha çok meraklanmasını istemeyen bir kardeşi;

— Bu gece bilgi evinde toplantı var, dedi.

Bu toplantıya yeryüzünü gezen bütün küçük karıncalar çağrılmışlardı. Büyük Bilgin, onlara yeryüzündeki karıncalarla ilgili çeşitli şeyler anlatacaktı.

O gece bütün küçük karıncalar, erkenden bilgi evini doldurdular. İçlerinde çok meraklı büyükler de vardı. Büyük Bilgin kürsüye çıkınca hemen söze başladı:

— Artık yeryüzünü ve oradaki çeşitli şeyleri gördünüz... Yeryüzünü beğendiniz mi?

Bilgi evinde bir bağrış duyuldu. Küçükler şöyle bağırıyorlardı:

— Çok beğendik, çok beğendik!..

Bilgin, hepsine bakarak sordu:

— Güneşi beğendik!..

— Aydınlık bizi şaşırttı!..

— Çiçeklere, otlara bayıldık!..

— Böceklerle kelebekler çok hoş!..

— Bütün canlılara hayran olduk!..

— Gökyüzüne bakmaya doyamadık!.

Küçük karıncalar daha pek çok şeyler söylediler; birçok şeylerden söz açtılar. Küçüklerin konuşmaları bir gürültü halini alınca Bilgin;

— Susun, anlaşıldı! dedi.

Hepsi birden sustular. Büyük Bilgin, sordu:

— Başka karıncalar gördünüz mü

— Gördük!

— Yeryüzündeki karınca çokluğu dikkatinizi çekti mi?

— Evet, diye bağırdılar.

— Bize benzeyen karıncalar çoktur. Bizlere benzemeyen, yeryüzünün çeşitli bölgelerine dağılmış çeşitli biçimler gösteren karıncalar da vardır. Bunlar daha çoktur. Karınca dünyası çok kalabalıktır, çok çeşitli türleri vardır. Her canlının birçok cinsi ve türü vardır. Ama hiçbirinin karınca kadar çeşitli türleri yoktur.

Küçükler hemen sordular:

— Ne kadar karınca türü vardır?

— Bilimadamları, yeryüzünün çeşitli bölgelerinde, 15 bin kadar karınca türü bulmuşlardır.

Bu fazlalık karıncaları bile şaşırttı. İçlerinden biri, yeryüzü ve yeraltındaki karıncaların sayısını sordu.

Bilgin Karınca, soruyu sorana bakarak, dalgın dalgın;

— Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan karıncaları saymak imkânı yoktur, dedi. Bu konudaki bütün rakamlar yanlış olur. Belki, aşağı yukarı birşey söylenebilir. Ama gerçeği bulmak zordur.

Küçükler, merakla dinliyorlardı.

— Bir küçük karınca şehrinde, binlerce karınca vardır. Biraz daha büyük şehirlerde bu sayı 40 bini bulur. Şehirler büyüdükçe, rakam 400 bini aşar. Bizim yuvamızın bulunduğu bu bölgede böyle yüzler ve binlerce yuva vardır. Yeryüzünün bütün ovaları, ormanları ve dağları karıncalarla doludur. Bilimadamları, çe-

şitli yöntemlerle dünyadaki karınca sayısını bulmaya çalışmışlardır. Öncelikle yeryüzünün sıcak ve karıncaların yaşamasına elverişli bölgeleri hesaplanmıştır.

Bütün küçük karıncalar:

— Evet, dediler.

— Her beş dönümlük toprak parçasında 50 bin karıncanın yaşadığı düşünülmüştür. Gerçek rakam bundan çok fazladır. Bilimadamları, çok hata yapmamak için böyle düşünmüşlerdir. İşte o zaman, ortaya küçük karıncaların kavrayamayacağı kadar büyük bir sayı çıkmaktadır.

Küçük karıncalardan hiçbiri, «O sayı nedir?» diye soramıyordu.

Bu ilginç soruyu bilgin sordu:

— Nedir bu sayı?..

Sonra sorusuna şöyle karşılık verdi:

— Bu rakam, 10 bin defa milyar demektir.

Uzun bir süre herkes sustu. Bu süre içinde küçük karıncalar kendilerinin dü-

ya içindeki gücünü ve önemini düşünmeye çalıştılar. Gerçekte karıncalar tabiat içinde büyük bir güç ve varlık olarak ortaya çıkıyordu. Ayrıca dengeli bir düzen kurmaları, geniş bir alan içine yayılmaları ve uzun ömürlü olmaları nedeniyle, daha büyük bir güç kazanıyorlardı.

Bu sessizlikten sonra bilgin konuşmasına devam etti:

— Karıncalar, tabiat içinde önemli bir varlıktır. Eğer yarar yerine zarar verseydiler, dünyanın yüzü çok başka olurdu.

Bilgin bir ara durdu. Küçük karıncalardan biri hemen sordu:

— Karıncalar, çokluk nerelerde bulunur?

Büyük Bilgin;

— Güzel bir soru, dedikten sonra şöyle karşılık verdi:

— Karıncalara, genellikle sıcak böl-

gelerde rastlanır. Çünkü karıncalar sıcağı çok severler. Bu, 'dünyanın öteki bölgelerinde karınca yoktur,' anlamına gelmez. Dünyanın her yerinde karınca vardır. Ama güney bölgelerinde sıcak yerlerde daha çoktur. Karıncaların bulunmadıkları tek bölge, kutuplardır. Yalnız, son zamanlarda karıncalar oldukça soğuk yerlerde, İzlanda ve Grönland'da da görülmeye başlamıştır. Karıncalar, buralara insanları, bir yerden başka yere götüren uçaklarda, yiyecek paketleri arasında gitmişler ve oralarda da yaşama imkânı bulmuşlardır. Sıcağı seven karınca, gerektiğinde iklim değişikliklerine de uymayı başarır. Norveç'in kuzey bölgelerinde de karıncalara rastlanır. Ayrıca, deniz kıyılarından yüksek dağlara kadar da yayılmışlardır. Dünyanın en yüksek dağları Himalayaların, beşbin metreyi bulan eteklerinde de karıncalar görülmüştür.

Küçük karıncalar yeryüzüyle canlı-

lar dünyasındaki yerlerini, önemlerini daha iyi anlamaya başladılar. Meraklı küçüklerden biri sordu:

— Dağlarda ve deniz kıyılarında da karınca yuvaları var mıdır?

— Denizlerdeki gemilerde, havalarda yol alan uçaklarda bile karınca yuvaları vardır.

Hepsi birden bağırdılar:

— Topraktan başka yerlerde de yuva olur mu?

Bütün bilgilerin sahibi Büyük Bilgin;

— Evet, dedi önce.

Sonra, anlatmaya başladı:

— Karıncalar, yuvalarını, çokluk toprak içinde yaparlar. Ama ağaç kütük ve gövdelerinde yuva kuran karıncalar da vardır. Bitki kovuklarında yaşayan karıncalara da rastlanır. Ayrıca, bazı karıncalar yuvalarını kartonlardan yapar. Bir kısmı da ipekten... İnsanların yaşadıkları

evlere yuva kuranlar da vardır.

— Peki, uçaklarda, gemilerde, evlerde yuva nasıl kurulur?

— Karıncalar, gemilerde kamaraların duvarlarına, ambarların kaplamalarının altına yuva yaparlar. Uçaklarda, ısıtma borularının çevresinde rahatlıkla yuva kurulabilir.

Başka bir küçük karınca;

— Ya, evlerde? dedi.

— Evlerin zemin duvarları, binanın temelleri bu iş için çok uygundur. Ayrıca evlerde, mutfakların sıcak çevresi yuva kurmaya elverişlidir. Karıncaların yuva yapma içgüdüleri çok kuvvetlidir. Bu yüzden hiçbir böceğin yaşayamayacağı yerlerde yuva kurarlar.

— Karıncalar yuvalarını nasıl yaparlar?

Gerçekten de önemli bir soruydu bu. Bilgin Karınca, hemen anlatmaya başladı:

— Her karınca toplumunun kendine

özgü bir yapı şekli, tekniği vardır. Her karınca türü, toprağın durumuna, yapı tekniğine göre, tepecikli ya da tepeciksiz yuvalar yapar. Bazı karıncalar, birkaç odalı, geçitli, çokluk da iki katlı yuvalar yapar. Bunlar, karınca köyleridir. Geniş toplumlarda, büyük yuvalar kurulur. Böyle yuvalar, genellikle iki üç metre derine kadar iner ve bazan çok geniş bir alan içinde yayılır. Bunlar da büyük karınca şehirleridir. Bizim şehrimiz, ülkemiz gibi...

Küçük karıncalar ülkelerinin genişliğini düşünürken Büyük Bilgin kürsüden ayrıldı. Onlar da hemen evlerine gittiler; yarına hazır olmak için uykuya daldılar. Böylece, küçük karıncaların bilgileri her gün biraz daha artıyordu.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

KARINCADAN ÖRNEK ALMALI

ÜÇÜK KARINCA artık çalışmaya başlamıştı. Her gün yuva için yiyecek topluyor ve bunları acele acele yuvaya götürüyor; sonra yeniden iş başına dönüyordu. Bu çalışkanlığını gören bütün büyükleri onu kutluyorlar; arada bir de dinlenmesini söylüyorlardı. Bu yüzden Küçük Karınca çalışmaktan yorulunca biraz dinleniyor; o çok sevdiği yeşilliği, çiçekleri, canlıları seyrediyor ya da rastladığı karıncalarla biraz gevezelik ediyordu.

O gün, çalışmaktan epeyce yorulmuştu. Oldukça büyük bir yaprağın üzerinde, karınca tembelliğiyle dinleniyordu. Az sonra, uyuklamaya başladı. Çiçeğin öteki yaprakları, ona gölge oluyordu. Bu, onun çok hoşuna giderdi. İşte, bu sallanma, ona tatlı bir uyku vermişti.

Az sonra, bu uykulu halinden silkindi. Önce, tatlı tatlı gerindi. Ağzındaki yiyeceği emmeye başladı. Sonra kendine gelerek yaprak üzerinde gezindi. Bir süre geçince de gövde üzerinden daha yukarılara çıkmaya davrandı. Bitkinin en üst yaprağı üzerinden çevreyi seyretti. Tarla çok aşağılara kadar gidiyor, bir yolda sona eriyordu. Bu yolun sonu ağaçlıktı.

Başını kaldırıp yukarılara baktı; tarlalar, tarlaları iziliyordu. Yemyeşil uzanıyor; uzaklardaki dağın yamacına varıyordu. Orada başlayan orman, çok yukarılara kadar devam ediyordu. Küçük Karınca, bu ormanı hiç bilmiyordu; hiç orman görme-

mişti. O, bir tarla ya da çayır karıncasıydı. Orada, ormanlar içinde binlerce çeşit karınca ve canlı olduğunu büyüklerinden öğrenmişti. Burası, onun için bilinmeyen bir dünyaydı.

Yalnız, büyüklerinden ormanlar üzerine çok güzel şeyler duymuş; ilginç hikâyeler dinlemişti. Orman, ağaçlarla kaplıydı ve üzerinde küçüklü büyüklü binlerce canlı yaşıyordu. Bunlar arasında çok sevimlileri de vardı. Küçük Karınca, o sincapların, tavşanların, ve çakalların, tilkilerin hikâyelerine bayılmıştı. Sonra, daha büyük ormanlarda, ceylânların. kurtların, yırtıcı hayvanların ve ayıların dolaştığını da duymuştu.

Bütün orman bu canlılardan çok daha büyük ağaçlarla kaplıydı. Karşısındaki çam ormanı uzaktan o kadar büyük gözükmüyordu.

Bu sırada başı üzerinde, renk renk bir kelebeğin uçmakta olduğunu gördü.

Sonra kelebek geldi; aynı yaprağın üzerine kondu. O renk güzelliği Küçük Karınca'yı çılgına döndürdü. Yaprak üzerinde, kendisinin varlığından habersiz gibi duruyordu. Onun bu gururlu halini pek anlamadı. Orada olduğunu belli etmek için seslendi:

— Ne güzel, bir gün, değil mi?

Kelebek, hiç karşılık vermedi. Yaprak üstünde öylece duruyordu. Küçük Karınca içten bir sesle;

— Ne kadar güzelsiniz, dedi.

Kelebek, ona bakmakla yetindi, ama yine bir karşılık vermedi. O, bir kere daha;

— Ne zarif, ne ince kanatlarınız var, demekten kendini alamadı.

Kelebek, başı yukarılarda:

— Biliyorum, dedi.

Küçük Karınca sevinçle

— Hele kanatlarınızın renklerine diyecek yok, diye söylendi.

Kelebek, güzelliğiyle gururlu. Küçük Karınca'ya bakmadan, karşılık bile vermeden uçup gitti. İyiniyetli ve bütün canlılara hayran ve içi sevgiyle dolu Küçük Karınca, havada daireler çizerek uçan kelebeği, hayranlıkla seyretti.

Küçük Karınca, gökyüzünde, bu bütün varlıkları içine alan boşlukta. hayalinin genişliğince dolaşmaya başladı. Yalnız karıncalar değil, bütün büyüklü küçüklü her canlı, bu boşluk içinde ne kadar küçük kalıyordu. Dünya bile küçücüktü... Gerçekte, dünya bile bir karıncadan küçük değil miydi, gökyüzünde? Bütün varlıklar, insanların evren dediği boşluk içinde birer nokta gibi kalıyordu.

Onu bu düşüncelerinden bir karıncanın sesi uyandırdı.

Karşıdaki yaprağın üzerinden bir karıncanın kendisine baktığını gördü. Kızgın kızgın;

— Ne var? dedi. Ne istiyorsun?

— Hiiiç... dedi karşısındaki karınca. Sana bakıyordum.

— Niçin?

— Dalgın halin hoşuma gitti.

Küçük Karınca, biraz sakinleşti:

— Dalgın karınca görmedin mi?

Bunun üzerine, karşısındaki yaprakta duran karınca ondan özür diledi. Onun özür dilemesiyle tatlı sesi kızgınlığını geçirdi; çok iyiniyetli bir karınca olduğunu anladı. O zaman, gönlünü alacak bir iki söz söyledi. Bu sözler, kendisinden bir yaş kadar büyükçe olan arkadaşını sevindirdi. Epeyce konuşup aşağıya. toprağa indiler.

— Hoşça kal. dedi tatlı sesli karınca.

— Güle güle!...

Arkadaşı hemen ayrılıp gitti. O da günlük işine daldı. Bir süre sonra yuvaya giden yolda yine karşılaştılar. Sevinçle birbirlerinin yanına sokuldular.

— Seni çok sevdim, dedi arkadaşı.

— Ben de... diye karşılık verdi Küçük Karınca.

Beraberce yürümeye başladılar. Yeni arkadaşı, ona yuvalarının yerini söyledi. Kendilerininkinin az ilerisindeydi; komşu sayılırlardı. Aynı tarlanın, aynı çiftlik çevresinin karıncalarındandı ikisi de. Küçük Karınca, kendinden biraz daha büyük olmasına rağmen yeni arkadaşıyla çok iyi anlaşacaklarını kavramıştı. Sonra, ikisi birlikte, yuvalarına yakın bir yerde, otların arasında dolaşıp yiyecek aradılar. Pek çok yiyecek şey görünce şaşıp kaldılar. Arkadaşı:

— Yeryüzü tam bir bolluk içinde... dedi.

— Her şey var... dedi Küçük Karınca.

— Her canlı için yeterinden fazla...

— Ama, çalışmak gerek!

— Çok güzel söz bu... dedi arkadaşı. Küçük Karınca;

— En çok duyduğum söz bu, dedi. Yeryüzü de, bana bu gerçeği öğretti.

— Ben de aynı şeyleri duydum, gördüm.

Küçük Karınca, çok şeyler bilenlere özgü bir tavırla;

— Babam, her zaman, «çalışmak mutluluktur,» der.

— Baban çok akıllı bir karınca, dedi arkadaşı.

Küçük Karınca, teşekkür etti:

— Sen ne kadar iyisin böyle.

— Sen daha iyisin, diye karşılık verdi arkadaşı.

Küçük Karınca, yeni arkadaşıyla dolaşmaktan, konuşmaktan zevk alıyordu. Arkadaşı, bir ara babasının sözleri üzerinde durarak;

— Her çalışan hem başarıya ulaşır, hem de mutlu olur, dedi.

Küçük Karınca, dinliyordu. Yeni arkadaşı bilgiç gözükmeden şöyle dedi:

— Her canlı, çalışmak zorundadır. Yaşamak için çalışmak gerekir. Yoksa, yiyeceksiz kalır; açlığa mahkûm olur.

— Ya... dedi Küçük Karınca.

— En küçük yaratıktan en büyüğe kadar, bütün canlılar günlük yiyeceğini aramak zorundadır. İşte bu, tabiat içindeki gerçek mücadeleyi ortaya çıkarır.

Küçük Karınca, bu yeni arkadaşından çok yararlanacağını hissetti. Arkadaşı onu dinler bulunca, sözlerine şunları ekledi:

— Yalnız, bütün canlılar bu işlerini düzen içinde yapmazlar. Yiyecek arama, akılla değil, daha çok içgüdüyle olur. Bu yüzden çokluk ortaya büyük güçlükler çıkar.

— Bizler için güçlük yoktur. Karıncalar bu konuda içgüdüleriyle değil, akıllarıyla hareket ederler. Ayrıca, karınca toplumu düzenlidir.

— Ya, insanlar?.. Her iş gibi bu işi

de en akıllı yapan, insanoğludur.

— Evet!.. deyip başını salladı Küçük Karınca.

— İnsanoğlu, yalnız gündüzleri değil, geceleri de çalışır.

— Geceleri de mi?

— Evet, geceleri... Karıncaların da bazı geceler çalıştığı, yiyecek aradığı olur. Özellikle ayın yeryüzünü gün gibi aydınlattığı gecelerde, toprak üstünde pek çok karıncaya rastlayabilirsin.

Küçük Karınca, şaşkın şaşkın bakınıyordu. Arkadaşı gülerek şöyle dedi:

— Ayın o tatlı ışıkları altında o, sıcak yaz gecelerinde çalışmanın ayrı bir zevki vardır.

Küçük Karınca her gün, yeni birşey duyuyor, öğreniyordu. İçinden, bir gece vakti çalışma isteği geçti. Hemen şöyle dedi:

— Çalışmanın zamanı yoktur.

Arkadaşı, bir övgü havasıyla;

— Doğru söz!.. dedi. Çalışmayan için bu dünyada yer yoktur.

Küçük Karınca, yine gururla;

— Karıncalar, bunu çok iyi bilirler, dedi.

Arkadaşı atıldı:

— Bu yüzden, bütün canlılar, karıncaya saygı duyar.

— Örnek alırlar, diye tamamladı Küçük Karınca.

— Yalnız örnek almazlar; taklit ederler.

— Niçin?

— Çünkü, böylece, korunmuş da olurlar.

— Neye?

— Birçok canlı, onları da karınca sanarak sevgi ve saygı gösterir.

Küçük Karınca, yeryüzündeki canlıların karıncaları insanlar gibi sevmesine çok sevindi. Bu, karıncaların canlılar dünyasındaki yerini ve değerini gösteriyordu.

Artık akşam oluyordu. Yuvalarına dönmeleri gerekti. Bir süre daha beraberce yürüdükten sonra yuvalarının yol ayrımında birbiriyle vedalaştılar. Ayrılmadan önce, ertesi sabah aynı yerde buluşmaya karar verdiler. Güneşle birlikte değirmene giden yol üzerinde buluşacaklardı.

ONİKİNCİ BÖLÜM

SERÜVEN DOLU BİR GÜN

GÜN erken saatlarda değirmene giden yol üzerinde, arkadaşıyla buluştu. Birlikte değirmene kadar gitmeyi kararlaştırmışlardı. Hiç vakit geçirmeden hemen yola koyuldular. Değirmen, onlara göre oldukça uzak bir yerdeydi. Ama hiç durup dinlenmeden giderlerse gece olmadan yuvalarına da dönebilirlerdi.

Bizim Küçük Karınca önden, arkadaşı arkasından, yola koyuldular. Uzun süre konuşmadan ilerlediler. Az sonra

arkadaşı hafiften bir türkü tutturdu. Tatlı bir sesi vardı. Bizim Küçük Karınca, hemen geri dönüp arkadaşına:

— Ooo, dedi. Ne güzel sesin var...

Arkadaşı, bunun üzerine, daha değişik bir tonda okumaya başladı; türküsü bitince de sordu:

— Beğendin mi sesimi?
— Evet, çok beğendim.
— Sen de birşey söylesene...
— Benim sesim güzel değil.
— Şaka etme!
— Hayır, şaka etmiyorum...
— Öyleyse birlikte söyleyelim.

Şimdi yan yana yürüyorlardı. Bir süre türkülerden, şarkılardan konuştular. Arkadaşı, karınca müziğini çok iyi biliyordu. Bizim Küçük Karınca, onun konuşmasını zevkle, hayranlıkla dinliyordu. Bir ara, yol kenarını süsleyen papatya, lâle ve gelinciklerin gölgesinde durup re-

sim, edebiyat, heykel ve mimarlıktan da söz ettiler. Arkadaşının hemen hemen her sanat dalında geniş bilgisi vardı.

— Birçok karınca şiiri yazdım, dedi. Küçük Karınca.

— Evet!

— 'Çalışkan karınca' şiirim okul tahtasına yazıldı.

Arkadaşı heyecanlandı:

— Aman ne güzel şey!

Arkadaşının ilgisi, Küçük Karınca'nın hoşuna gitti.

— Ağabeylerimden biri de heykel yapıyor, dedi.

— Çok güzel birşey bu.

Bir süre daha konuşmalarına devam ettiler. Küçük Karınca, birkaç şiirini okudu. Sonra geç kalmamak için hızla değirmene doğru yürümeye başladılar. Yol boyunca önemli karınca yokuşlarını geçip geniş bir düzlüğe çıktılar. Bir an çevreyi seyredip meydanın ortasından, yürümeye

başladılar. Üç dört insan adımı yol aldıklarında karıncaları yiyen oldukça iri tarla böceklerinden birinin kendilerine doğru gelmekte olduğunu gördüler. Bu iri böcek yalnız ikisinin değil, koskocaman karınca ordusunun bile başa çıkamayacağı bir karınca düşmanıydı.

Hemen oldukları yerde durdular. İkisi de donakalmışlardı. Artık her şey bitmişti!.. O an, gerçek korkunun ne olduğunu hissettiler. Yapılacak birşey de yoktu. Üzerlerine doğru hızla gelen böcek onlardan bin defa daha büyüktü. Ne savunma yapmak, ne de kaçmak imkânı vardı. Çok kötü durumdaydılar.

İki küçük karınca, düşmanlarına karşı kullandıkları silahların bu düşman karşısında hiç de etkili olamayacağını biliyorlardı. Karıncalar, küçük düşmanlarını ısırarak korkutabilirlerdi. Ama böyle bir düşmanı ısırmak için çenelerinde o güç voktu. Bazı hallerde kullandıkları zehirli

iğneleri de bir işe yaramazdı. Bu zehir, onu ne öldürebilir; ne de ıslatmaya, boğmaya yeterdi. Sonra, kıvrılıp yatarak kendilerine ölü süsü vermenin de hiçbir yararı yoktu. Gerçekten çaresizdiler.

Artık hiçbir şey düşünemiyorlardı. Karşıdaki düşmanla aralarındaki uzaklık yarıya inmişti. Çok geçti. İki küçük karınca da, korkudan birbirine daha çok yaklaşmış, bir tek karınca gibi olmuşlardı. İkisinin de titredikleri belli oluyordu. Bizim Küçük Karınca, arkadaşına birşey söylemek istedi ama, sesi çıkmadı. O an arkadaşı, boğuk bir sesle:

— Bak, dedi. Orada kaldı.

— Bilmem, dedi bizim Küçük Karınca; boğulur gibiydi.

İkisi de aynı noktaya bakıyorlardı. Düşman, artık onlara doğru gelmiyordu. Başka bir yöne, hızla gidiyordu. Belki, orada daha büyük bir böcek görmüştü. Kurtulmuşlardı.

— Kaçalım! dedi Küçük Karınca.

Arkadaşı, onu çekti:

— Dur, biraz daha bekleyelim.

— Neden?

— Tehlike, tam bitmedi.

Bizim Küçük Karınca merakla bakınca, arkadaşı şöyle dedi:

— Bizi unutması gerek!

— Anladım..

— Yoksa, yeniden peşimize düşebilir.

Arkadaşı haklıydı. Beklemeye başladılar. Artık düşman görünmez olmuştu. Bir süre sonra, ikisi birden, yakınlarındaki otlara doğru koşmaya başladılar. Sonra durup bir otun arkasına saklandılar. İkisi de sırtüstü yere uzanmışlardı. Bir süre korku ve heyecanlarının geçmesini beklediler. İlk olarak arkadaşı sordu:

— Çok mu korktun?

— Evet, dedi Küçük Karınca. Hiç böyle bir düşman görmedim.

— Haklısın. Ben de çok korktum.

Bu kadar büyük bir düşmanı ilk görüşüm benim de...

— Şimdiye kadar hiç düşman görmedim. Bana bir kötülük eden de olmadı. Hep dostlar ve iyilikler buldum.

Arkadaşı ona tatlılıkla bakarak;

— Hep böyle olsun, dedi.

Bizim Küçük Karınca bir iç geçirip arkadaşına teşekkür etti. Arkadaşı şöyle dedi:

— Dünyada, iyiler de var, kötüler de.

— Biliyorum!

— Dünya iyilerin!

Küçük Karınca, birşey demedi. Başını kaldırmış, gökyüzüne, güneşe bakıyordu.

— Güneş, ne kadar iyi... diye başladı söze.

Arkadaşı tatlılıkla baktı ona.

— İşte güneş, yeryüzüne, bütün canlılara, iyilikler saçıyor. Herkese ışıklarını, sıcaklığını gönderiyor...

Bir süre güneşe baktıktan sonra ikisi birden:

— Hava ne kadar güzel... dediler.

— Ya, toprak? dedi arkadaşı. Toprak ne kadar iyi, ne kadar yararlı...

— Ya, insanlar? dedi bizim Küçük Karınca.

— Evet, insanlar...

Sonra arkadaşı, insanların iyilik ve dostluklarından söz etti. Ne kadar akıllı ve iyi yaratıklar olduğunu anlattı.

Az önceki düşmanı unutmuşlar; çok tatlı bir konuşmaya dalmışlardı. Artık insanın dev yapısı, büyüklüğü Küçük Karınca'yı korkutmuyordu. Bir aralık arkadaşına:

— Belki, bugün karşımıza çıkar... dedi.

Arkadaşı, harman yolundan insanların devamlı gidip geldiklerinden söz edip ekledi:

— Bugün çok insan görebiliriz.

— Artık, gidelim.

— Tehlike kalmadı; gidebiliriz...

Bu sözler Küçük Karınca'yı epeyce heyecanlandırdı. Ama hiçbir şey soylemedi. Bir süre ikisi de sustular. Güneş, onları iyice ısıtmıştı. Ne tatlı şeydi bu!.. Karıncaların en çok sevdikleri şey güneş sıcağında ısınmak değil miydi? Haziran'ın bu ilk günlerinde güneş bambaşka oluyordu. Artık düşmanı unutmuşlardı; korkuları da geçmişti.

Beraberce yola koyuldular. Şimdi meydanın ortasından değil, otların, çiçeklerin arasındaki yoldan gidiyorlardı. Çevreleri kadife gibi otlarla kaplıydı. Aralarında lâle, gelincik ve papatyalar açmıştı. Yol boyunca yüzlerce karıncayla, renk renk böceklerle karşılaşıp selâmlaştılar. Hepsi de iyiniyetli ve dost canlısıydı. Bu hızlı hızlı gidişlerini gören birkaç karınca, yollarını kesip sordular:

— Bu telâşınız, bu aceleniz ne?

İkisi birden gülerek;

— Değirmene gidiyoruz, dediler.

— Oo... Daha çok yolunuz var!..

Bu sözler onları daha da hızlandırdı. Öğleyi değirmende geçirecekler ve hemen geri döneceklerdi. Güneş batıncaya kadar yuvalarına ancak yetişirlerdi. Her sabah çıkarlarken büyükleri güneş batmadan yuvaya dönmeleri gerektiğini söylüyordu. Yoksa, geceyi dışarda geçirmek zorunda kalırlardı. Sonra babaları her yere karınca yolu boyunca gitmelerini söylemişti. Oysa şimdi ikisi de karınca yolunun çok dışına çıkmışlardı. Bu yüzden, içlerine bir korku girer gibi oldu. Küçük Karınca, arkadaşına seslendi:

— Ana karınca yoluna çıkalım.

— Olur, dedi arkadaşı. Meraklanma.

— Ya yolumuzu yitirirsek?

— Yitirmeyiz! Bu yoldan değirmene

çok gidip geldim.

Bu sözler onu ferahlattı. Ama yine de şöyle dedi:

— Artık izli yolumuza çıkalım.

Arkadaşı önce karşılık vermedi. Sonra çevreyi bir gözden geçirdi:

— Haklısın, anayolun çok dışına çıkmışız.

— Ya... dedi Küçük Karınca kuşkuyla.

Yol arkadaşı büyük bir güvenle;

— Sakın meraklanma, dedi. Ana yolu şimdi bulurum.

Arkadaşı olduğu yerde bir durdu. Çevreyi gözden geçirdikten sonra da bizim Küçük Karınca'yı kolundan çekerek yolun sağına saptırdı. Yeni yönlerine doğru acele acele yürümeye başladılar. Ama anayola varmadan, üzerinde yürüdükleri toprağın neminin artmakta olduğunu hissettiler. Bu nem gittikçe artıyordu. Yürüdükçe bir ıslaklık halini almaya başla-

dı. Bir an geldi, suların içinde yürümeye başladılar. Az sonra da kendilerini akan bir su içinde buldular.

Gerçekte karıncalar, suda boğulmazlardı. Dayanıklı yapıları, suda uzun süre kalabilirdi. Ama her an şiddeti artan sudan kurtulmak için başka bir yöne doğru hızla gitmeye başlamışlardı. Bir ara, arkadaşını göremez oldu. Çok sonra hernasılsa bir büyük yaprak üzerinde buluştular. Burada büyüklü küçüklü birçok karınca daha vardı. Az sonra, yaprak önüne çıkan bir engelle durdu. Hepsi de oradan birer birer su üzerinden toprağa ayak bastılar.

Kuru toprağa ayak basan karıncalar oradaki otların ve çiçeklerin üzerine çıkarak, güneşte vücutlarını kuruttular. Arkadaşı, büyük karıncalardan birine sordu:

— Bu nedir?

Büyük Karınca:

— Bu, seldir, diye karşılık verdi.

Sonra merakla kendisine bakan küçük karıncalara şunları anlattı:

— Korkmayın! Bu, deli bir sel değildir. Hatta yağmur seli de değildir. Bu, tarlalardaki kuyulardan bahçeleri sulamak için akan bir sudur. İlerde, toprak içinde kaybolur gider.

Büyük Karınca kendisini dinleyen karıncalara baktı:

— Böyle sulara kapılınca korkmayın. Bir rastlantıyla kurtulmazsanız bile, az sonra bir çamur deryası içine girersiniz. Bu çamur içinden çıkmak güçse de kurtuluş umudu vardır.

Bütün küçük karıncalar, kurtulmuş olmalarının sevinci içinde, bu bilgiyi veren Büyük Karınca'ya teşekkür ettiler. İki küçük karınca da büyüğe teşekkür edip arkadaşlarıyla vedalaştılar. Sonra değirmene doğru yol almaya başladılar. Değirmenden epeyce uzaklaşmışlardı. Ama

yeni arkadaşlarından oraya giden kısa yolu öğrendiler, şimdi o yol boyunca yürüyorlardı.

Bugünkü gezileri, nedense olaylı başlamıştı ve olaylı devam ediyordu. Onları yeni serüvenler de bekliyordu

Başlarından geçen her iki tehlikeli serüvene rağmen içlerinde hiçbir korku yoktu. Küçük Karınca bir an bunları kardeşlerine anlatacağını düşünerek içinde bir sevinç duyar gibi oldu. Arkadaşı bunu hissetmiş olmalıydı. Gülerek;

— Serüven dolu bir gün oldu, değil mi? diye sordu.

— Evet, dedi Küçük Karınca.

Sonra ekledi:

— Önceleri çok korktum. Şimdi hiç korkum kalmadı.

— Biliyorum, dedi arkadaşı. Korkuya da alışmak gerek.

— Belki alışırım, ama bir daha korkmak istemem. Bütün bu olanları kardeş-

lerime anlatacağım.

— Ben de anlatırım. Korku geçince her şey daha güzel oluyor.

— Öyle!...

Sonra uzun süre konuşmadan yürüdüler. Büyük bir hendeği geçip geniş bir yola çıktılar. Artık gittikleri yol, tam değirmene varan yoldu. Bu, yerlerde sık sık görülen buğdaylardan ve çeşitli bitki tohumlarından belli oluyordu. İnsanlar, arabaları ya da hayvanlarıyla değirmene gidip geliyorlardı bu anayoldan.

İki küçük karınca, hendek yönünde biraz dinlenmek istediler. Hendek boyunca kekikler uzanıyordu. Kekik kokuları hoşlarına gidiyordu. O sırada, yolun üstünden gürültüler gelmeye başladı. Arkadaşı hemen dikkat kesildi ve sonra heyecanla Küçük Karınca'ya seslendi:

— İşte, geliyorlar!

— Kimler, geliyor?

— İnsanlar...

— İnsanlar mı?

— Evet, insanlar! Dikkatli ol, şimdi görebilirsin işte...

Arkadaşı daha sözünü bitirmeden yanlarından hızla bir at arabası geçti. Babasıyla birlikte gördükleri arabaya benziyordu. Ama arkalarından köpek koşmuyordu. Araba geçince arkadaşı;

— Onu gördün mü? diye sordu.

Küçük Karınca, boğulur gibi bir sesle:

— Hayır, görmedim, dedi.

Arkadaşı üzülmüştü.

— Ya...

— Önümdan dağ gibi birşeyin geçtiğini gördüm.

— İşte o, araba. Onun içindeydi.

— Onun içinde mi?

— Bir adamla iki küçük çocuk vardı.

Küçük Karınca arkadaşının yüzüne bakarak sordu:

— Çocuk ne demek?

— Küçükler.

— Küçükler mi?

Arkadaşı ona bilgiççe bakarak söylendi:

— Onun çocukları, yavruları...

— Ne güzel... dedi Küçük Karınca.

— Çocuklar hep güzeldir, dedi arkadaşı. Bir görsen, çocukları çok seversin.

Küçük Karınca merakla onu dinliyordu. Arkadaşı tatlı tatlı çocuklardan, oyunlardan ve sevimli oluşlardan söz ediyordu. İşte tam bu sırada, arkadaşı haykırdı:

— İşte o!

O anda önlerinde atıyla yoldan geçen bir insan beliriverdi. Yük taşıyan bir atın beş on adım kadar gerisinden de sahibi gidiyordu. Küçük Karınca ilk duyduğu günden beri görmeyi istediği bu dev yapılı, akıllı yaratığı gördü. Ama bu dağ gibi yaratık nedense onu hiç korkutma-

mıştı. İlk sözü şu oldu:

— Korkmadım!

Arkadaşı sevgiyle kendisine bakıyordu.

— Güneş gibi aydınlık bir yüzü var. Çok güzel...

— Bütün insanlar gibi... dedi arkadaşı.

Küçük Karınca merakla:

— O da bizi gördü mü? diye sordu.

Arkadaşı, güvenle;

— Hayır, dedi.

Sonra da insanların karınca kadar küçük şeyleri ancak çok yakından bakınca görebildiklerini anlattı.

— Biz, onları nasıl görüyoruz?

— Biz karıncalar her şeyi kolayca görürüz. Karıncanın gözleri her şeyi görür. Bütün yeryüzü ve gökyüzü, karıncanın gözünde toplanır. Karıncanın gerçek büyüklüğü buradadır.

Bu sözler, Küçük Karınca'nın çok ho-

şuna gitti. Kekiklerin kokusu daha güzel geldi ona. Hemen şöyle dedi:

— Kekikler ne güzel kokuyor, bak!

Arkadaşı, güldü:

— Yine şairliğin üstünde!

Bu söze ikisi de güldüler. Sonra değirmen yolunda yürümeye devam ettiler. Artık, öğle yaklaşıyordu. Onlar da hızlı hızlı topraklı yol boyunca ilerliyorlardı. Her yanları toz içindeydi. Ama yollar ne kadar yumuşaktı. Küçük Karınca, bu tozlu, yumuşak yolda yürümeyi çok sevmişti.

Böyle neşeli neşeli yol alırlarken, birden üzerlerinden dağ gibi birşey geçti; toprağın içine gömülüverdiler. Ne olduklarını anlamamışlardı. Sonradan, gelişini farketmedikleri bir insanın, üzerlerine basarak gittiğini öğrendiler. O zaman, Küçük Karınca, şaşkına döndü. Arkadaşı, yumuşak toprak içinde kalmaları yüzünden, ezilmekten kurtulduklarını anlattı.

— Her zaman olur... dedi.

— Toprağın yumuşaklığından mı?

— Evet.

— Küçük Karınca, sevinçle;

— Toprak bizim dostumuz, dedi.

Arkadaşı, gururla:

— Toprak... dedi. Biz, her şeyimizi ona borçluyuz.

— Ya güneş?

— Güneş ve toprak... İki büyük dost...

— Ya bu güzel hava?

Önlerinde oldukça dik bir yokuş vardı; tırmanmaya başladılar. Tepeye vardıklarında biraz yorulmuşlardı. Ama yine dinlenmeden yollarına devam ettiler. Bütün amaçları bir an önce değirmene varmaktı. Ama öğle olmuş, hâlâ değirmene varamamışlardı.

— Ben acıktım! dedi Küçük Karınca.

— Ben de! dedi arkadaşı.

Hemen yiyecek aramaya başladılar. Bütün çevre yiyecekle doluydu. Bulduk-ları onlara yetmiş de artmıştı bile... Karınları iyice doyunca konuşmadan yola koyuldular. Az sonra su değirmeni karşılarında beliriverdi. Bu kocaman dağ gibi değirmen Küçük Karınca'nın çok hoşuna gitti. Ona uzaktan bir oyuncak gibi görünmüştü. Yaklaştıkça büyüdü büyüdü... Ama onu korkutmadı. Arkadaşına;

— Değirmen, dedi. İnsanlar ve arabalardan daha büyük...

Arkadaşı yine bilgiç bilgiç konuştu:

— Değirmenler hep büyük olur.

Küçük Karınca gülerek;

— Çok güzel, dedi. Çok sevdim değirmeni...

Değirmen de çevresi de çok güzeldi. Her yan yemyeşildi. Papatya ve lâleler bu yeşilliğe ayrı bir güzellik veriyordu. Değirmeni çok iyi görebilmek için oldukça yüksek bir yere çıkmışlardı; oradaki

papatyalardan birinin üstünden değirmeni seyrediyorlardı. Uzun süre değirmene girip çıkan telâşlı insanlara da baktılar. Küçük Karınca, en çok kırmızı yüzlü şişman değirmenciden hoşlanmıştı. Arkadaşına değirmenciyi gösterdi:

— Bak, dedi. Ne güzel. Hep gülüyor.

— Neşeli ve tatlı bir adam.

— Çok iyi olmalı...

— Çok iyi olmalı, dedi arkadaşı da.

Bir süre daha iyilikten, iyi olmaktan söz ederek çevreyi iyice seyrettiler. Sonra, yuvalarına geç kalmamak için, geri dönmeye karar verdiler. Değirmenden istemeye istemeye ayrıldılar. Küçük Karınca başını çevirip çevirip değirmene bakıyordu. Sonra hiç konuşmadan koşar gibi yol almaya başladılar. İkindi vaktine doğru babasıyla ilk geldikleri kuyu başına vardılar. Küçük Karınca;

— Biraz dinlenelim burada, dedi.

Arkadaşı da;

— Gidecek halim kalmadı, diye tamamladı.

İki yorgun karınca kuyu çevresindeki çimlerin üzerine boylu boyunca uzandılar. Uzun süre yatıp kaldılar orada. İkisi de çok yorulmuştu; çok uzun bir yolu kısa zamanda almışlardı. Yol boyunca başlarından ne bir olay geçmiş; ne de gevezelik etmişlerdi. Konuşmadan ve durmadan yol almışlardı.

Kuyu çevresindeki çimlerin üzerinde uzun süre yatıp kaldılar. İyice rahatlayınca kuyu başında uçuşan arıları, böcekleri seyrettiler. Bu arada renkli birkaç kelebek dikkatlerini çekti. İkisi de kelebeklere hayran olmuşlardı. Birbirlerine onları gösteriyorlardı.

— Ne güzel şey, dedi Küçük Karınca.

Arkadaşı şöyle karşılık verdi:

— Gerçekten güzel.

Kelebekleri gidinceye kadar zevkle seyrettiler. Sonra da kuyu başında, su içen iki ördeğe bakmaya başladılar. Ördekler bir süre kuyu önündeki su dolu hazneye girerek oynadılar. Sonra az ilerdeki hendeğe gidip tavukların arasına karıştılar. Güneş tatlı ışıklarını ve sıcaklığını hepsinin üzerine göndermekteydi.

İki küçük karınca böylece çevreyi seyrederken, kuyunun başına küçük bir köpek geldi. Fakat, nedense bizim Küçük Karınca'yı korkutmadı. Çok tatlı bir bakışı ve sarı sarı tüyleri vardı. Su içtikten sonra oyuna dalan köpek onları epeyce eğlendirdi. Ama eğlenceleri tatlı bitmedi. Yoldan geçen oldukça iri bir köpek, küçüğün üzerine saldırdı. O anda, kuyunun başı karıştı.

Büyük köpek, küçüğe öldürecek gibi saldırıyor, küçük de yerlerde yuvarlanıyordu. Çatışma uzun sürmedi Küçük, bacaklarının kuvvetince toprak yolda koş-

maya başladı. İri ve canavar yapılı köpek de onun arkasından fırladı. Kısa sürede gözden uzaklaştılar. Bu manzara iki küçük karıncayı çok üzdü. Bizim küçük utanmasa ağlayıverecekti. Gözleri buğulu, sesi kesik kesik, arkadaşına sordu:

— Neden kavga ediyorlar?

Arkadaşı aynı ses tonuyla karşılık verdi:

— Bilmiyorum.

Bilse bile birşey diyecek halde değildi o da. Az sonra bir bilge tavrıyla söylendi:

— Bu dövüş neden?

Sonra sorusuna karşılık arar gibi konuşarak:

— Bilinmez ki!.. dedi.

Küçük Karınca:

— Ama iyiler daha çok, dedi.

— Doğru söz. Kötüler azınlıkta...

Kalktılar; yuvalarına doğru ağır ağır yürümeye başladılar. Yol boyunca yine

iyilikler ve kötülükler üstüne konuştular. Küçük Karınca bir ara;

— Bu düşmanlıkla kötülükleri anlamıyorum ,dedi.

Arkadaşı dönüp baktı ve gülerek yürümesini sürdürdü. Küçük Karınca olduğu yerde kalakaldı...

— Bir karşılık vermezsen yerimden kımıldamam.

— Bunun karşılığını ben bilemem.

O sırada bir karınca sesi duyuldu. Az ilerilerinde, oldukça yaşlı ve güler yüzlü bir karınca onlara bakıyordu. Konuşmalarını dinlemekte olan Yaşlı Karınca:

— Her şeyin, mutlaka bir nedeni vardır, dedi.

İkisi birden, utanarak;

— Nedir o? diye sordular.

Yaşlı Karınca güldü.

— Bu yaratılışın sırrı.

Sonra onlara dikkatle baktı. Ağır ağır ekledi:

— Bunu hiçbir canlı bilemez.

Derken iki küçük karıncaya da birşey demeden yanlarından ayrılıp gitti. İki Küçük Karınca da bir süre oldukları yerde kaldılar, birbirlerinin yüzüne baktılar sonra yürümeye başladılar. İkisi de konuşmuyorlardı. Ne söyleyecek birşeyleri, ne de herhangi bir soruları vardı.

Her iki küçük karınca da yuvalarına oldukça geç döndüler. Ayışığı çıkmıştı. Her ikisi de o gece başlarından geçenleri kardeşlerine anlattılar. Her iki yuvada da meraklı kardeşler çevrelerine toplandılar, geç saatlara kadar iki karıncanın serüvenlerini dinlediler.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇİFTLİKTE GEÇEN BİR GÜN

ÜÇÜK KARINCA ertesi gün ne kardeşlerinin peşinden gitti, ne de arkadaşını aradı. O gün çiftliğe gidip oralarını görecek çiftlik evleri çevresindeki insanların seslerini duyacaktı. Bir gece babası çiftlik evleri çevresini gezmesini, oradaki insanları görmesini söylemişti.

Küçük Karınca gece babasından artık kendisine de önemli, zor işler vermesini istemiş, babası da şöyle demişti:

Şimdi sizler için en önemli iş, yeryü-

zünü tanımaktır. Hem çalışın hem de her yeri gezip her şeyi görün. Her canlı için en gerçek okul yeryüzüdür. Yeryüzü çok geniş, çok büyük... Onu tanımaya karıncaların değil, insanların bile gücü yetmez.

— Küçük Karınca hayretle sordu:

— İnsanların da mı?

— Evet, dedi baba karınca. İnsanlarında bilmedikleri çok şeyler vardır...

Küçük Karınca hiçbir şey sormadan babasına öylece bakakaldı. Babası:

— İnsanlar henüz her şeyi bilmiyorlar, ama durup dinlenmeden öğrenmeye çalışıyorlar, dedi. İnsanlar sürekli bir bilme ve öğrenme çabası içindeler.

— Ne zaman öğrenecekler her şeyi?

— Onu bilemem. İnsanlar da bilemezler. O tabiatın sırlarını çözmeye devam ederken birçok şeylerle de savaşmak zorunda kalır. Karıncalar gibi birçok yaratık, insanın yanında bu savaşa katılmıştır...

Canavar böceğini görünce ikisi de.

Bir süre sustular. Babası Küçük Karınca'ya gülerek baktı.

— İşte... dedi. Öğrenmek hiç bitmez.

— Anladım! diye karşılık verdi Küçük Karınca.

Babası gezintilerine devam etmesini; yuvaya pek uzak olmayan çiftlik evlerini ve oradaki insanları görmesini istedi. İnsanların konuşmalarını dinlemesini söyledi. İşte o sabah, heyecanla, koşar gibi çiftlik evlerine doğru gidiyordu.

Çiftlik evleri gerçekte bir karınca için bile oldukça yakın sayılırdı. Çiftlikte birbirine bitişik evler, ahırlar, tavuk kümesleri vardı. Evlerin önündeki geniş avluda bir havuz yer alıyordu. Çiftlik sahibi, karısı, iki çocuğu ve çiftlikteki yardımcılarıyla birlikte bu evlerde oturuyordu.

Küçük Karınca çiftliğe giden anayoldan çıkınca önünde yemyeşil ve çimli bir yol uzanıverdi. Çimli yol bitmeden,

beyaz badanalı çiftlik evleri görünmeye başladı. Hemen yol kenarındaki büyükçe bir otun üzerine çıktı; bu kule gibi evleri, çevresindeki ağaçları seyrediyordu şimdi.

Burasını görebilmek için çimli yolun başına kadar gelmek gerekiyordu. Bu yüzden şimdiye kadar bu güzelliğin hiç farkında olmamıştı. Üstelik günün bu ilk saatlarında burada her şey daha güzel, daha canlı ve daha renkliydi. Güneşin ilk ışıkları karşıdaki görüntüye başka bir renk veriyordu. Bu manzara, bu görünüş karınca gözünde bambaşka bir güzellik taşıyordu.

Çimli yol boyunca çiftlik evlerine doğru uzanan ağaçlardan, serçelerden, isketelerin, ispinozların ve yaban güvercinlerinin sabahı müjdeleyen sesleri geliyordu. Buna uyanan böceklerin sesleri de katılıyordu. Sonra bütün bu sabah ezgisine yükseklerde, uzaklarda uçan yırtıcı ya-

ban kuşlarının çığlıkları karışıyordu. Böylece tabiat, ışıkları, sesleri, kokularıyla sabahı karşılıyordu.

Çiftlik evleri, tarlalar, bahçeler de yeni bir sabaha uyanıyordu. Güneş yeryüzünü aydınlattıkça kuşların seslerine, hayvanların bağırışları katılıyordu. Bu sesler arasında çiftlikte yaşayan insanların henüz hiç duymadığı tatlı sesleri de vardı. Tabiat, gerçekte renkler, kokular ve seslerle doluydu. Belki de bütün güzellikler, bu sesler, kokular ve renklerle oluşuyordu.

Artık güneşin ışıkları altında toprak da geceden gündüze geçiyor, yeni bir sabaha uyanıyordu. Böylece gerçek uyanış başlıyordu. Uyuyan bir toprakta ne canlılık olabilirdi? Ne bir ses, ne bir koku, ne de o çeşitli renk cümbüşü!... Evet, yeryüzü yeniden daha çok güzelleşiyor ve gökyüzü daha bir aydınlık olmaya başlıyordu.

Sabahı karşılayan yalnız Küçük Karınca değildi. Toprak üstündeki her canlı, her çiçek, her böcek sabaha doğru gidiyordu. Bu, her meyvenin, her çiçeğin, her canlının olgunluk ve erginlik koşusuydu. Hayat her yerde uyanıyordu. Böylece bütün tabiat kurduyla, kuşuyla, yeşili, sarısı, mavisi, pembesiyle, koku ve sesleriyle yeni bir güne başlıyordu.

Küçük Karınca çiftlik evlerine yaklaştıkça, insanlara sabahı müjdeleyen horozların tiz seslerini duymaya başladı. Horoz seslerine ahırdan çıkan atların, ineklerin, sürü hayvanlarının sesleri karışmaya başlamıştı. Bu arada kesik kesik köpek sesleri geliyordu. Vakit ilerledikçe sabahın serinliği yerini tatlı bir sıcaklığa bırakıyordu...

Küçük Karınca çiftlik evlerinin çok yakınına geldi. Güneş epeyce yükselmişti. Şimdi vücudu daha iyi ısınıyordu. Evlerin çok yakınında bir ağaç dalı üstüne

çıkıp çevreyi gözden geçirdi. Beyaz badanalı evlerin arkasında kulelerin üstlerine kadar çıkan büyük bir ceviz ağacı görünüyordu. Evlerin önünde büyükçe bir alan vardı. Buradaki havuza sürekli olarak su akıyordu. Havuzun çevresi çiçek bahçesiydi. Bahçenin her iki yanı da ağaçlıktı. Nar, kiraz, kayısı, dut ağaçları görülüyordu. Evlerin önündeki alanı büyük bir çınar gölgeliyordu. Bu gölgelikte insanlar dolaşıyordu artık.

Küçük Karınca uzun süre evleri, ağaçları, evlerin önündeki alanda dolaşan insanları seyretti. Her şeye şaşkın şaşkın bakıyordu. Hele insanların o şarkıya, türküye benzeyen seslerine hayran kalmıştı. Seyrettiği bu görüntü, bir karıncanın gerçek dünyasından milyonlarca daha büyüktü. Fakat bu, karıncanın her şeyi görmesine engel değildi. İnsanların gökyüzünü, yıldızları rahatça görebilmeleri gibi o da dünyayı ve içindekileri rahatlıkla göre.

biliyordu.

İnsanları, dünyanın bu akıllı ve sevimli yaratıklarını tanımak, öğrenmek istiyordu. Küçük Karınca onları daha iyi görmek için evlere daha çok yaklaştı. Evlerin ve alanın çok iyi görüldüğü bir kayısı ağacı üzerine tırmanıp seyre başladı.

Çınar ağacının gölgelediği alanda iki çocuk oynuyordu; biri kız, öteki oğlandı. Kız çocuğu daha büyükçeydi. İkisi de güzel çocuklardı. Kızın sarı saçları uzundu. Oğlanın saçları da sarıydı. İkisinin mavi gözleri de ışıl ışıldı. Seyrettikçe daha çok hayran olmaya ve sevmeye başlamıştı. Ortalıkta başka kimse yoktu. Büyükler işleri başına gitmişlerdi.

İki çocuk az sonra üzerine çıktığı ağacın altına geldiler; orada oynamaya başladılar. İlk anda Küçük Karınca'nın içini bir korku kapladı; ağaçtan düşecek gibi oldu. Onlara görünmemek için ağa-

cın daha yukarılarına doğru çıkmaya başladı. Ama şimdi iki çocuğu daha iyi görüyor; seslerini daha yakından duyabiliyordu. Şimdi daha güzel görünüyorlardı; yüzleri sanki ışık saçıyordu.

Az sonra iki kardeş arasındaki oyun bozuldu; kız koşarak çiftlik evlerinden birine yöneldi. Açık kapılardan içeri girdi. Oğlan ağacın altında tek başına kalmıştı. Ama hiç sıkılmadan orada durup kendi kendine oynuyordu. O zaman Küçük Karınca bu sarı saçlı, açık mavi gözlü, kısa pantolonlu, sarı gömlekli çocuğa daha dikkatlice bakmaya başladı.

Küçük oğlan yerde toprakla oynuyor; topraktan yollar, evler yapıyordu. Yaptıkları, karınca yuvalarına benziyordu. Sonra toprağı bu yolların iki yanına yığdı; her şey inişli yokuşlu oluverdi. Bu da bitince bir çomağı yollar arasında gezdirmeye başladı. Bu bir çocuk oyunu olmalıydı. Oysa karıncaların oyunları baş-

ka çeşitti. Onlar daha çok zıplayıp hoplamayı seviyorlardı.

Oyunun en tatlı yerinde, oğlanın ablası kapı önüne çıktı. Küçük kardeşini çağırıyordu. Çocuk eve doğru giderken kapıda annesi de göründü. Oğlan koşmaya başladı. Annesi de ilerleyip onu kucağına aldı. Abla, evlerin arkasına gitti. Sonra kızla birlikte babası gözüktü; en sonra da en büyük ağabeyleri. Böylece beş kişilik aile bir araya gelmiş oldu. Ne vardı, ne oluyordu? Küçük Karınca merakla onları seyrediyordu.

Az sonra bütün aile havuz çevresindeki ağaçların altında, bir masa çevresinde toplandılar. Karınca onları daha iyi görebilmek için kayısı ağacının o yandaki dallarından biri üzerine gitti ve bir yaprak üzerinden onları seyretmeye başladı. Bütün aile sabah kahvaltısı için toplanmıştı.

İnsanların yemek sofralarında ne çok

yiyecek vardı. Bu kadar çeşitli olması da onu şaşırttı. Hem birşeyler yiyorlar ,hem de içiyorlardı. Çok neşeliydiler! Anne arada bir çocuklara birşey veriyordu.

Küçük Karınca'nın en çok hoşuna giden, insanların neşeleri ve birbirleriyle konuşmalarıydı. Bu konuşmalarda bir tatlılık vardı. Ana, baba ve çocuklar birbirlerine sevgiyle bakıyorlardı. Bu, aile sevgisi olmalıydı. Gerçekten de sevgisiz bir aile olmazdı. Bundan çok duygulandı. O günkü neşeli ve tatlı sabah kahvaltısı bitince baba sigarasını yaktı. Biraz daha oturup çocuklarını sevdikten sonra işinin başına döndü.

Anne birkaç kere oraya gelip gitti. Az sonra çocuklar havuz başında bir oyuna daldılar. Uzun süre çocukları göremeyince Küçük Karınca'nın canı sıkıldı. İki küçük çocuğu çok sevmişti. Onlarla birlikte oyunlar oynamak isterdi. Peki çocuklar kendisiyle oynamak isterler miydi?

Bir süre onlarla birlikte oynamayı hayal etti. Bu olacak şey değildi ama, yine de hoşuna gitti.

Çocukların seslerini duyuyordu. Yine ağacın altına gelirler diye bekledi durdu. Ama onlar yerlerinden ayrılmıyorlardı. Çok sonra da iki çocuğun koşarak çiftlik evlerine gittiklerini gördü. Şimdi de dönmelerini bekliyordu. Tam umudunu kestiği anda oğlan evden çıkıp yine kayısı ağacının altına geldi. Küçük Karınca sevinçten çıldıracaktı.

Çocuk, ağacın altındaki toprak evlerle, yollarla oynamaya başladı, Küçük Karınca zevkle, hayranlıkla çocuğu seyrediyordu. Onu daha iyi görebilmek için aşağılara inmişti. Artık insanlardan korkusu kalmamıştı. Büyükler bile ona korku vermiyordu. Babası haklıydı. İnsanları çok sevmişti. Onlar korku değil güven veriyordu kendisine.

Bu güvenden olacak, çocuğun yanına

kadar gitti; hiçbir karşılık gelmeyeceğini bile bile, fakat yine de en anlaşılır karınca diliyle birkaç kere seslendi Küçük Karınca, bu sarı saçlı tatlı çocuğa önce şunu sordu:

— Ne oynuyorsun böyle?...

Hiçbir karşılık yoktu. Bir süre bekledi, sonra yine sordu:

— Oyunu çok mu seversin?

.....

— Adın ne senin?

.....

— Ablan nerede?

.....

— Okula gidiyor musun?

.....

Boşuna bekledi, durdu. Elbette küçük oğlan, okula gidiyordu. O yıl ikinci sınıfa, ablası da üçüncü sınıftan dörde geçmişti. Küçük oğlan, o yıl okuma yazmayı bir güzel öğrenmişti okulda.

Küçük Karınca bir süre bekledi. Sonra:

— Karıncaları biliyor musun? diye sordu.

Çocuk oyununa dalmıştı. Küçük Karınca yine:

— Karıncaları sever misin? dedi.

Çocuk başını havaya kaldırıp ağaca baktı. Birşeyler söylemek ister gibiydi. Tam o sırada evin kapısında ablası göründü. Kardeşini içeriye çağırıyordu. Bunun üzerine birşey söylemeden eve doğru koştu. Ablasıyla birlikte içeri girdiler.

Küçük Karınca saatlarca oğlanın dışarı çıkmasını bekledi. Ama bir daha ne oğlan, ne de kız göründüler. Küçük Karınca beklemekten umudunu kesince ağaçtan indi ve tarlalara doğru yürüdü.

Aklında hep o sarı saçlı küçük oğlan vardı. Nedense onun kendisine birşeyler söyleyeceğini sanıyordu. Ama bunu hiç kimseye söylememeye karar verdi. Belki

kardeşleri, hatta bütün karıncalar güler-lerdi.

O gün akşama kadar pek iş göremedi; tembel tembel otlar arasında dolaştı durdu. Gezdiği yerlerde karşılaştığı karıncalarla da pek konuşmadı.

Bir çiçeğin gölgesinde öğle uykusuna yattı. Düşünde küçük oğlanla konuştu; onunla dost oldu...

O akşam yuvaya döndüğünde, güneş çoktan batmış; hava kararmaya başlamıştı bile. O vakte kadar dalgın dalgın dolaşıp durmuştu. Bu halinin nedenini soranlara:

— Yorgun olmalıyım, diyor, sonra selâm verip yoluna gidiyordu.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİFTLİKTE BİR ÇOCUK

ÜÇÜK KARINCA ertesi sabah güneşle birlikte çiftlik yolunu tuttu. Telâş içinde, acele acele, koşar gibi gidiyordu. Hâlâ dünkü düşlerinin etkisindeydi. Sarı saçlı çocuğu daha yakından tanımak, onunla konuşmak istiyordu.

Daha çimli yola varmadan altın sarısı renkli bir böcek yolunu kesti. Dost bir böcekti:

— Ne bu telâşın? diye sordu ona.

Küçük Karınca gülerek bakmakla ye-

tindi. O zaman böcek yeniden sordu:

— Nereye gidiyorsun böyle?

— Hiç... dedi Küçük Karınca. Dolaşmaya çıktım.

— Ne o? Yoksa çalışmıyor musun?

Karıncanın bir iş peşinde olmayışına pek şaştı. Her zaman bütün karıncaları çalışırken görmüştü. İlk olarak böyle bir şey duyuyordu. Şaşkınlığından olacak, sorusunu tekrarladı:

— Bugün bir işin yok mu?

— Bugün özel bir işim var.

— Şimdi anladım!... dedi böcek.

Öyle demişti ama ,yine de birşey anlamamıştı. Sonra gülerek birbirlerinden ayrıldılar.

Küçük Karınca, çimli yolun tam başında iki minik karıncayla karşılaştı. İkisi de onu görünce çok sevindiler ve hemen yolunu keserek sordular:

— Karınca kardeş, ne bu acelecilik?

— Önemli bir işim var, diye karşılık

verdi Küçük Karınca.

O zaman iki minik karınca, üzgün üzgün:

— Küçüğüz diye bize iş vermiyorlar, dediler.

Bizim Küçük Karınca onlara baktı;

— İşim olmasaydı sizleri gezdirmek isterdim.

İkisi birden teşekkür edip ayrıldılar. Bizim Küçük Karınca iki minik karıncaya yalan söylediği için çok üzüldü. Ama bugün yalnız olmak istiyordu. Tek isteği çiftlik evleri önünde oynayan çocukları görmekti.

Küçük Karınca çimli yolun başına gelince biraz daha hızlı yürümeye başladı. Doğruca çiftlik evlerine gidiyordu. Yol boyunca, çimlerin arasında, beyaz badanalı ve kırmızı kiremitli evler görülüyordu. Sonra, uzaklardan çeşitli sesler geliyor ve sabahın tatlı kokuları duyuluyordu. Güneş ışıkları aydınlatan her yeri ve

her şeyi yavaş yavaş daha çok ısıtmaya başlamıştı. İşte Küçük Karınca'nın en çok hoşuna giden de bu tatlı sıcaklıktı.

Küçük Karınca, uzun süre çimli yol boyunca yürüdü. Evlere iyice yaklaşınca bir an durdu. Çevresindeki bitkilerden birinin üstüne çıkarak evleri, alanı seyretti. Alanda birkaç tavuk dolaşıyordu. Ansızın iki çocuğu kayısı ağacının dibinde gördü.

Hemen heyecanlanıp üzerine çıktığı bitkinin sapından aşağıya indi; yola koyuldu. Sevinçliydi artık... Ağır ağır evlere doğru yollandı. İki yanından geçen tavuklara bakıyor; arada bir durup evlerden gelen sesleri dinliyordu. İki çocuğun konuşmalarını ayırt etmeye çalıştı. Ama olacak şey değildi bu.

Kayısı ağacının altına vardığında çocukları orada bulamadı. Buna çok üzüldü. Birden nereye gitmişlerdi?

Hemen ağaca tırmandı; avluyu, ha-

vuzun iki yanını ve bütün çevreyi gözden geçirdi. Çocuklar yoktu. Havuzun başında bir adam duruyordu. Ortadaki alanda tavuklar dolaşıyordu. Arkadaki tavuk kümesine giden yol üzerinde çiftliğin Karabaş adlı köpeği yatıyordu.

Öğleye kadar kayısı ağacının dalları üzerinde dolaşıp durdu. Gözü hep avludaydı. Çocukların ortaya çıkmasını bekliyordu. Sonunda umudunu kesti, ağaçtan aşağıya indi. Evlerin öteki yanına düşen bağlara doğru yürüdü.

Bir süre oralarda dolaşıp yiyecek aradı. Bulduklarıyla kendine iyi bir öğle şöleni çekti. Bağda, üzüm asmaları arasında çok tatlı yiyecekler bulmuştu. Bir asmanın üzerine çıkıp yeşil yapraklarda gezindi. Sonra uzanıp arkadaşından öğrendiği karınca türkülerinden birini söylemeye başladı. Kendi şiirlerinden okudu. Susunca çevreden alkış koptu. Kendisini gizli gizli dinleyen çevredeki karıncalarla

böcekler şimdi de alkışlıyorlardı. Utanı gibi oldu. Hemen oradan uzaklaştı. Sonra güneşin ısıttığı bir toprağa kendini attı. Yorgun değildi ama, güneş tembelleştirdi onu... Az sonra uyuklamaya başladı.

Uyandığında güneş tam tepesindeydi. Vakit öğleyi biraz geçmiş olmalıydı. Önce şöyle bir gerindi. Sonra kendine çekidüzen verdi; çevreyi dinlemeye başladı. Sabahki sesler azalmıştı. Tavuk ve horoz sesleri bile duyulmuyordu. Günün en sıcak anlarıydı. Bu ısı, karıncalar için çok değerliydi. Öbür yaratıklar bu kadar sıcağa güç dayanırdı. Şimdi çoğu gölge bir yere çekilip öğle uykusuna dalmış olacaklardı. İnsanlar bu saatlarda işlerine ara verirlerdi. Hatta öğle uykusuna yatanlar olurdu...

Belki iki küçük çocuk da evlerinde uyuyorlardı. Bunu düşünmesine rağmen onları görebilmek umuduyla evlere doğ-

ru yürümeye başladı. Yaklaştıkça bildiği, tanıdığı tatlı bir kokuyu duyar gibi oldu. Adımlarını biraz daha hızlandırdı. O sarı saçlı oğlanı ilk gördüğü kayısı ağacı altındaki bir divanda yatar buldu. Bir süre kendisine oranla milyonlarca kere büyük olan bu çocuğa baktı. Artık bu dev yapılı yaratıklardan korkmuyordu. Üstelik çok da seviyordu.

Küçük Karınca çocuğun saçlarını sarı otlara benzetti. Ama bu saçlar daha yumuşak görünüşlüydü. Bir karınca yuvasının ağzına benzeyen kapalı gözlerine, gözkapaklarına baktı. Sonra ağzını, burnunu, kulaklarını seyretti. Boynunu, kollarını, ellerini, ayaklarını inceledi. Çocuğa yaklaştıkça onun tatlı kokusunu daha iyi duyuyordu. Bu koku çok hoşuna gidiyordu.

Az sonra sarı saçlı çocuğun yattığı divana çıktı; yüzünde gezinmeye başladı. Saçları arasından kulaklarına indi. Çocuk

bu hareketten rahatsız oldu. Yüzünü buruşturdu. Bir yandan öteki yana döndü. Küçük Karınca korktu; bu kez çocuğun elbiseleri üzerinde gezinmeye başladı. Bir süre açık mavi renkli gömlek üzerinde durdu.

Çocuk hâlâ tatlı bir uykudaydı. Küçük Karınca onun uyanmasını istiyordu; yüzündeki gezilerine devam etti. Birkaç kez boynundan ısırdı. Sonunda çocuk uyandı; boynunu oğuşturdu. O sırada karınca kendini divanın üzerine attı. Çocuk yerinden kalkıp divanına oturdu.

— Aa... Bir karıncaymış... dedi çocuk.

Küçük Karınca, şaşkın şaşkın bakıyordu.

— Boynumu ısırdın ha?.. Ayıp değil mi?

Küçük Karınca kulaklarına inanamadı. Böyle şey olur muydu? Kendisine öyle geldi sandı. Hiç bu kadar şaşırmamıştı.

Ama bütün bunlar gerçek miydi, yoksa ona mı öyle geliyordu? Anlayamadı. Çocuğun bir kere daha konuşmasını bekledi. Ama şimdiki sözleri biraz öncekilere benzemiyordu. Çocuk evlerden yana bakarak bağırıyordu:

— Anne, anneciğim!...

Küçük Karınca hemen çok üzüldü. Demek ki onun ilk sözlerini yanlış anlamıştı. Bu sözler kendisi için söylenmemişti herhalde. Kendi kendine:

— Çok hayalci oldun küçük!... dedi.

O bunları düşünürken karşıdaki evin kapısından bir kadın çıktı; çocuğa doğru gelmeye başladı. Yarı yoldan sesi duyuldu:

— Uyandın mı oğlum?

Çocuk, gülerek annesine baktı;

— Su istiyorum, dedi.

O bir tas su getirinceye kadar, Küçük Karınca çocuğun konuşmasını bekledi. Fakat çocuk konuşmadı. Annesi suyu

içirdikten sonra eliyle, sırtını yokladı.

— Terlemişsin!... dedi.

İki elini saçları arasında gezdirip yanaklarından öptü:

— Benim güzel oğlum! deyip çocuğa sarıldı.

O da annesine sarılmıştı. Bu karşılıklı sevgi Küçük Karınca'nın gözlerini yaşarttı. Artık insanlara olan güven ve sevgisi her gördüğü ve duyduğu şeylerle biraz daha artıyordu.

Anne bir süre çocukla birlikte divanda oturdu. Sonra da o sarı saçlı tatlı küçüğü kucağına alıp evlerine götürdü. Çocuk evden epeyce geç çıktı. Yanında annesi de vardı. Bu sefer annesiyle el ele, evlerin arkasındaki tavuk kümeslerine doğru gittiler.

Küçük Karınca bir süre daha oralarda dolaştı. Ama gelen giden olmadı. Bu yüzden o da çalışmak üzere aşağıya, tarlalara doğru yürüdü. Tarlalarda öyle ay-

lak aylak dolaştı durdu. Canı hiçbir şey yapmak istemiyordu. Aklında hep o sarı saçlı, mavi gözlü sevimli çocuk vardı.

Yuvaya dönünceye kadar hep çocuğun sözlerini düşündü. Çocuk ona gerçekten seslenmişti. Bir hayal, bir düş olamazdı. Annesi gelmeseydi çocuk belki ona daha çok şeyler söyleyecekti. Belki o da sorularına bir karşılık alabilirdi. O zaman gerçek mi, yoksa hayal mi olduğu belli olurdu.

O gün akşamı zor etti. Yuvaya döndüğünde daha da tedirgindi. Hemen bir köşeye büzüldü, hiç kimseyle de konuşmadı. Köşesinde hep gündüzki düşü üzerinde kafa yoruyordu.

O geceyi yarı uykulu yarı uykusuz geçirdi. Düşlerinde çocukla beraberdi hep. Çocuk durmadan ona birşey anlatıyor; o da çeşitli şeyler soruyordu. Sonra o yeşil tarlalarda birlikte geziyorlardı.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

KARINCA İLE ÇOCUK

ERTESİ sabah, Küçük Karınca yuvadan çıktığında şafak daha yeni atıyordu. Yeryüzü, geceyle gündüz karışımı içindeydi. Bu alaca karanlık hoşuna gitti. Hemen yuvanın ağzında durup çevresini, gökyüzünü seyretti. Günün her saatının, her anının başka bir rengi, başka bir güzelliği vardı.

Bir süre yeryüzünün karanlıktan sıyrılışına doya doya baktı. Her yan aydınlığa kavuşunca yürümeye başladı. O gün

de yine çiftlik evlerine gidiyordu. Aklında hep o sarı saçlı ve açık mavi gözlü tatlı çocuk vardı. Çiftlik evlerine giderken, hep onun konuşmalarını düşünüyor, hızla gidiyordu. Yolda bir yandan da kendi kendine söylenmekteydi:

— Acaba, çok mu hayalciyim?

Sorusunu yine kendisi cevaplandırıyordu:

— Hayır!

Küçük Karınca'nın az çok hakkı vardı. Çocuk gerçekten seslenmişti ona. Ama bir türlü buna inanamıyordu. Hiçbir karıncadan, hiçbir karınca bilgininden böyle birşey duymuş değildi. Büyük, bilgin karıncaların gülmemesi için de hiçbirine birşey soramıyordu. Aklı hep bunda kalmıştı.

Böyle kafası karmakarışık, epeyce yol aldı. Evlere yaklaştığını farketti. İki çocuk yine her gün oyun oynadıkları ağacın altındaydılar. Hızlı hızlı yaklaşıp ka-

yısı ağacına tırmandı, bir dalın üzerinden onları seyretmeye başladı. İki çocuk dünyadan habersiz tatlı bir oyuna dalmışlardı.

Az sonra ablası eve doğru gitti. Oğlan tek başına orada kalmıştı. Ne olduysa o zaman oldu işte. Sarı saçlı oğlan başını kaldırıp seslendi:

— Hoş geldin Küçük Karınca!...

Karıncacık ağaçtan düşecek gibi oldu. Şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Dili tutulmuştu. Küçük oğlan kendisine karınca diliyle sesleniyordu.

— Nerelerde kaldın? Seni bekliyordum.

Küçük Karınca'da yine ses yoktu. O zaman, biraz daha yüksek sesle:

— Dün durmadan konuşuyordun... dedi.

Küçük Karınca dünkü bütün konuşmalarını çocuğun duymuş olmasına şaşmıştı. Çocuk:

— Bugün ne oldu sana? Suskunsun... diye sordu

Küçük Karınca'nın şaşkınlığı, azalacağına artıyordu. Fakat yine hiçbir şey söyleyemedi Küçük oğlan kızmış gibi;

— Konuşmak istemezsen giderim, dedi.

Gerçekten de evlere doğru gider gibi yaptı. O zaman Küçük Karınca boğulur gibi seslendi:

— Hayır hayır! Gitme!...

Bunun üzerine çocuğun yüzü ışıldadı;

— Gece seni düşümde gördüm. dedi.

— Ben de!.. dedi.

Bir süre ikisi de sustular Sonra yine çocuk konuştu:

— Beni görebiliyor musun?

— Evet!

— Nasıl görürsün?

— Sizlerden daha ivi.

— Şaştım, dedi çocuk. O kadar küçüksünüz ki...

Küçük Karınca hemen karşılık verdi:

— Küçük olmak başka şey; görmek başka...

Çocuğun sözlerine kızmış gibiydi. Hemen bir solukta şunları anlattı:

— Biz karıncalar çok iyi görürüz. Bir nokta kadar küçük olan karınca, dünyadaki her şeyi görebilir. Bütün bir dünya bir anda bizim gözümüzde toplanıverir.

— Renkleri de görebilir misiniz?

Karınca gururla karşılık verdi:

— Biz karıncalar, renkleri birçok canlılardan daha iyi görürüz. Hiçbir renk bize yabancı değildir. Güneşin yedi rengini bile görürüz...

— Ya... dedi çocuk hayretle...

Küçük Karınca devam etti:

— Sonra siz insanlar güneşin ultra-

viyole ışınlarını göremezsiniz. Biz karıncalar onları da görürüz.

İlkokulun birinci sınıfından o yıl ikinci sınıfa geçmiş olan çocuk, küçük karıncanın anlattıklarını şaşkın şaşkın dinliyordu. Dördüncü sınıfa geçen ablası belki bunları daha iyi anlardı. Karıncanın anlattıkları onu çok meraklandırmıştı. Küçük Karınca bunu anlamış gibi konuşmasına devam etti:

— Küçük yaratıklar olan karıncalar, birçok canlıdan daha uzakları görürler. Gökyüzünü istedikleri gibi seyredebilirler. Karıncanın yan gözleriyle alnındaki üç gözü çok gelişmiştir. Bizim gözlerimiz bileşken gözlerdir. Bunların sayısı bir-iki binin üstüne çıkar.

Çocuk şaşkın şaşkın çevresine bakıyordu. İkisi de bir süre sustular. Küçük Karınca devam etti:

— Yalnız, dedi. Konuşmamıza gelince.

— Evet?

— Karıncalarda konuşma yeteneği, görme gibi olağanüstü gelişmemiştir. Gerçekte her yaratığın kendi dünyasındaki canlılarla anlaşması için bir dili vardır. Ama bu dil her yaratıkta ayrı ayrı gelişme göstermiştir. En büyük gelişme insanlardadır. Karıncalar birçok canlılar gibi birbiriyle anlaşırken çeşitli sesler çıkarırlar. Bu sesleri ancak karıncalar anlar.

Çocuk:

— Bunları iyi biliyorum, dedi.

— Yalnız biz karıncalar, yeryüzündeki her sesi çok iyi duyarız.

— Bütün sesleri mi? diye sordu çocuk.

— Hemen hemen bütün sesleri. Yakınımızdaki en küçük titreşimleri bile duyarız. Gerçekte karıncalar yuvalarının yakınındaki toprağın yüzünün titremesini hemen hissederler. Bellerinde ses çıkarma organlarına benzer organlar vardır. Ayrı-

ca iskeletleri içindeki duyu organları ve antenleriyle de duyabilirler. Biz karıncalar bütün tabiatın sesini dinleriz. Böceklerin, kuşların, suyun, toprağın sesini... En çok sevdiğimiz insanların tatlı sesidir. Sizin bir müzik gibi gelen tatlı sesinizi sevmeyen karınca yoktur. Ama, insanlar gibi konuşup anlaştığımız söylenemez. Ayrıca konuşmadığımız da ileri sürülemez. Karınca toplumu birbirleriyle anlaşma yollarını çok iyi bilir.

— Anladım, dedi çocuk.

Küçük Karınca aynı dalda durmuş; çocuğu seyrediyordu, tatlı kokusunu duyuyordu. Bu koku bütün karıncaların hoşuna giderdi.

Küçük Karınca dayanamadı:

— Çok tatlı bir kokun var, dedi.

Bu sözler çocuğu sevindirdi. Ona tatlı tatlı bakmaya başlamıştı. Küçük Karınca şöyle devam etti:

— Biz bütün kokuları çok iyi duya-

rız. Her karınca yuvasını kokuyla bulur. Koku duyusu, bizlerde görmeden daha kuvvetlidir. En gelişmiş duyumuz koku duyusudur. Her karınca topluluğunun ve yuvasının ayrı bir kokusu vardır. Topluluk birbirini böylece ayırır ve yuva da böylece bulunur.

Küçük Karınca çocuğun soru sormasını bekliyordu. Artık bilgili görünmek hoşuna gitmişti. Böylece, onun üzerinde iyi bir etki yapacağını umuyordu. Haklıydı da. Çocuk gittikçe kendisini hem seviyor, hem de hayran oluyordu. Bir soru daha sordu:

— Kokuları nasıl duyarsınız?

— Anten şeklindeki burnumuzla. Karıncaların bu çok kuvvetli duyularıyla dostu düşmanı birbirinden ayırırlar. Koku ile iz sürüp yiyecek ararlar. Yollarını ve yuvalarını da kolayca bulurlar.

Gerçekte karıncalar günlük hayatları sırasında sık sık anten şeklindeki du-

yargalarını kullanırlar. Yolda karşılaşan iki karınca duyargalarını birbirine dokundurur. Böyelce hem anlaşırlar hem de dostu düşmanı ayırırlar. Yuva bulma işinde koku duyusuyla birlikte hafıza ve işaretleme sisteminden yararlanılır.

Çocuk, ilkokul birinci sınıfta öğretmeninin anlattığı beş duyunun gerçek önemini şimdi çok daha iyi anlamaya başlamıştı. İşte bu duyularımız bir küçük karıncayı bile tabiattaki yaşama mücadelesinde daha güçlü yapıyordu. Bu düşünceler çocuğa tat alma duyusunu hatırlattı. Bir acelelik içinde karıncaya sordu:

— Ya yiyeceklerin tadı?

Küçük Karınca, bilgiç bilgiç:

— Tatsız bir dünyada yaşanmaz, dedi.

— Bu küçük karınca da neler biliyor, diye içinden geçirdi çocuk.

Küçük Karınca:

— Karıncalar, dedi. Her çeşit yiye-

ceğin tadını bilirler. Bizler de her canlı gibi, yiyeceklerin tadını bilir ve lezzetini anlarız.

— Her şeyin mi?

— Tatlıyla acıyı birbirinden ayırırız. Tuzlu ve ekşiyi de biliriz. En çok balı ve tatlı şeyleri severiz.

Çocuk artık başka birşey sormaya cesaret edemiyordu. Onun bu çekingen halini gören Küçük Karınca:

— Dokunma duyumuzu sormayacak mısın? dedi.

Çocuk utanır gibi önüne baktı. Sonra hemen:

— Evet evet... dedi. Onu soracaktım...

— Karıncalarda dokunma duyuları oldukça gelişmiştir. Onların sert iskeletleri içindeki duyu organları ve antenleri bu işi görür. Öteki duyulara göre, dokun-

ma duyusu çok gelişmiş sayılmaz.

Gerçekte karıncalar olağanüstü ve şaşılacak yaratıklardır. Bu küçük yaratıklarm kendilerini yöneten bir beyinleri, vücutları boyunca dağılmış sinir kümeleri vardır. Bu kümeler birbirine bağlanır ve başlarındaki bohça biçimindeki beyinlerini meydana getirir. Bu beyin onların bütün davranışlarını yönetir. Böylece bu küçük, ama akıllı yaratıklar dünyada üstün başarıya erişmislerdir.

Küçük Karınca bu güzel yüzlü ve sarı saçlı sevimli çocuğu daha fazla şaşırtmamak için karıncaların zihin dünyalarını anlatmak istemedi. Gerçekte, küçük birer yaratık olan karıncalar, zekâlarıyla her şeyi anlayan ve kavrayan bir dünya içinde yaşarlar.

Az sonra çocuk hiçbir şey söylemeden ve küçük karıncayla vedalaşmadan kosar adım evlerine gitti. Kücük Karınca

uzun süre onun dışarı çıkmasını bekledi-se de çıkmadı. O da çocuğun bu davranışına pek anlam veremedi. Sonra biraz üzgün ve biraz da kırgın, ağaçtan indi. Yuvasına doğru yürümeye başladı.

ONALTİNCİ BÖLÜM

ÇOCUKLA KONUŞMALAR

KLI karışık, üzüntü ve merak içinde yine çiftlik evlerine doğru ilerliyordu Küçük Karınca. Yolda hep o sarı saçlı oğlanı düşündü. Onu bulabilecek miydi? Yine kendisiyle konuşacak mıydı? Yoksa şimdiye kadar olanlar birer hayal miydi? Hep bu düşünceler vardı aklında. Gerçek ya da hayal, onun tek isteği çocuğu orada bulabilmekti.

Çiftlik evlerine yaklaştığında bütün üzüntülerinin yersiz olduğunu anladı. Kü-

çük oğlan, kayısı ağacının altındaydı. Onun da düşünceli bir hali vardı. Sanki birşey bekler ya da birşeyler arar gibiydi. Belki de kendisini arıyor, bekliyordu. İçi bu umutla doldu. Biraz daha yakına varınca durup bir süre onu seyretti. Sonra yine ağaca çıktı ve seslendi:

— Günaydın!

Küçük oğlan sesini duyunca sevinçle dört bir yana baktı. Sonra bağırdı:

— Geldin mi?

Küçük Karınca;

— Günaydın! diye seslendi bir daha.

Çocuk özür dilercesine karşılık verdi:

— Günaydın! Nerelerdesin? Ağaçta mısın?

— Evet! dedi Küçük Karınca.

Çocuk ağaca doğru yaklaştı; dallara bakmaya başladı. Kendisini arıyordu. Küçük Karınca bundan hoşlanmıştı. Gülerek şöyle dedi:

— Bosuna arama, beni bulamazsın.

Çocuk hemen üzüldü. Tatlı bir sesle:

— Seni çok özledim, dedi.

— Ben de...

Bir süre ikisi de konuşmadı. İlk söze başlayan Küçük Karınca oldu.

— Böyle daha iyi.

— Neden?

Çocuk ondan bir karşılık gelmesini bekliyordu. O sırada çocuğun omzuna bir renkli kelebek kondu. Hemen sonra da uçup gitti.

— Kelebeği gördün mü?

— Gördüm, dedi Küçük Karınca.

— Uçup gitti...

— Evet.

— Ne güzel kelebekler gibi uçmak.

— Güzel ya!...

— Kelebek olsaydım uçup yanına gelirdim.

Küçük Karınca bu sözlere gülmeye başladı. Çocuk onun gülmesine kızmıştı. Belli etmeden sordu:

— Kelebekleri sevmez misin?

— Yoo, dedi Karınca. Severim. Kelebekleri çok severim.

— Neye güldün?

— Kelebekler güzeldir ama, gururludurlar...

— Ne var bunda?

— Hiç!...

Çocuk bir süre durduktan sonra;

— Ben, dedi; kelebek olmak isterdim. Kelebekler gibi uçmak ısterdim. O zaman her istediğim yere giderdim. Daldan dala konmak, çiçekleri koklamak, meyveler üzerinde dolaşmak ne güzel olurdu.

Küçük Karınca tek kelimeyle karşılık verdi:

— Güzel!

— Sen kelebek olmak istemez misin?

— Yok. Kelebek olmak istemem.

Çocuğun birşey demesine fırsat vermeden devam etti:

— Ben karıncayım. Ne kelebek, ne de başka birşey olmak isterim. İstemedim de. Neysem o olmayım. Karınca olmak bana sevinç ve gurur veriyor. Ben karınca yaratılmışım. Buna hiçbir itirazım yok.

Çocuk başını önüne eğdi ve içinden: «Karıncanın sözleri doğru,» diye geçirdi.

Bir süre sonra;

— Sen çok akıllısın, dedi çocuk.

Küçük Karınca hiç gurura kapılmadan:

— Evet, dedi. Akılıyım. Her yaratığın yeteri kadar aklı vardır.

— Öyle.

— Yeryüzündeki ve yeraltındaki bütün canlılarda, hayatlarını sürdürmelerine yetecek kadar akıl vardır.

Çocuk biraz üzgün, biraz da mahçup, yere bakıyordu. O zaman Küçük Karınca gülerek:

— Bu sözlerim sakın seni üzmesin,

dedi. Biz de biliyoruz ki bütün yaratıkların en akıllısı insandır. Bütün yaratıkların aklı bir araya gelse insanın aklını geçemez.

Çocuk hayranlıkla onu dinliyordu. Bu sözler çok hoşuna gitmişti. Önüne bakarak:

— Teşekkür ederim, dedi.

— Ben gerçeği söylüyorum.

— Doğru. Ama yine de teşekkür ederim. Kelebekleri sevdiğimden öyle söyledim.

— Anladım, dedi Karınca.

Çocuk devam etti:

— Ben her şeyi çok severim. Sonra her canlıyı, bütün tabiatı sevmeyen insan yoktur. İnsanın yaratılışında sevgi vardır. İçinde sevgi olmayan insan olmaz.

— Bunu iyi biliyorum, dedi. Küçük Karınca. Yoksa beni de sevmezdin.

— Sen benim dostumsun.

Küçük Karınca sevinçle güldü:

— Teşekkür ederim, dedi. Kelebekleri ben de çok severim. Onlar çok gururludurlar. Bu gururlu oluşlarına aldırmam; yine de severim onları... Fakat kelebek olmak istemem.

Küçük Karınca güldü; bilgece konuştu:

— İnsanlar istediklerinde uçarlar da. Onların aklı her şeye yeter. İnsanoğlu aklıyla uçaklar, gemiler ve arabalar yapmıştır. İnsanlar göklerde kuşlar gibi uçar, denizlerde balıklar gibi yüzer ve karada hızla giden araçlar yapar. Bunların hepsini biliyorsun.

Çocuk önüne bakıyordu. Küçük Karınca gülerek:

— Bunları sevincin artsın diye söyledim, dedi.

— Sen çok iyisin.

— Sen daha iyi olacaksın, dedi Küçük Karınca. Yalnız kelebekler değil, böcekler de uçar. Bütün kanatlı böcekler

uçarlar. Karıncalar da kanatlandığı vakit uçarlar.

— Karıncalar da uçar mı? diye merakla sordu çocuk.

— Evet, dedi Küçük Karınca. Ama her zaman değil. İnsanlar isterlerse her zaman uçabilirler.

— Öyle mi? Ama kanadımız yok...

— İnsanların kanatları, akıllarıdır.

Çocuk olduğu yerde durmadan dönmeye başlamıştı. Bu arada annesi çağırdı.

— Geliyorum anne! dedi. Sonra Küçük Karınca'ya döndü. Haklısın... Söylediklerinin hepsine teşekkür ederim.

— Gidiyor musun?

Çocuk eve doğru yürürken:

— Hoşça kal Karıncacık!... dedi.

Küçük Karınca da:

— Hoşça kal... diye karşılık verdi.

Sonra, öyle yerinde kalakaldı.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

KARINCALAR TARİHİ

OCUKLA Küçük Karınca hemen hemen her gün buluşup konuşuyorlardı. Bazı günler çocuk, yuva yakınlarına kadar gidip karıncayı avcuna alıyor; onu tarlalar, bahçeler içinde gezdiriyordu. Böylece Küçük Karınca hiçbir karıncanın gidemeyeceği yerlere gitmiş; oraları görmüştü. Bazan kardeşlerine, arkadaşlarına gördüğü yerleri anlatmak istiyor; sonra da kimse inanmaz diye vazgeçiyordu.

O gün çocuk onu yukarlara zeytin

ağaçlarının bulunduğu yere götürmüştü. Zeytin ağaçları arasından bir demiryolu geçiyordu. Çocuk ona demiryolunu, üzerinden geçen trenleri anlattı. Sonra denizlerde yüzen gemilerden söz etti. Karınca en çok bunları merak etmişti. Çocuk bir vapur gezintisini anlatınca Küçük Karınca şaşkına döndü:

— Ne çok görülecek, öğrenilecek şey var yeryüzünde!...

— Öyle... dedi çocuk.

Sonra da şunları anlattı:

— İnsanlar bütün bunları bulunca-ya, yapıncaya kadar yüzyıllar geçmiş. Her şeyi, uçakları, denizlerde yüzen gemileri ve hızla giden trenleri öyle birden-bire bulamamışlar.

Küçük Karınca :

— Her şey akılla olmuş!... dedi.

— Evet, dedi çocuk.

— Bilgiler, bilgilerin üstüne toplanmış.

Çocuk kendisini dinliyordu. Küçük Karınca çocuğa bakıp şöyle dedi:

— Bence insanlık tarihi, aklın, bilginin tarihi.

Çocuk yine merakla bu çok bilgili karıncayı dinlemeye başladı.

— Yeryüzündeki her canlının bir gelişme ve yeryüzüne yayılma tarihi vardır.

— Karıncaların da mı?

— İnsanlarınkinden çok daha eski çağlara gider karıncaların tarihi. Karıncaların tarihi, yeryüzünün tarihi gibidir.

— Ya!... dedi çocuk.

— Karıncanın, ilk karıncanın dünyada görünüşü, bundan ikiyüz milyon yıl öncesine rastlar. Bu, insanoğlunun yeryüzünde görünüşünden çok çok öncelerine dayanır.

— İlk karınca, nerede görüldü? diye sordu çocuk.

— İnsanlar gibi karıncalar da ilk olarak Orta Asya'nın ovalarında ve bataklıklarında görülmüş; buradan dünyanın dört bir yanına yayılmışlardır.

— O zaman, yani ilk karınca görüldüğünde dünya nasıldı?

— Dünya henüz bir oluş içindeydi. İklimler yeni başlamıştı. Karalar da, dünyamız da yeni yeni belirmeye, şekillenmeye başlıyordu.

— Nasıl oldu bunlar?

Küçük Karınca:

— Güneşin yeryüzünü ısıtmasıyla... dedi. Güneş, ışık, ısı ve canlılık demektir.

— Bunları biliyorum, dedi çocuk. Okulda öğrendik.

— Önce denizlerden karalar çıkmaya başladı. Yavaş yavaş güneş ışıkları ile bataklıklar kurudu. İlk böcekler ve çiçekler görünmeye başladı. Bu arada karıncalar da durmadan çoğalıyordu.

— Ya!...

— Evet, dedi Küçük Karınca. Yeryüzünde en çabuk ve kolay çoğalan yaratık, karıncadır.

— Sonra?

— Bu, ilkel karıncadır. Çok geçmeden ilkel karıncanın yerini yeni bir soy aldı. Çok eskiden bilginlerin «Mesozoik çağ» dedikleri çağın başında doğdu. Artık karıncalar tek başlarına yiyecek aramaya çıkıyorlardı. Her gece açtıkları ortaklaşa yuvaya dönüyorlardı. Ama bu yuvalar aşırı derecede büyümüyordu. Çünkü sayıları artınca yeni yuvalar açılıyordu. Böylece çoğalma devam etmiş oluyordu.

— Bütün bunlar ne zaman oluyordu?

— 70 milyon yıl önce. Bütün karıncaların davranış ve beden özellikleri bu çağın sonlarında ortaya çıktı.

Bir süre ikisi de sustular. Çocuk iyi-

ce dalmıştı. 'Bu küçük karınca ne kadar çok şey biliyor' diye düşünüyordu. O henüz bu kadar şey bilmiyordu. Karıncaya gıptayla baktı ve içi her şeyi bilmek isteğiyle doldu. Çocuğun, anlattıklarından şaşkına dönmesi de Küçük Karınca'nın hoşuna gitmişti. Bilgisinden gururlandı. Bilmek, gerçekten güzel şeydi. Şimdi karınca bilginlerinin ve büyüklerinin sözlerine için için hak veriyordu.

Biraz sonra Küçük Karınca'ya bakarak;

— Birşey sormak istiyorum... dedi çocuk.

Küçük Karınca bilgisine olan güvenle;

— Sor, dedi.

— Bütün bu bilgileri nasıl öğrendin?

— Bilgi her yerde ve her zaman bulunur. Bizim de okullarımız var. Bizler de oralarda gerekli şeyleri öğreniriz. Ama

öğrenmeye okul bitince de devam ederiz.

— Nasıl?

— Karıncalar okullarını bitirince yeryüzüne çıkarlar. Yeryüzüne çıkan karınca, iş hayatına atılan insan gibi yeniden her şeyi öğrenmeye çalışır. Yuvadan çıkan karınca önce yeryüzü toprağını, çevreyi ve tabiatı tanımaya başlar. Bu, bizim coğrafya dersimiz olur.

— Evet?

— Yiyecek aramaya başlayan karınca, yeryüzü toprağını ve bütün canlıları da tanımaya başlamış olur. En önemli dersimiz budur. Gerçekte, tabiatı yakından tanımayan ve bilmeyen karınca olamaz.

— Evet, tabiat...

— Biz böylece her şeyi görerek ve tanıyarak öğreniriz. En iyi öğrenme şekli budur.

— Karıncalar çok akıllı!

— İnsanlar daha akıllı... dedi Küçük Karınca.

Çocuk hiçbir şey söylemedi. Ama içinden çok bilgili olmaya ve daha çok çalışmaya karar verdi. Gerçekten de bilgili olmak ne güzel şeydi.

Küçük Karınca çocuğu bu dalgınlıktan kurtarmak için konuşmaya devam etti:

— Spor bizim için büyük önem taşır.

— Spor mu?

— Her karınca bütün bir gün durmadan çalışır. Bu çalışma sırasında tabiatın çeşitli engellerini aşmak zorundadır. İşte bu çalışma onu sürekli olarak spor yapmaya zorlar.

— Çalışmak spor mu?

Sonra da küçük karıncanın bir karşılık vermesine fırsat vermeden hemen sordu:

— Ya tarih bilginize ne dersin?

— Her karınca tarihini çok iyi bilir.

Bunu bilmek, her karıncanın başta gelen görevidir.

Çocuk, karıncaların insanlarla ilgili birçok şeyleri de bilmesine şaşıyordu. Ama birşey sormadan öylece duruyordu. Küçük Karınca hemen devam etti:

— Biz karıncaların başlangıçtan bugüne kadarki tarih ve yeryüzü serüvenlerini anlatmak, binlerce ciltlik kitaplara sığmaz. Gerçekte karıncaların tarihi, yeryüzü canlılarının hikâyesidir.

Çocuk heyecanla;

— Bu bir bilgi hazinesi olmalı... dedi.

— Öyle.

— Anlatsana!...

— Karıncalar daha sonraki çağlarda Orta Asya'dan Hindistan'a, Çin'e ve Türkistan'a yayıldılar. Sonra buralarını dünyanın öteki yerleriyle bölgeleri izledi. Bu yayılmayı tabiat hazırlıyordu. Çünkü her yerde ekin için toprak vardı ve toprak ka-

rıncasız olamazdı. Yeryüzünde yetişen bütün ekinlere ve ürüne zararlı binlerce böcek vardır. Bu böceklerin yok edilmesi görevi de karıncalarındır. Bu yüzden toprak ve ürün olan her yerde karınca gereklidir.

— Peki, Asya'dan dağılış nasıl oldu?

Küçük Karınca şunları anlattı:

— Önce Asya'daki dağılış tamamlandı. Oradan Avrupa'ya geçildi. Sonra Madagaskar yoluyla Afrika'ya vardılar. Yeni Gine yoluyla Avustralya'ya geçildi; daha sonra da Amerika'da göründüler.

— Bu yayılış nasıl oldu?

— Bu dağılma büyük kıtalarla onlar arasında başlangıçta var olan kara köprülerinden olmuştur.

— Bunları hiç bilmiyordum.

— Benim de bilmediklerim çok, dedi Küçük Karınca.

Çocuk şaşkın şaşkın:

— Nasıl olur? dedi.

— Her şeyi bilmek zor bir iştir. Ama ne kadar zor olursa olsun birçok şeyleri öğrenmeye çalışmak gerek...

Küçük Karınca bir süre sustuktan sonra:

— Son birşey daha var... dedi.

— Nedir o?

— Karıncaların bu yeryüzünde dağılışında çeşitli nedenlerle karınca türleri de çoğalıyor ve her çevrede yeni türler ortaya çıkıyordu.

— Neden böyle oluyordu?

— Yeni tabiat şartları bunu hazırlıyor, dedi Küçük Karınca.

Bir süre sonra da;

— Dönelim artık, dedi. Yuvaya geç kalırım.

Küçük Karınca çocuğun avucunda, tarlalarda yürümeye başladılar. Yuvanın yakınında ertesi gün buluşmak üzere ayrıldılar.

Çocuk evlerine dönerken hep Küçük Karınca'nın anlattıklarını düşünüyordu. Küçük Karınca da ertesi gün onunla buluşacağına seviniyor; yuvasında dolaşıp duruyordu.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

BİR DEPREM SONRASI

GÜN ikindiye doğru müthiş birşey oldu. Küçük Karınca hem korktu, hem de şaşırdı. Karıncaların üzerinde yürüdükleri yeryüzü toprağı sallanıyordu; kayıyor gibiydi. Ne vardı? Ne oluyordu? Bir süre bütün yeryüzü sallandı durdu. Küçük Karınca bunun bir deprem olduğunu sonradan öğrendi.

O gün çiftliğe gidememişti. Babası ona ve aynı yaştaki üç kardeşine özel bir görev vermişti. Hepsi birlikte biraz ötede-

ki tohumları yuvaya taşımışlardı. Tohumların taşınması bittiğinde, her kardeş bir yana dolaşmaya gitmişti. O da onlar gibi yaptı, tek başına dolaşmaya çıktı.

Küçük Karınca yuvadan epeyce uzaklaşmış; oldukça da yorulmuştu. O günün yorgunluğunu çıkarmak için tarla içindeki bitkilerden birinin gölgesinde dinleniyordu; bitkinin yaprakları arasından sızan güneş ışınlarını seyrediyordu. Bu gölge ve ışık oyunlarını seyretmeye bayılırdı.

Böylesine bir rahatlık içindeyken bir anda vücudunun toprakla birlikte sallandığını hissetti. O anda topraklar üzerine yığılıvermişti; toz duman içinde kalmıştı Heyecanla sıçradı. Sonra hemen bir yeşil yaprak üstüne çıktı. Yaprak da sallanıyordu.

Bir süre yaprakla birlikte sallandı durdu. Heyecandan, korkudan kalbi çarpıyordu. Bütün bu olanları akli almamış-

tı. Heyecanı yatışınca yapraktan aşağıya indi. Ne olduğunu öğrenmek istiyordu. Çevreyi kokladı; tanıdık kokular geliyordu. Az ilerde karıncalar olmalıydı. Oemen o yana yürüdü.

Çimlik bir yerde pek çok karıncanın birbiri içine girmiş gibi durduklarını gördü. Hemen o yana koşmaya başladı. Oradaki karıncalar da korkularından birbirlerine sokulmuşlardı. Herhalde çok korkmuşlardı. Az önce olanları konuşuyorlardı. Çoğu ilk olarak böyle birşeyle karşılaşmıştı. Küçük Karınca'nın geldiğini görünce hepsi birden seslendi:

— Korktun mu?

— Evet! dedi Küçük Karınca.

Hepsi birden:

— Bizler de korktuk... dediler.

Sonra içlerinden biri sordu:

— Birşeyin var mı?

— Hayır!

Topluluk içinden hiç karşılık veren

çıkmadı. Onlar da ne olduğunu bilmiyorlardı. Hepsi de merak ve korku içindeydiler. Bu sırada yakınlarından bir ses duyuldu:

— Artık korkmayın.

Hepsi birden sesin geldiği yana baktılar. Yaşlı bir karınca onlara doğru ağır ağır yaklaşıyordu. Yanlarına gelince;

— Geldi geçti... dedi.

Hepsi birden sordular:

— Bu nedir?

— Deprem! dedi Büyük Karınca. Zaman zaman toprak böyle sallanır. Çok şiddetli olunca büyük zararlara yolaçar. Her canlı için zararlı olur.

— Ya... dediler hepsi birden.

Büyük Karınca:

— Bugünkü deprem çok hafif oldu, dedi. Buna sevinmeliyiz. Yine de insanlara ve bazı canlılara zarar vermiştir.

Depremin insanlara zarar verişi bütün karıncaları üzdü. Bir an hiçbiri ko-

nuşmadı. Küçük Karınca çiftlik evlerinin ve oradaki insanların zarar görmesinden korktu. Hep çocuğu düşünüyordu.

Büyük Karınca devam etti:

— Çok şiddetli depremler insanların oturdukları ve çalıştıkları binaları da harap eder. Daha çok şiddetli olursa karınca yuvaları da yıkılır.

— Ya... dediler hepsi birden.

Bütün karıncalar yuvalarını düşünmeye başladılar. İçlerine yeniden korku girdi. Bunun üzerine büyük karınca tatlı bir sesle:

— Korkmayın, dedi. Yuvalarımız sağlam kalmıştır.

Bu sözler onları biraz umutlandırdı. Ama içlerine kuşku, kaygı girmişti bir kere. Bu yüzden az sonra hepsi birden yaşlı karıncadan izin isteyip yuvanın yolunu tuttular. Yaşlı karınca onların gidişini hayranlıkla izledi. Arkalarından yavaşça şöyle sesleniyordu:

"-Peki, daha önce nerelerdeydin?"

— Ülkenin gerçek sahipleri sizlersiniz.

Küçük karıncalar yuvanın büyük bir hasara uğramamış olduğunu gördüler. Yalnız bazı yollar bozulmuş, aralardaki hendek ve dehlizler dolmuş, bazı evler de yıkılmıştı. İçerdekiler hemen yolları düzeltmeye, evleri tamir etmeye başlamışlardı. Küçük karıncalar da bu işte yardımcı olmak için dört bir yana dağıldılar. Böylece yuvanın düzeltilmesi çok kısa bir süre içinde başarıldı.

O gece ve ertesi sabah çevredeki birçok karınca yuvasının da zarar gördüğü öğrenildi. Sonraları çiftlik evlerinin de hasara uğradığı duyuldu. Kule gibi evlerden birinin arka duvarı çatlamış; kiremitleri yerinden oynamıştı. At ahırının ön duvarı da yıkılmıştı. Yalnız, değirmende bir zarar yoktu.

Küçük Karınca deprem sabahı uyandığında yuva içinde bir olağanüstü durum

sezdi. Az sonra babasının odasına gitti. Küçük kardeşlerin çoğu oradaydı. İki kardeşin o gece yuvaya dönmediği söyleniyordu. Başka evlerde de yuvaya dönmeyen kardeşler vardı. Bunlar aranacaktı... Babaları kısa bir açıklama yaptıktan sonra:

— Bugün en önemli işiniz kardeşlerinizi aramaktır, dedi.

— Kardeşlerimizi arayacağız!.. diye bağırdı bütün karıncalar.

Bunun üzerine aramaya üçerli ve beşerli gruplar halinde yapmayı kararlaştırdılar. Bir iz bulan, öteki gruplara haber ulaştıracaktı.

Hemen gruplar kuruldu. Az sonra da her grup birbiri ardısıra yuvadan çıktı. Hepsi kardeşlerini bulmaya ant içmişlerdi.

Bizim Küçük Karınca'nın grubunda kendisiyle aynı yaşta dört kardeşi vardı. Beş küçük karınca yuvadan ayrılır ayrıl-

maz, bir yerde durup arama planı hazırladılar. Buna göre önce değirmene giden yolu ve çevresini arayacaklardı. Bizim Küçük Karınca en önde gidiyordu. Onu avcı kolu şeklinde öteki dört kardeşi izliyordu.

Yazın çok güzel günlerinden biriydi. Güneş pırıl pırıldı. Her yer renklerle bezenmişti. Çeşit çeşit sesler, kokular geliyordu. Bir gün önceki korku ve heyecan gitmişti. Bütün yeryüzü canlıları işleri başındaydı. Hayat devam ediyordu. Her zaman ve her yerde, her canlının gerçek amacı yaşamaya devam etmekti.

Küçük karıncalar o gün güneş batıncaya kadar aramalarına devam ettiler. Ama ne bir ize rastladılar, ne de bir haber duyabildiler. Yalnız başka yuvalardan çıkan ve kardeşlerini arayan karınca gruplarıyla karşılaştılar. Onlar da kendileri gibi haber soruyorlardı. O gece yuvalarına hiçbir ize rastlamadan, üzgün ve yor-

gun döndüler.

Ertesi sabah erkenden dışarı çıktılar. Hemen değirmen yoluna doğru ilerleyip aramalarına devam ettiler. Sabahın ilk saatlarında yol boyunca hiç konuşmadılar. Hep çevreyi kokladılar, izleri sürdüler. Fakat ne birşey duydular, ne de öğrendiler.

Bir ara mola verildi. Bir gün önceki arama planını yeniden gözden geçirdiler. Bu arada Küçük Karınca ortaya yeni bir teklif attı: Her grup değirmen yolunu arıyordu; oysa çiftlik çevresinin aranması da gerekirdi. Hem yeni bir alanı arama, hem de çocuğu görme isteği ve umudu rol oynamıştı bunda.. Küçük Karınca'nın bu teklifine karşılık olarak kardeşleri:

— Doğru, dediler. Bizler de çiftlik yolunu arayalım.

Bu karar üzerine hemen yollarını değiştirip çiftliğe giden çimli yoldan yana yürümeye başladılar. Birçok engebeli yol-

lardan geçtiler. Çimli yola varınca rahatladılar. Burası oldukça düzgündü. Bu yolda da bazı gruplara rastladılar. Kardeşlerini arayan bu gruplar çiftlik çevresinde hiçbir iz bulunmadığını bildirdiler.

Bunun üzerine çiftliğe gitmekten vazgeçildi. Küçük Karınca çocuğu göremeyeceği için çok üzülmüştü. Ama hiç belli etmedi. Bir an durup durumu gözden geçirdiler. En sonunda geri dönülüp şehir yoluna gidilmesine karar verildi. Kardeşlerden biri önce itiraz etti. Sonra o da onlara uydu; hep birlikte şehir yoluna çıktılar.

Şehre giden yol oldukça düzgündü. Biraz uzağından, karınca izleri boyunca yol almaya başladılar. Hızlı gidiyorlardı. Böylece hiç konuşmadan saatlarca ilerlediler. Vakit öğleyi geçmişti. Bu süre içinde hiçbir ize rastlamadılar. Yorulduklarında ya da karınları acıktığında yol kenarında dinlenip buldukları yiyeceklerle

karınlarını doyurdular. Sonra yeniden yola koyuldular.

Yol üzerindeki bir su kuyusu başında yuvaya dönmeyen kardeşlerini arayan öteki yuvalardaki karıncalara rastladılar. Bir süre kuyu başında onlarla konuştular. Bu gruplar artık umutlarını yitirmiş, yuvalarına dönüyorlardı.

Bizim Küçük Karıncayla kardeşleri;

— Biz dönmeyeceğiz, aramaya devam edeceğiz, dediler.

Vedalaşırlarken içlerinden biri:

— Dikkatli olun, dedi. Buraları tehlikelidir.

— Teşekkür ederiz, dediler. Dikkatli oluruz!

Karşılaştıkları grup içindeki en yaşlı karınca:

— Çok dikkatli olun, dedi. Yolda karşılaştığınız her karıncayla da konuşmayın. Kötüniyetli karıncalara da rastlayabilirsiniz.

Bu sözleri ilk olarak duyuyorlardı. Bizim Küçük Karınca hemen merakla sordu:

— Nasıl? dedi. Kötüniyetli karıncalar da mı var?

— Evet, dedi Yaşlı Karınca. Bu çevrede esir alıcı karıncalar vardır. Onlar «Kardeşlerinizi bulduk,» diyerek sizi kendi yuvalarına götürürler. Sonra da artık onların esiri olarak çalışırsınız.

Hepsi de korkudan donakalmıştı. Biraz sonra, gitmek üzere olan yaşlı karıncaya sordular:

— Esir alıcı karıncalar nasıl olur?

— Onlar da bizlere benzer, diye karşılık verdi yaşlı karınca.

Bizim Küçük Karınca atıldı:

— Ama, nasıl olur?

Yaşlı Karınca güldü:

— Karıncalar birbirine benzer. İnsanlar da öyle. Ama iyilikle kötülük, her

canlının içinde saklıdır. Bunu anlamak güç olur.

Yaşlı karıncaya bakakaldılar.

— Sizler iyisiniz. İyiler, kötüleri bilmez... dedi Yaşlı Karınca.

— Ya!.. dediler.

Yaşlı Karınca:

— Sizler iyi karıncalarsınız, dedi. Sizleri çok sevdik.

— Biz de!.. diye bağırdılar.

Sonra yeniden vedalaşıp ayrıldılar. Bu iyiniyetli karıncalar aşağıya inerken onlar yukarı doğru yollarına devam ettiler. Yol boyunca, hep kötü karıncaları gözlerinin önüne getirmeye çalıştılar. Ama hiçbiri kötülüğü anlamıyordu. İyilikten ve iyi olmaktan başka birşey düşünemiyorlardı. Az sonra korkuları kalmadı. Yeniden kardeşlerini düşünmeye başladılar. Onların tek amaçları kardeşlerini bulmaktı. Bu yüzden artık onları hiçbir şey korkutmuyordu. Birçok serüvenlerden

geçmelerine rağmen o gece de yuvaya dönmediler. İsteseler de artık dönemezlerdi. Yuvaları çok uzaklarda kalmıştı. Artık ne tanıdık bir karıncaya rastlıyorlar, ne de yuva kokusu duyuyorlardı.

O geceyi şehir yolu üzerindeki tahta köprüye yakın tarlalardan birinin hendeği içinde geçirdiler. Kuytu bir yerde kendilerine göre bir karargâh kurdular. İki kardeş burasını hazırlarken üçü de yiyecek aramaya çıktı. Üç kardeşin getirdiği tatlı yiyeceklerle hep birlikte karınlarını doyurdular. Sonra da biraz kestirdiler.

Uyanır uyanmaz önce tatlı tatlı gerindiler; sonra kendilerine çeki düzen verip hemen yola koyuldular. Öğle vaktine kadar hiç durmadan, konuşmadan yürüdüler. Yuvaları da, yuvanın bulunduğu çiftlik de çok gerilerde kalmıştı.

Öğleyin bir harman yerine vardılar. Her yer karıncalarla doluydu. Hepsi, harıl harıl çalışıyorlardı. Onları görünce he-

men çevresini sardılar. Hepsi birden sordu:

— Ne var? Ne arıyorsunuz?

Onlara dertlerini anlattılar. İçlerinden en büyüğü sevindirici haberi verdi:

— Buralarda pek çok yitik karınca var...

Beş kardeş birden:

— Nerede? diye bağırdılar.

Söylenen yere koşar gibi gittiler. Yaklaştıkça heyecanları bir kat daha artıyordu. Hele aradıkları kardeşleriyle karşılaştıklarında keyiflerine diyecek yoktu.

Önce sarılıp öpüştüler. Bir süre de oturup dinlendiler. Çevrelerini saran karıncalar kendilerini seyrediyorlardı. Onlar da çok sevinmişlerdi. Dost karıncalar, kardeşlere güzel yiyecekler sundular. Kardeşler karınlarını doyurunca dost karıncalara veda ederek hemen yola koyuldular.

Güzel bir yere geldiklerinde mola verip dinlendiler. Bu arada iki yitik kardeşten başlarından geçenleri anlatmaları istendi. Biraz daha büyük olanı, serüvenlerini anlatmaya başladı:

— Yerin sallandığı gündü. Kardeşimle birlikte, yuvanın oldukça uzağında geziyorduk. Biliyorsunuz, o gün hava çok güzeldi. İkimiz de işlerimizi bitirmiştik. Her şeyi seyrederek dolaşıyorduk. Çiçeklere bakıyor, kokluyor ve böceklerin seslerini dinliyorduk. İkimiz de bu güzelliklere doyamıyorduk. Bu sırada burnumuza tatlı kekik kokuları dolmaya başladı. Biz kekik kokusuna bayılırız.

Öteki kardeşler:

— Bizler de!.. dediler.

— Daha yakından koklamak için o yana doğru gidiyorduk. İşte o sırada deprem başladı. Oralarda toprak çok yumuşak olmalı, ikimiz de birçok karıncayla birlikte toprak içinde kaldık. Kurtul-

duğumuzda artık hava kararmıştı. Güneş çoktan batmıştı. Bir süre iki kardeş kekiklerin arasında bekledik. Sonra geceye rağmen, 'belki yolu buluruz' diye yuvaya dönmeye karar verdik.

Büyük kardeş durdu; küçük kardeş anlatmaya başladı:

— Yanlış izler ve kokular bizi çok yanıltmış. Yuvanın çok uzaklarına gitmişiz. Yolumuzu şaşırdığımızı anlayınca geceyi bir ağaç kovuğu içinde geçirdik. O gece korkunun ne olduğunu anladık. Çok garip sesler duyduk. Fakat bunların ne olduğunu anlayamadık.

Bütün kardeşleri heyecanla dinliyorlardı. Küçük kardeş devam etti:

— Sabahleyin bize saldıran bir karınca düşmanının çıkardığı gürültüyle uyandık. Hemen savunmaya geçtik. Düşman oldukça kuvvetliydi ama, yine de onu yendik.

Sözü büyük kardeş aldı:

— Düşmanla çatıştıktan sonra ikimiz de güçsüzleşmiştik. Bir süre dinlenip yuva yolunu bulmak için iz aramaya başladık. İşte bu sırada çok güleryüzlü bir dost karıncaya rastladık. Ona yuvamızı aradığımızı söyledik.

Bütün kardeşler heyecanla dinliyorlardı.

— Güleryüzlü ağabey karınca daha çok gülerek, «Gelin, ben sizleri yuvanıza giden yola çıkarayım,» dedi. İkimiz de sevinçle onu izlemeye başladık. Uzun süre yol aldık ama, yuvamıza giden izlerden hiçbiri karşımıza çıkmıyordu. Çeşit çeşit kokular da duyuluyordu. Az sonra içime bir kuşku girdi. Bu sırada kardeşim beni eliyle dürttü. İkimiz de başka bir yöne doğru gitmekte olduğumuzu anlamıştık. Birkaç kere nereye gittiğimizi sorduk. O hiç konuşmadan hızlı hızlı önümüz sıra gidiyordu.

— Evet? diye bağırdı kardeşler.

— Artık bir kötüniyetli karınca olduğunu, bizleri esir almak istediğini anlamıştık. Kaçmak için çareler düşünüyorduk. Esir alıcı karıncalar konusunda pek fazla birşey bilmiyordum. Hiç kurtuluş yok gibiydi. Sonunda bir talih eseri olarak kurtulduk.

— Nasıl? diye sordular bağırarak.

— Önümüzde hızlı hızlı giden karınca birden durdu. Karşısında güçlü bir düşman vardı. Kaçmaya fırsat bulamadan düşman üzerine atıldı. İkisi arasında bir boğuşma başladı. O anda bizler de geri dönüp koşarak kaçmaya başladık. Hiç arkamıza bakmıyorduk. Arada bir sıçrıyor ve yolumuzu durmadan değiştiriyorduk.

Hepsi birden:

— Çok güzel! diye bağırdılar.

— Kurtuluş umudu bize güç vermişti. İkimiz de bu kaçış sırasında inanın, karıncaların koşma, sıçrama, atlama rekorlarını kırıyor olmalıydık. O gün ka-

rıncaların ne kadar güçlü olduklarını bir kere daha anladım.

Sözü küçük kardeş aldı:

— O geceyi bir zeytin ağacının kovukları arasında geçirdik. Ertesi sabah erkenden yuvamızı aramaya koyulduk. Ama her gün yuvadan biraz daha uzaklaşmışız. Sonra bu harman yerinde bütün yitik karıncalar bir araya geldik. Bize büyük dostluk gösterdiler. Siz gelince dünyalar bizim oldu.

Bu sözlerden sonra yitik iki karınca da:

— Yaşamanın ne kadar tatlı, ne kadar güzel olduğunu şimdi daha iyi anladık! dediler.

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

KARINCALAR SAVAŞI

EPREMDEN sonra yuva için çok önemli sorunlar çıktı. Bazı olaylar karınca yuvasını bir savaşın eşiğine getirdi. Günlerdir savaş hazırlığı içindeydiler. Düşmanla dövüşmeye hazırlanıyorlardı. Gerçekte düşman saldırısını bekliyorlardı ama, nedense her gün bu saldırı gecikiyordu. Belki de yuvadaki hazırlıklar düşmanı korkutmuştu.

Ülke içinde ve ülke dışında bütün gerekli tedbirler alınmıştı. Yuva içindeki

yavrular, özellikle çok küçükler daha aşağılara götürülmüştü. Yavruların ve çocukların bulundukları yerlerde koruma askerleri bekliyordu. Yiyecek depoları kilitlenmiş; çevreleri askerlerle çevrilmişti. Alınan tedbirler her gün artırılıyordu.

Kraliçe'nin sarayında ve saray çevresinde alınan tedbirler görülmeye değerdi. Her gün Kraliçe'nin başkanlığında savaş divanı toplanıyordu.

Savaş artık kaçınılmaz olmuştu. Gerçekte savaş isteği karşı ülkeden geliyordu. Komşu ülke, yurdunu genişletme çabası içindeydi. Bu arada bizim Küçük Karınca'nın ülkesinden toprak istemişlerdi. Oysa onların kimseye verecek bir karış toprakları yoktu. İşte, bunun için bir ölüm-kalım savaşına hazırdılar.

Yalnız Kraliçe'nin sarayında devam eden toplantılarda savaştan kaçınmanın yolları aranmıştı. Kraliçe, ülkesinin politikasını şu sözleriyle çizmişti:

— Savaş istemiyoruz! Barışı kurtarmaya çalışmalıyız. Savaşa ancak yurdumuzu korumak gerekirse gireceğiz.

Bu sözler bütün karınca toplumunca candan benimsendi. Eskiden beri bütün komşularıyla ilişkilerinde hep bu politikayı izlemişlerdi. Barışsever bir toplum olduklarından, bu sefer de sorunları barışçı yollarla çözümlemeye çalışmışlardı. Bu yüzden, karşı ülkeyle sık sık barış görüşmeleri yapılmıştı.

Küçük Karınca bir ara babasına sordu:

— Niçin savaş ediyoruz?

Babası önce bir karşılık bulamadı. Sonra da şöyle dedi:

— Biz savaş istemiyoruz. Yurdumuzu savunmak için savaşanlara karşı koymak istiyoruz.

Küçük Karınca'nın aklı karışmıştı. Bir daha sordu:

— Niçin yurdumuzu almak istiyorlar?

— Daha büyümek, genişlemek için!

Küçük Karınca bütün bunlardan hiçbir şey anlamamıştı.

— Yalnız karıncalar mı savaşır? dedi.

— Hayır. Birçok canlı kavga dövüş içindedir.

— İnsanlar da savaşır mı?

— İnsanlar sık sık kavga ederler. İnsanlar arasındaki savaşlar çok çetin olur. Bir savaşta milyonlarca insanın öldüğü olur. Sonra yuvaları, yurtları harap olur. İnsanlar arasındaki savaşlar bitip tükenmez; yıllar yılı sürer.

Küçük Karınca bütün bu duyduklarına çok üzüldü. Karıncalar gibi iyiliksever ve akıllı yaratıklar olan insanların savaşmasına aklı ermedi.

— İnsanlar neden savaşır?

— Gerçekte bütün insanlar barışı se-

verler ve isterler, ama yine de savaş çıkar.

— Niçin?

— Çeşitli nedenleri vardır...

— Peki, karıncalar neye savaşırlar?

— Karıncalar gerçekten barışsever yaratıklardır. Kavgadan dövüşten, savaştan hoşlanmazlar. Birbiriyle kavga eden karıncalara pek rastlanmaz. Ama gün gelir, karınca ülkeleri arasındaki birtakım sorunlar savaşı gerektirir. Bazan komşu ülkelerde oturan karıncalar yurtlarını büyütmek ve daha fazla yiyecek toplamak isterler. Böyle bir istek, toplumu komşu ülkeyle savaşa zorlar.

— Ya şimdi? diye sordu Küçük Karınca.

— Şimdiki neden de aynı...

Küçük Karınca iyice üzülmüştü. Böyle güzel bir dünyada savaş olmasına aklı ermiyordu. Karıncalarla çok sevdiği insanların savaşmaları onu çok etkilemişti.

Küçük Karınca'nın üzgün üzgün babasına baktığı bir sırada içeriye bir haberci girdi. Haberci karınca babasına:

— Kraliçe'miz sizleri çağırıyor, dedi.

Babaları eve döndüğünde bütün kardeşler büyük salonda kendisini bekliyordu. Ortalıkta bir heyecan vardı. Hepsi onun dönmesini, saraydan getireceği haberi bekliyordu. Babalarının ilk sözü şu oldu:

— Kraliçe'miz kararını verdi.

Hepsi merakla ona baktılar.

— Savaşı biz çıkarmayacağız. Yalnız savunma yapacağız.

Bütün karıncalar:

— Evet, dediler.

Babaları tok bir sesle:

— Savaşta herkese bir görev verilecek, dedi.

Gerçekten de bütün karıncalara komutanlarca hazırlanan plan gereğince, görevler verildi. Küçük karıncalara yapa-

cakları işler anlatıldı. Onlar savaşa katılmayacaklar; çeşitli işlerde yardımcılık görevi yapacaklardı. Gerçek savaşçılar, askerlerdi.

Savaş sabahı güneş doğar doğmaz savaşçılar gruplar halinde yuvadan çıkmaya başladılar. O sabah yuvadan çıkış öteki günlere benzemiyordu. Her şeyde daha dikkatli davranılıyordu. En son küçük karıncalar çıktılar. Dışarı çıkan her grup savaş planına göre dizilmekteydiler.

Yuvada da birçok karınca kalmıştı. Onların görevi yiyecek depolarını ve yavruları beklemekti. Kraliçe'nin sarayı da dört bir yandan askerle çevrilmişti. Yuva içi ve dışı bütün hazırlıklar tamamlanmıştı.

Az sonra komşu ülke birden bütün cephe boyunca saldırıya geçti. Böylece çetin bir savaş başladı.

Küçük karıncalar cephe gerisinde 'hazır kuvvet' olarak bekliyorlardı. Gere-

kirse savaşa katılacaklardı. Gerçek görevleri çarpışmak değil, çarpışanlara ve yaralılara yardım etmekti. Uzun süre birliklerin herhangi bir yardıma ihtiyacı olmadı. Ama zamanla küçüklerde savaşa katılma isteği artıyordu.

İşte bu sırada büyük bir düşman birliğinin yuva içine girdiği duyuldu. Bunun üzerine küçükler hemen yuvadakilere yardıma koştular. Yuva ağzında ve yuva girişinde kanlı bir çarpışma başladı. Bazı düşman askerleri, yuvaya girmelerine rağmen kısa sürede geri püskürtüldü.

Düşmanın ikibin karıncayla yaptığı saldırıya en az beşbin karınca karşı koyuyordu. Bu çarpışmada küçük karıncalara pek fazla bir iş düşmedi. Düşmanın bozguna uğraması onları daha da yüreklendirdi. Kaçanları izleyerek vurucu darbeyi indirdiler.

Bu sırada ana cephe boyunca çok şiddetli çarpışmalar sürüp gidiyor; her iki

ülkenin karıncaları da birbirlerine amansızca saldırıyorlardı. Isırıyor, iğneliyor, zehir püskürtüyorlardı. Yaralıların acı çığlıkları duyuluyordu. Artık savaş, göze göz, dişe dişti.

Öğleye doğru savaşın sonucu belli oldu. Düşmana karşı çok iyi bir savunma savaşı verilmişti. İkindiye kadar süren savaş, düşmanın kesin yenilgisiyle sonuçlandı.

İkindiye doğru küçük karıncalar da savaşa katıldılar. Küçüklere, birbirine kenetlenmiş durumda vuruşan karıncalara yardım görevi verildi. Küçük karıncalar düşman karıncaların ayaklarından çekerek yere düşmelerini sağlıyorlardı. Böylece, yere düşen karınca için artık kurtuluş umudu kalmıyordu.

Bu, karıncaların bir dövüş oyunuydu. Çünkü karıncalar kavga ya da savaşlarda en çok yere düşmeye çabalarlar. Dengesi bozulup yere düşen karıncanın —sırtına

oranla çok daha ince bir zarla kaplı olan— karnı açık kalır. Karınca böyle bir durumda silahlarını kullanamaz. Bacakları iki yana açıldığından, bir daha yerinden doğrulamaz. Böyle bir durum savaşlarda karınca için ölüm demektir.

Küçük karıncaların düşman karıncalarını yere düşürmeleri savaşın hızlanmasına yolaçtı. Az sonra düşman büyük bir paniğe kapıldı. Birçok yerlerde geri çekilmeye başladılar. Düşman kaçarken saldırıya geçilmesi düşünüldü. Ama Kraliçe bunun yerine savaş meydanındaki yaralı ve ölülerin toplanmasını istedi.

Savaş zaferle bitmişti. Ama her iki ülkeden çok ölenler olmuştu. Binlerce ölü vardı. Ayağını ya da gözünü yitiren karıncalar sayılamayacak kadar çoktu. O gece durup dinlenmeden yaralı karıncaları yuvaya taşıdılar. Askerlerle öbür savaşçılar yorgun, ama sevinçli ve gururlu döndüler. Yuvada geç vakte kadar şenlikler

yapıldı, şarkılar söylendi. Kraliçe, balkonundan sarayın bahçesinde, meydanında toplanan halka bir söylev verdi.

— Artık savaş bitti! diye başladı.

Karıncalar sevinçle bağırdılar:

— Yaşasın Kraliçemiz!..

— Şimdi, savaşı değil, barışı düşünelim. Önümüzdeki günlerde, aldığımız yaraları sarmak için daha çok çaba harcayalım. Yapılacak çok işimiz var. Hepinize başarılar ve mutluluklar dilerim!

Bir alkış koptu; uzun süre devam etti. Sarayın bahçesini ve bütün meydanı dolduran karıncalar yine bağırmaya başladılar:

— Yaşasın Kraliçemiz!..

Kraliçe, bütün halkı selâmlayıp içeriye girdi. Sarayın bahçesindeki ve meydandaki bandolar neşeli havalar çalmaya başladılar. Bir ara, Küçük Karınca da dansa katıldı. Ama çoklukla dans edip oynayanları seyretmekle yetindi. Aklında da-

ha çok çiftlik evleri ve o sarı saçlı, mavi gözlü çocuk vardı. Günlerdir onu göremiyordu. Belki bir daha hiç göremeyecekti. Son günlerin olayları çiftlik evlerine gitmesine engel olmuştu.

Küçük Karınca, özellikle son günlerde ondan da bir haber çıkmamasına çok üzülüyordu. Belki de şehre gitmişti; onu bir daha hiç göremeyecekti. Ertesi sabah hemen yuvadan çıkıp aramayı düşündü.

YİRMİBİRİNCİ BÖLÜM

YENİ BİR YUVAYA GÖÇ

SAVAŞ, nedense karınca yuvasına tedirginlik getirdi. Bu, her geçen gün, azalacağına artıyordu. Bütün yaşlı ve büyük karıncalar işleri başında bile düşünceye dalıyorlardı. Ülkeyi sıkıntıdan kurtarmak gerekti. Ortaya atılan çeşitli çözüm yollarının başında yeni bir yuvaya göç etmek vardı.

Evet, birşeyler yapmak gerekiyordu. Çünkü her iki toplum için de çevrede yeteri kadar yiyecek bulmak güçleşmişti. İki

komşu ülke arasındaki savaş hiçbir şeyi çözümlemiş değildi.

Küçük Karınca bu sıkıntılı günlerde herkesten daha çok üzülüyordu. Günlerdir her sabah doğruca çiftlik evlerine gidiyordu ama, çocuğu göremiyordu. Artık ortalıkta ne oğlan vardı, ne de ablası... Küçük Karınca'nın içine bir kuşku düşmüştü. Sık sık kendi kendine konuşuyor:

«Acaba bütün bunlar düş mü?» diye düşünüyordu.

Sonra yine kendisi karşılık veriyordu:

«Hayır, gerçek...»

O günlere yeniden dönmek, o sarı saçlı oğlanı ve ablasını bir kere daha görmek istiyordu. Onları çok özlemişti. Her gün çiftlikten, umudu biraz azalmış olarak dönüyordu.

Böyle üzüntülü günlerin birinde yuvaya dönünce, bütün aileyi büyük salonda toplanmış gördü. Çok önemli birşey

olmalıydı. Herkes merakla bekliyordu. Az sonra düşünceli bir halde babaları içeri girdi. İlk sözü şu oldu:

— Başka bir yere göç etmek zorundayız.

Bu söz salondaki sessizliği daha da artırdı. Babaları bir süre konuşmadan çevreye bakındıktan sonra toplumun geçirdiği sıkıntılar üzerinde durdu. Komşu ülkeler arasında çıkan anlaşmazlıklardan söz etti. Son savaşı anlattı; yiyecek bulmaktaki güçlüklere değindi:

— Bütün bu nedenlerle, başka bir yere gitmek, başka bir yurt kurmak zorundayız, dedi. Hepimiz, şimdiden bu göçe hazır olmalıyız.

O gece Kraliçe'nin başkanlığında büyük bir toplantı yapıldı. Bu toplantıya babalarıyla birçok yaşlı ve bilgiç karınca katıldı.

Toplantı çok çekişmeli geçti. Önce büyük bir tartışma çıktı. Bu tartışmayı göç-

ten yana olmayanlar çıkarmıştı. Toplantıda babaları da söz alarak göçün zorunluğu üzerinde durdu. Onu bilgin karıncalar desteklediler. Yaşama şartları ve toplumun geleceği buna bağlıydı. Herkes düşüncelerini açıkça belirtiyordu.

Kraliçe hiç söze ve tartışmaya katılmadan bütün konuşmaları dikkatle dinledi. Görüşmeler sona erdiğinde kararını şu cümleyle bildirdi:

— Geleceğimiz göç etmeye bağlıdır. Önce bir yurt yeri seçilmeli.

— Evet!.. dedi hepsi de.

— Daha güvenilir ve verimli bir yer bulmalıyız.

— Doğru!.. dediler.

— Yeni yurdumuzun yerini bulmak için çevreyi çok iyi bilen üç karıncaya görev verilsin. Şimdiden göç planlaması hazırlansın.

Bundan sonra yeri bulacak üç karıncanın seçimi yapıldı. Daha sonra da göç

işlerini düzenleyecek çeşitli kurullar kuruldu. Göçü istemeyen karıncalar tartışmalarını saray dışında da sürdürdüler. Ama verilen görevlere itiraz eden olmadı.

O geceyi izleyen günlerin birinde üç yaşlı bilgin karınca, yurt seçtikleri yeri Kraliçe'ye bildirdiler. Ertesi sabah yaşlı ve bilgin karıncalardan meydana gelen bir kurul, bu üç karıncayla birlikte yeni ülkelerine gitti.

Bu kurul da yeni yurdun yerini beğenmişti Bunun üzerine Kraliçe, sarayda büyük bir toplantı düzenledi. Her ailenin başkanı, toplantıya katıldı. Uzun konuşma ve görüşmelerden sonra, yeni yere göçülmesi oya konuldu ve kabul edildi.

Kraliçe ayağa kalktı:

— Göç hazırlıkları hızlansın, dedi.

O gecenin gündüzünde yeryüzüne pek az karınca çıktı Göç için gerekli hazırlıklar yapılıyordu. Yuvada, büyük bir çaba ve çalışma vardı. Ayrıca sarayda çeşitli

konularda toplantılar yapılıyor, kararlar alınıyordu. O gece babaları eve erkenden geldi:

— Yarın sabah yola çıkıyoruz, dedi.

Babasının bu sözlerine sevinenler de, üzülenler de oldu. Doğdukları günden beri alışmış oldukları bir yuvadan ayrılmak gerçekten zordu. İnsanlar ve bütün canlılar için de böyleydi. Ama yeni yaşama şartlarına da uymak gerekiyordu.

Baba Karınca konuşmasına devam etti·

— Her karınca, giderken taşıyacağı kadar yiyecek alacaktır. Bazılarınız yavruları taşıyacaksınız. Her iş planlanmıştır. Her karıncanın yapacağı görev bildirilecektir.

— Evet... dedi bütün karıncalar.

— Yeni yurdumuz oldukça uzaktır. Çimli yolu aştıktan sonra karşınıza çıkacak ağaçlıklı yol üzerindedir. Yeni yurdun yeri çok güzeldir. Çevreyi de manzarayı

da çok beğeneceksiniz. Yiyecek boldur. Çiftlik evlerine daha yakın. Herkesin yuvadan çıkış sırası belli. Önce yolu bilenler çıkacak. Onları sırayla izleyeceksiniz. Yeni yuvaya varan çevreyi görüp yeniden buraya dönecek. Bu gidip gelmeler, yuvadaki yiyecek ve yavruların taşınması bitinceye kadar sürecek. Yalnız yuvanın kurulmasında görevli karıncalar, bir daha geri dönmeyecekler.

Baba Karınca, sözleri bitince:

— Bir sorunuz var mı? dedi.

— Yok, dediler.

— Artık gidebilirsiniz!

Bütün karıncalar, yarınki yolculuklarına hazırlanmak üzere, yuva içinde dağıldılar. Hem sevinçli, hem üzüntülüydüler. Çok alışmış oldukları bir yuvadan ayrılmak, zor gelecekti. Karıncalarda da yurda ve yuvaya bağlılık çok fazlaydı.

Birçok karınca o geceyi yarı uykulu yarı uykusuz geçirdi. O sabah, her zaman-

kinden daha erken uyanıldı; her günkünden çok başka bir gündü. Bütün toplum, hayatlarını sürdürdükleri bir yurdu bırakıp başka bir yurda gidiyorlardı.

Böylece, o sabah yeryüzü aydınlanırken onbinlerce karıncanın göçü başladı.

Göç etmenin en zor günü ilk gündür. Çünkü yuva içinde yeni yurdun yerini bilen çok az karınca vardır. Ayrıca ilk gün yuvanın kazılma işine başlanmıştır. Yapım sırasında eski yuvadan yeni yuvaya taşıma işleri de kesintisiz devam edecek; karınca o günler boyunca hem yiyeceğini bulacak, hem de bu işleri yapacaktır.

Karıncalar yeni yuvayla eski yuva arasında bir zincirin halkaları gibi durmadan gidip geldiler. Her karınca, yuvaya ya bir yavru ya da yiyecek götürüyordu. Hasta ve yaşlı olanlar da taşınıyordu. Her şey bir düzen içinde oluyordu. Yeni yuvaya gelen, hemen yükünü bırakıp yeniden işe koyuluyordu; işten kaçan yoktu.

Bu yüzden onbinlerce karıncanın şu kadar gün içinde her şeyleriyle bir yerden başka yere taşınmasında hiçbir aksaklık olmadı. Trafik düzeni bile aksamadan devam etti. Gerçek güçlük bazı karıncaların yuvadan ayrılırken gösterdikleri duygusal bağlılık yüzünden çıkıyordu. Bunlar götürüldükleri yeni yurtlarında duramıyor; kısa süre sonra eski yurtlarına dönüyorlardı.

Tam onuncu gün göç tamamlandı. Eski yurtlarında kalmakta direnenlerle ölen ve yitirilen karıncalar dışında bütün toplum yeni yurda yerleşti. Kısa sürede yeni yurda alışıldı. Günlük çalışma, yiyecek arama zorunluğu karıncaların hemen işleri başına dönmesini sağlamıştı.

Her geçen gün yeni yurda olan alışkanlığı bir bağlılık haline getirdi. Karıncalar yine aynı yerlerde dolaşıyorlardı. Ayrıca yeni yuvanın yakınlarında daha bol yiyecek bulunuyordu. Bu arada göç

öncesi olayları da unutulmaya başlanmıştı.

Küçük Karınca da yeni yurduna alışmıştı. Günleri eskisi gibi eğlenceli geçiyordu. Yeryüzünü her gün biraz daha çok seviyordu. Bu arada tek üzüntüsü günlerdir çiftlikteki çocukları görememiş olmasıydı. Göç günleri birkaç kere fırsat bulup onları aramıştı. Fakat ikisi de görünürlerde yoktu.

Göç sonrası her gün çiftlik evlerine gitmeye, hep o çevrede çalışmaya başladı. İçine kuşku, kaygı düşmüştü. Çocukları göremeden geri döndüğü günlerde kendi kendine söylenip duruyordu:

«Acaba bütün bu olanlar düş mü?»

YİRMİNCİ BÖLÜM

KIŞ GELİYOR

GÜZEL, güneşli yaz günleri artık sona ermek üzereydi. Tabiat, taşı toprağı ve bütün canlılarıyla kışa girmeye hazırlanıyordu. Gökyüzünde kışın gelişini belli eden işaretler de çoğalmıştı. Sık sık bulutlarla kaplanıyor; güneş görülmez oluyordu. Arada bir sertleşen toprağa yağmur damlacıkları düşüyordu.

Her şey kışın gelişini haber veriyordu. Bütün bu belirtiler, karıncalara kışlık

hazırlıklarını yapmalarını işaret ediyordu. Artık karıncaların yeryüzü saltanatı yavaş yavaş sona ermekteydi. Bütün karıncaları bir kış sürecek kış uykuları bekliyordu. Bazı karınca yuvalarında hazırlıklar sona ermiş; kış uykuları başlamıştı bile...

Bazı günler karıncalar yuvalarından dışarıya adım atmak istemiyorlardı. Artık yazın ilk günlerindeki gibi yeryüzüne aceleyle telâşla çıkılmıyordu. Yuvadan çıkanlar da genellikle erken saatlarda dönüyorlardı.

Küçük Karınca her gün dışarı çıkanlar arasındaydı. Babasının öğütlerine rağmen havanın çok kapalı olduğu günlerde bile dışarı çıkmaktan geri kalmıyordu. Yuvadan her çıkışında çiftlik evleri çevresinde dolaşıyordu. Tek isteği o sarı saçlı çocukla bir kere daha konuşmaktı.

Küçük Karınca artık o yemyeşil ovanın eski güzelliğinin kalmadığını görüyor

ve üzülüyordu. Toprak daha çok sararmış ve sertleşmişti. Ağaçların çoğu yapraklarını dökmeye başlamıştı. Eskisi kadar bol ve çeşitli yiyecek de bulunmuyordu. Toprak bile yeni şeyler bekliyor gibiydi.

Çiftlik sahibi her sabah uyanınca hemen gökyüzüne bakıyor ve ilk sözü:

— Yağmur gelecek... oluyordu.

O zaman çiftlikteki işlere daha bir telâşla başlanıyor; topraktaki ürünün toplanıp kaldırılmasına çalışılıyordu. Küçük Karınca bir süre işlerini bırakıp bu telâşlı insanlara bakıyordu. Onları seyretmek öteden beri hoşuna gidiyordu. Çocukları bir daha görebilmek umuduyla her şeyi dikkatle izliyordu.

Çok soğuk bir gün yine aynı umutla yuvadan çıkmaya hazırlanıyordu. Oysa dışarda hava iyice kapalıydı; yağmur bekleniyordu. Onun dışarı çıkacağını gören babası telâşla yolunu kesti:

— Nereye gidiyorsun?

— Dışarı...

— Bu sabah dışarı çıkmak yok!

Küçük Karınca babasına gülerek baktı:

— Neden?

— Hava soğudu artık.

Küçük Karınca üzgün üzgün önüne bakınca, babası biraz yumuşadı:

— Bugün yağmur yağacak...

Küçük Karınca babasının yumuşayan sesinden cesaret aldı:

— Bugün son olsun...

— Çok mu seviyorsun yeryüzünü?

— Evet!

O zaman babası gülerek:

— Peki, dedi. Ama çok dolaşma. Uzaklara da gitme. Yuvaya erkenden dön.

Küçük Karınca sevinçle:

— Olur, dedi. Uzaklara gitmem!

Sonra babasına teşekkür edip acele acele yuvadan çıktı. O gün çiftlik evlerine

giden çimler her günkünden ıslaktı. Koşarcasına ilerliyordu. Çocukları bugün de göremezse çok üzülecekti. Ama içinde son bir umut vardı...

Çiftlik evlerine yaklaştığı sırada heyecandan kalbi duracak gibi oldu. Çünkü onlara benzeyen iki çocuk dolaşıyordu oralarda. Yalnız üzerlerinde o sıcak günlerin elbiseleri yoktu. Her ikisi de daha kalın şeyler giymişlerdi. Evlere daha çok yaklaştı; çocukların yüzlerini görünce sevinci bir kat daha arttı. Evet, her ikisi de oradaydılar.

Evlerin hemen karşısındaki yaprakları dökülmeye başlamış ağaçlardan birinin üzerine çıkarak, uzun süre çocukları seyretti. Bir ara ablası evlerine girdi. Oğlan da ağaçlara doğru yürümeye başladı. Küçük Karınca da hemen bağırdı. Çocuk sesini duyunca çok sevindi; o da bir çığlık attı.

— Küçük Karınca nerelerdesin?

Çocuk ağacın altına gelince Küçük Karınca seslendi:

— Buradayım!

Sesini duymuştu ama, kendisini göremiyordu. Durmadan ağacın dallarına bakıyordu. O, sararmış bir yaprağın altına saklanmıştı. Çocuğun bu heyecanlı hali hoşuna gidiyordu.

— Neredesin yaramaz karınca?

Küçük Karınca çeşit çeşit sesler çıkardı. Çocuk kızar gibi oldu. En sonunda:

— Çıkmazsan ben de giderim, diye bağırdı.

— Hayır, gitme! İşte buradayım. Geliyorum!

Hemen telâşla ağaçtan indi ve çocuğun vücudunda gezinmeye başladı. Oğlan çıplak teninde karıncayı hissedince hemen tutup avcuna aldı. Kızgın kızgın:

— Neden karşılık vermiyorsun? diye sordu.

— Beni unuttun, dedi. Günlerdir seni arıyorum.

— Yoktuk burada... Okullarımız açıldı.

— Ya!. Peki, okula giderken beni neye aramadın?

— Her yanı aradım, bulamadım...

Küçük Karınca bir an düşündü. O savaş ve göç günlerinde aramış olabilirdi. Buna çok sevindi.

— Beni seviyor musun? diye sordu hemen.

— Seviyorum. Ya sen?

— Çok seviyorum!

Birbirlerine bakıyorlardı. Tatlı tatlı gülmeye başladılar. Çocuk sordu:

— Gezelim mi?

— Gezelim.

— Nereye gidelim?

— Neresi olursa...

Çimli yol boyunca yürümeye başladılar. Küçük Karınca yol boyunca onun

boynundan, yüzünden çevreyi seyrediyordu. Durmadan konuşuyorlardı. Bir ara çocuk:

— Artık yaz bitti, dedi.

— Yaz çok güzel... Biz karıncalar yazı çok severiz.

— Biz çocuklar da...

— Bugün yeryüzüne son çıkışım.

— Ya... dedi çocuk üzgün üzgün. Bizler de yaza kadar çiftliğe gelmeyeceğiz. Bu son gelişimiz. Annemle babam da şehre dönecekler.

Hava kapalıydı. Yağmur gelecek gibiydi. Ama çocuk aldırmadı; çimli yoldan çıkıp değirmen yoluna doğru yürümeye başladı. Küçük Karınca:

— Uzaklara gitmeyelim, dedi. Yağmur yağacak...

— Olur.

— Yeryüzünü çok özleyeceğim... Seni hiç unutmayacağım.

— Ben de...

Sonra aralarındaki bu dostluğun gizli kalmasını kararlaştırıp ant içtiler. Bu, ikisi arasında tatlı bir yaz düşü olacaktı. Böylesini her çocuk ya da her karınca göremezdi.

Yol üzerindeki kuyu başına vardıklarında çocuk su içip bir kenara oturdu. Konuşmalarına orada devam ettiler.

— Bütün kışı yuvada geçireceğiz... dedi Küçük Karınca.

— Bütün kış yuvada ne yapacaksınız?

— Karıncaların kış uykusu başlayacak.

— Kış uykusu mu?

Küçük Karınca, çocuğa karıncaların ilkbahara kadar süren kış uykularını anlattı. Kış soğuklarına karıncaların dayanamadığını; soğuktan donarak kalıp gibi kaldıklarını söyledi. Karıncalar için sıcaklık, her şey demekti.

— Ama uyandığınızda bahar gelmiş

olacak... Ne güzel!..

— Siz kışları ne yaparsınız?

— Bizler de evlerimizden dışarı çıkmayız pek. Ateş yakıp ısınırız. Kış aylarında bütün çocuklar okula giderler. Büyükler de şehirlerde çeşitli işlerde çalışırlar.

Çocuk, Küçük Karınca'nın isteği üzerine okullarını anlattı. İnsanların hayata hazır olmak için çok şeyler bilmesi gerektiğini; bütün bu bilgileri okullarda öğrendiklerini söyledi. Çocuğun anlattıkları Küçük Karınca'nın çok hoşuna gitti. Sonra da:

— Ama gerçek okul yeryüzüdür, dedi.

— Doğru. Okullarda da bizlere yeryüzünü ve tabiatı öğretirler.

— Anladım... Biz her şeyi tabiattan öğreniriz.

— Yağmur geliyor, dönelim...

— Peki... dedi Küçük Karınca.

Bunun üzerine çocuk çiftlik evlerine doğru hızla yürümeye başladı, Küçük Karınca onun gömlek yakası arasına saklanmıştı. Yağmur damlacıkları birer birer toprağa düşüyordu. Yağmur hızlanınca çocuk toprak yolda koşmaya koyuldu Evlere yaklaşıncaya kadar epeyce ıslanmıştı.

Çimli yolun sonundaki ilk ağaçlara vardıklarında annesi bağırıyordu:

— Çabuk ol yavrum, çok ıslandın!

— Geliyorum!..

Çiftlikte büyük bir telâş vardı. Orada çalışanlar sağa sola koşuyor; açıkta kalan ürünün üstünü örtüyorlardı. Bazıları da çuvalları evlerin içine taşıyordu...

Küçük Karınca'yla çocuk, çimli yolun bitimindeki kiraz ağacı altında vedalaştılar.

— Seni çok arayacağım sevimli Küçük Karınca! dedi çocuk.

— Ben de... Seni hiç unutmayacağım!

— Güzel bir yaz geçti...

— Dünya çok güzel. Sen çok iyi bir insansın.

— Sen de çok iyi bir karıncasın!

Bu sırada yine annesinin sesi duyuldu. O zaman çocuk telâş ve üzüntüyle:

— Hoşçakal, dedi. Yolun iyilikle mutlulukla dolsun!..

— İyilik, mutluluk, esenlik dilerim ben de. Güle güle!..

Çocuk bir ara geri döndü ve Küçük Karınca'ya:

— Yuvaya geç kalma! diye bağırdı.

— Meraklanma!..

Bütün bir dünyanın sevgisini o küçücük yüreğinde taşıyan bu iyiliksever Küçük Karınca, bir an bütün bir yazı gözünün önünden geçirdi. Sonra başını yukarıya kaldırdı. Gökyüzünden iri yağmur damlacıkları iniyor, artık düşün sona erdiğini belirtiyordu.

Küçük Karınca bir süre öylece kiraz

ağacının dalları arasında gezindi. Yapraklar arasından sızan yağmur sularıyla iyice ıslanmıştı. Bir ara bir kovuk bulup girdi. Burada uzun süre yağmurun dinmesini bekledi durdu. Ama bu uzun süren bir bekleyiş oldu.

O gün öğleden sonra başlayan yağmur akşama kadar sürdü. Geceyi saklandığı kovukta geçirdi. Çok korkuyordu. En çok gökgürültüleri korkutuyordu onu. Çakan şimşekleri, çevreye düşen yıldırımları korkuyla izledi.

Ertesi sabah yağmur dindi. Fakat yerler çamur içindeydi. Bir yere gidilmesi güçtü. Öğleye doğru çıkan güneş, az çok toprağın ıslaklığını aldıysa da ertesi geceyi yine ağaçta geçirmek zorunda kaldı. Ağaç kabukları arasında birşeyler bulup açlığını gideriyordu. Bir yandan da evini, yuvasını, kardeşlerini düşünüyordu.

O gece havanın düzelmiş olmasına hem sevindi, hem üzüldü. Böyle havada

bir düşmanla karşılaşmaktan korkuyordu. Çevresinde pek çok düşmanın gezindiğini seslerinden, kokularından seziyordu. Ama bir tehlikeyle karşılaşmadı.

İkinci günün sabahı erkenden ağaçtan inip şöyle bir toprağı yokladı; Rahatça yürüyebilirdi. Bunun üzerine hemen yuvaya doğru ilerledi. Tam çimli yolun sonunda üç kardeşinin kendisine doğru gelmekte olduklarını gördü. Üçü birden:

— İşte geliyor! diye bağırıyorlardı.

Küçük Karınca da bir sevinç çığlığı attı. Koştu; sevgiyle hepsine sarıldı. Kardeşleri durmadan öptüler onu.

Hep birlikte bir süre dolaştılar. Öğleye doğru yuvaya döndüler. Küçük Karınca bu iki serüvenli geceden sonra yeryüzüne çıkamadı. Birkaç güzı geçince de bütün karınca yuvası mutlu bir bahara uyanmak üzere kış uykusuna başladı.

BİTTİ